

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYALBİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

SİCİLL-İ AHVAL KAYITLARINA GÖRE AMASYALI MEMURLAR

**SELÇUK SARI
11530300006**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TARİH ANABİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. İLHAN EKİNCİ**

ORDU – 2013

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
ÖNSÖZ	IV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

**OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA BÜROKRASİ VE
SİCİLL-İ AHVAL KOMİSYONU**

1.1.OSMANLI DEVLETİ’NİN KLÂSİK DÖNEMİNDE BÜROKRASİ VE MEMURİYET	3
<i>1.2.1. XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Bürokrasisi</i>	<i>8</i>
<i>1.2.2. Tanzimat Dönemi Osmanlı Bürokrasisi: Modernleşme ve Merkezîyetçilik.....</i>	<i>10</i>
1.2. KURULUŞU VE FAALİYETLERİYLE SİCİLL-İ AHVAL KOMİSYONU.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

AMASYALI MEMURLARIN SİCİLL-İ AHVAL KAYITLARI HAKKINDA İSTATİKSEL BİLGİLER

2.1. TARİHİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİYLE AMASYA	16
2.2. AMASYALI MÜSLÜMAN VE GAYRİMÜSLİM MEMURLAR HAKKINDA BİLGİLER.....	16
<i>2.2.1. Toplumsal Statüleri.....</i>	<i>26</i>
<i>2.2.2. Memurların Görev yerleri ve Görev Alanları.....</i>	<i>30</i>
<i>2.2.3. Memurların Eğitimi.....</i>	<i>36</i>
<i>2.2.4. Memurların Sabıka Kayıtları</i>	<i>43</i>
<i>2.2.5. Memurların Rütbe, Nişan ve Madalyaları</i>	<i>45</i>
<i>2.2.6. Maaş Grafikleri.....</i>	<i>47</i>
SONUÇ	50
BİBLİYOGRAFYA	
A) ARŞİV BELGELERİ	51
B) KİTAPLAR	54
C) YÜKSEKLİSANS VE DOKTORA TEZLERİ.....	55
D) MAKALELER	57
E) SÖZLÜKLER.....	58
EKLER	59
TABLO.1) MÜSLÜMAN MEMURLARIN HÂL TABLOLARI.....	59
TABLO.2 GAYRİMÜSLİM MEMURLARIN HAL TABLOLARI.....	168
TABLO.3) AMASYALI MEMURLARIN DOĞUM TARİHLERİNE GÖRE LİSTESİ	173

ÖZET

Sicill-i ahval komisyonu, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kendini hissettiren merkezî devlet anlayışının Osmanlı bürokrasisine yansımalarının en somut örneğidir. Kurum, Osmanlı devlet teşkilatında görev alan memurların sosyo-ekonomik ve mesleki durumlarını kayıt altına almakla yükümlüdür. Bu kapsamda 1879-1909 yılları arasında 92.000'den fazla memurun bilgilerini içeren 201 sicil-i ahval defteri düzenlenmiştir. Çalışmamızın temelini sicil-i ahval komisyonu kayıtları içerisinden, bugünkü Amasya sınırları göz önüne alınarak belirlenen 109'u Müslim, 5'i Gayrimüslim olmak üzere Amasyalı 114 memurun sicil kayıtları oluşturmaktadır. Tespit edilen memurların sicil kayıtları üzerine yapmış olduğumuz bu çalışmada; memurların kimlik bilgileri, eğitim durumları, yabancı dil bilgileri, görev ve maaş dökümleri, aldıkları rütbe, nişan, madalya veya cezalara dair bilgiler verilerek Amasyalı memurlar tanıtılmaya çalışılmıştır. Ayrıca memurların imparatorluk düzeyindeki dağılımları ve maaşları grafiklerle ortaya koyulmuş, bu dağılım üzerinden devletin genel vaziyeti anlaşılmasına çalışılmıştır. XIX. yüzyılın son çeyreği ve XX. Yüzyılın başlarında Amasyalı memurlar merkezli yapılmış olan bu çalışma, yerel ölçekte bürokrasiyi tanıma ve anlamlandırmayı kolaylaştırmayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Amasya, Eğitim, Maaş, Memur, Sicil, Sicill-i Ahval Defterleri, Tayin, Tercüme-i Hal (Biyografi),

ABSTRACT

The Commission of Status Registry is the most concrete example of the reflection of the centralized state concept, which made itself felt from the second half of the 19th century, to the Ottoman Bureaucracy. The commission is obliged to register the socio-economic and vocational or professional status of the civil servants employed in the Organization of the Ottoman State. In this context, 201 Books of Status Registry, which included the status of over 92 civil servants employed between 1879 and 1909, was kept. Selected from among the records of Status Registry Commission based on the current borders of Amasya, the registry records of 114 civil servants, 109 of whom are Muslim and 5 of whom are non-Muslims, forms the basis of our study. Based on the registry records of the civil servants, which were previously established, this study introduces the civil servants in Amasya giving such registry entries as credentials, educational status, foreign language skills, ranks, insignia, medals or punishment and duties and salary dumps of the civil servants. In addition, the distribution and salaries of the civil servants was revealed at imperial level through grafts to display the general situation of the state in this way. The study, which focuses on the civil servants in Amasya employed in the last quarter of 19h century and at the beginning of the 20th century, aims to locally recognize the bureaucracy and help understand it.

Key words: Affairs, Amasya, Appointment, Biography, Education, Officer, Records of Affairs, Salary.

ÖNSÖZ

Osmanlı devlet teşkilatında görev alan memurların biyografileri niteliğindeki Sicil-i Ahval Defterleri esas alınarak yapılan bu çalışmada, 1879-1909 yılları arasında düzenlenen Dahiliye kayıtları içerisindeki, 1835-1890 yılları arasında Amasya’da doğmuş olan memurların sicilleri ele alınmıştır.

XIX. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti’nde yaşanan merkezileşme faaliyetleri bürokrasiye de yansımıştır. Bunun en somut örneği Sicil-i Ahval Komisyonudur. Kurum yaklaşık olarak 35 bin memur istihdam edildiği II. Abdülhamit döneminde kurulmuştur. Devlet idaresinde kurumsallaşmanın arttığı, bürokrasinin uzmanlaştığı ve daha fazla merkeziyetçi bir görünüm kazandığı bu dönemde memurların ciddi bir şekilde sicil kayıtlarının tutulmasına karar kılınmıştır. Bu amaçla 6 Şubat 1879’da Sicilli-i Ahval Komisyonu kurulmuştur. Bir türlü istenilen ciddiyeti yakalayamayan kurum, 1896’da Memurin-i Mülkiye Komisyonu, 1908’de ise Sicill-i Ahval İdaresi adını alarak Osmanlı Devleti’nin yıkılışına kadar varlığını sürdürmüştür.

Çalışmamızda ele alınan 114 memurun sicil kayıtları transkribe edilmiş ve ortaya çıkan veriler bölümler halinde sunulmaya çalışılmıştır. Bu veriler içerisinde memurun adı ve unvanı, doğum tarihi ve yeri, baba adı, babasının mesleği ve mensup olduğu sülale, eğitim durumu, bildiği yabancı diller, göreve başlayış ve ayrılış tarihleri, istifa ya da görevden alınma sebepleri, liyakat ve ehliyet durumu, memuriyeti boyunca aldığı maaşlar, etnik kökeni ve haklarında yapılan inceleme ve soruşturmalarla ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde klâsik dönemde Osmanlı’da bürokrasi ve memuriyet, Tanzimat döneminde Osmanlı bürokrasisinde yaşanan gelişmeler, Sicill-i ahval Komisyonu’nun kuruluşundan ve Amasya tarihi hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde Müslüman ve Gayrimüslim memurların sicil kayıtlarının tercüme tablolarına yer verilmiş, tercüme tabloları üzerinden ulaşılan istatistiksel veriler sunulmuştur. Öncelikle memurların sicil kayıtları transkribe edilmiştir. Transkripsiyonlar diğer çalışmalarda olduğu gibi bütünüyle verilmemiş, gerekli görülen bölümler tablo halinde sunulmuştur. Belgelerin bir bölümü birbirinin tekrarı şeklindedir ve önem arz etmemektedir. Bu bölümlerin çalışma içerisinde verilmesinin bilimsel bir anlamı olmayacağından, gereksiz bölümlere yer verilmemiş, böylece mümkün olduğunca sade ve anlaşılır bir düzenlemeye gidilmiştir. Ekler bölümünde ki tablolarla da istatistiksel veriler görsel hale getirilmiştir. Böylece konu hakkında çalışma yapacak olanlara bilgi birikimi oluşturulmasına yardımcı

olmak amaçlanmıştır. Özellikle görev süreleri boyunca aldıkları maaşları gösteren grafikler, tarih-olay-maaş eşleştirmesiyle göz önüne alındığında sadece memurların değil Osmanlı Devleti'nin de ekonomik durumunu göz önüne serilmiştir. Böylece çalışma basit bir biyografik çalışma olmaktan çıkmış, Amasyalı memurlar üzerinden devletin sosyo-ekonomik ve siyasal durumu hakkında bilgi edinmemizi sağlamıştır. Sicill-i Ahval kayıtlarına dayanarak yapmış olduğum bu çalışmada bilgisini ve yardımını benden esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. İlhan EKİNCİ'ye, konuya yönelme ve belgeleri temin etme konusunda yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. İsmail KIVRIM hocama, konu hakkında çalışmalarından faydalandığım Yrd. Doç. Dr. Sezai BALCI hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Selçuk SARI

GİRİŞ

Devlet idaresinde bürokrasi¹ genel anlamda devlet teşkilatı, memurlar topluluğu ve yazışmalar olarak tanımlanmaktadır. Yaygın olarak bürokrasiden anlaşılan mana, idari hiyerarşiye mensup bir memur tabakasının bütünü ile memurların hâkimiyetini ifade eder. Bürokrasinin tarihi gelişimi konusunda yapılan çalışmalar ve getirilen tanımlamalar, daha çok Batı'daki devlet yönetim biçimlerinin gelişim süreçlerinin incelenmesi ve buna dayalı yapılan tanımlamalardır. Bu tanımlamalar içerisinde de en fazla Weber'in oluşturduğu tanımlama rağbet görmektedir. İslamiyet öncesinde ve sonrasında kurulan bütün Türk devletlerinde bürokratik sınıf diyebileceğimiz küçük de olsa gruplar mevcuttur. Her alanda olduğu gibi devlet teşkilatında da önce Selçuklu ardından da Osmanlı imparatorluğu ihtiyaçlarına uygun düzenlemeler yaparak en olgun konumuna ulaştırdılar.²

Osmanlı İmparatorluğu'nun bir dünya gücü haline gelmesinde sadece askeri gücü değil, aynı zamanda bürokrasisinin gelişmesi de etkili oldu. Osmanlı vesikalarının diplomatik açıdan incelenmesi de bu durumu açıkça göstermektedir. Osmanlı İmparatorluğu, XVI. yüzyılda askeri gücü ve bu gücü örgütleyip yönlendiren bürokrasisi ile bir cihan devleti oldu.³ Türk-İslam devletlerinin varisi olan Osmanlı Devleti'nde ilk teşkilatlanmalar (arazi rejimi, askeri teşkilat vb.) ile kanun ve nizamnamelerin hazırlanma ve uygulanma faaliyetleri Orhan Bey (1324-1360) zamanında başladı.⁴ Devlet idaresini ve bürokratik işlemleri yürüten Divan-ı Hümayun'un mevcudiyeti, Orhan Gazi devrine kadar inmektedir. Bu dönemde, divan-ı hümayunun bünyesinde bürokratik bir bölünme bulunmuyordu ve nişancının idaresinde bulunan dar bir katip kadrosu tımar, idari ve mali işlere ait işlemleri bir arada yürütüyorlardı. Devletin topraklarının büyümesiyle birlikte bürokratik işlerinde artması yeni birimlerin kurulmasını gerektirdi.⁵ Bâb-ı Âsâfi⁶ ve Bâb-ı Defteri⁷ şeklinde iki yoldan gelişen klâsik

¹ Bürokrasi kavramı, kaynaklarda farklı değerlendirmeler yapılarak açıklanmıştır. Etimolojik olarak bakıldığında Latince "bura" kelimesi ile Yunanca "kratos" sözcüklerinden türetilmiştir. "Bura" masalara örtmede kullanılan koyu renkli kumaş; "kratos" ise egemenlik anlamına gelmektedir. Buna göre, Bürokrasi, masaların ya da büroların egemenliği anlamına gelmektedir. Bu kavramın ortaya çıkması memurların toplum üzerindeki otoritesiyle ilgilidir denebilir. Bürokrasi sözcüğü ilk kez 1745 yılında Fransız Fizyokrat İktisatçı Vincent De Gournay tarafından kullanılmıştır. Kaynakça: Ahmet Sürmen, "*Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde İstanbul Doğumlu Yahudi ve Rum Devlet Adamları*", Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü, Yozgat, 2011, s.1

² Hüseyin Özdemir, Osmanlı Devleti'nde Bürokrasi, (İstanbul, Okumuş Adam Yayınları, 2001), s. 16-20.

³ Erhan Afyoncu, Sorularla Osmanlı İmparatorluğu, (İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2010), s.725.

⁴ Özdemir, 2001: 27.

⁵ Afyoncu, 2010: 726.

⁶ Bâb-ı Âsâfi: Eskiden sadrazam konağı, paşa kapısı yerinde kullanılan bir tabirdir. Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlıca Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, (İstanbul, MEB, 1971, c.2) , s.118.

⁷ Bâb-ı Defteri: Defterdarlık dairesi yerinde kullanılan bir tabirdir. Defterdar kapısı anlamında da kullanılır. Pakalın, a.g.e. , s. 118.

Osmanlı bürokrasisi ihtiyaçlar kapsamında gelişim gösterdi. I.Murat (Hüdavendigâr 1360-1389) döneminde yaşanan gelişmelerin ardından II. Mehmet (1451-1481) döneminde, gelen konum itibariyle bir çok yasalar çıkarılıp, teşkilat düzenlemeleri yapılmıştır. Devlet yönetiminde nüfuzlu aileler bertaraf edilerek veziriazamın kuvveti artırılarak devletin tek amiri haline getirilmiştir. Böylece hem padişahın karşısında bir kuvvet kalmadığı gibi devlet idaresi için merkezi bir sistem geliştirilmiştir.⁸

Devletin kuruluşundan XV. yüzyıla kadar birkaç bürodan oluşan Osmanlı bürokratik yapısı, devletin büyüyüp, işlerin çoğalması ve Fatih Sultan Mehmet'in merkezîyetçilik çabalarına paralel olarak gelişerek büyüdü. XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren merkezi bürokrasinin gelişmesine paralel olarak uzmanlaşmış alt birimlere ihtiyaç duyuldu ve XVI. yüzyılda yeni bürokratik müesseseler ihdas edildi. XVI. yüzyılın başında 20-30 kişiden müteşekkil bürokratik sınıf, Kanuni Sultan Süleyman döneminde devletin siyasi, idari ve yargısal bütün işlerinin görüşüldüğü ve karara bağlandığı Divan-ı Hümayun; maliye ile ilgili işleri yürüten defterdarlık ve tımar sisteminin de idare edildiği yer olan defterhane-i amire olmak üzere üç ana daireye bağlı 50-60 civarında alt bürodan oluşan büyük bir organizasyon haline geldi. XVI. yüzyılın son çeyreğinde ise memur sayısı 100'ü bulmuş, üç-dört tane olan büro sayısı onlarla ifade edilir hale gelmişti.⁹

⁸ Afyoncu: 2010: 727.

⁹ Afyoncu: 2010: 727.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA BÜROKRASI VE SİCİLL-İ AHVAL KOMİSYONU

1.1 Osmanlı Devleti'nin Klâsik Döneminde Bürokrasi ve Memuriyet

İnsan kitlelerinin belirli bir kültür etrafında bir araya gelmesiyle meydana gelen en büyük topluluk millettir; en büyük müessese ise devlettir. Devlet hizmetinde maaş karşılığı çalışan görevliler olarak tanımlanan memurlar ve onların oluşturduğu üst düzey yönetici topluluğu olarak tanımlanan bürokrasi kavramları, farklı yönetim biçimleriyle idare edilmelerine rağmen bilinen en ilkel devlet düzenlerinde dahi küçük çapta da olsa mevcuttur. Dünya medeniyet tarihinde rol oynayan büyük milletlerden biri de, hiç şüphesiz Türklerdir. Türkler, tarihte yasalara ve törelere göre düzenli işleyen büyük devletler kurmalarıyla ünlüdür. Türklerin Orta Asya'ya bütünüyle hükmeden büyük devletler kurmaları sosyo-ekonomik ve askeri teşkilatçılıkta ki becerilerinin yanında, bu çapta siyasi teşekkülleri yönetebilecek üstün bürokratik vasıflara ve kadrolara da sahip olduklarını gösterir. Türkler Orta Asya'nın dışına taşarak, gittikleri yerlerde de yeni siyasi teşekküller meydana getirmişlerdir.¹⁰

Bunlardan birisi de Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçukluları'nın mirasçısı konumunda olan Osmanlı İmparatorluğudur. Osmanlı'nın beylikten, cihan hakimi haline gelmesinde bürokratik sınıfının büyük etkisi vardır. Üç kıtaya yayılan topraklarını İstanbul'dan yönetebilme kabiliyeti kuvvetli bir bürokrasinin eseridir. Mamafih gücünün sarsılmasında da eksilen bürokratik kabiliyet etkili olacaktır. Osmanlı bürokratik yapısını kan veya sadakat bağı olan kişiler oluşturmaktaydı. Bu ilişki genel olarak, başta Max Weber'in "Bürokrasi ve Otorite"¹¹ adlı eserinde olmak üzere patrimonyal bağ olarak da ifade edilmektedir.¹²

¹⁰ Salim Koca, Türk Kültürünün Temelleri –II, (Trabzon, KTÜ Yayınları, 2000), s.59.

¹¹ Max Weber, "Bürokrasi ve Otorite" adlı eserinde idari memurların temin edebileceğini iki usulden bahseder. Buna göre memurlar yöneticiyle aralarında geleneksel, kişisel sadakat bağı olan kişilerden oluşabilir. Bu, patrimonyal bağ olarak adlandırılır. Bu kişiler, akrabalar, köleler, hanedeki memurlara bağlı hizmetliler, yanaşmalar, serfler veya hür kalmış kölelerdir. Bununla birlikte memurlar "patrimonyal olmayan" temelde başka kaynaklardan da sağlanabilir. Sadece kişisel sadakat ilişkisiyle bağlı olanlar, mesela "gözdeler", yöneticiye bağlılık sözü vermiş insanlar "vassallar/kullar", kendi isteğiyle memuriyet görevi alıp şahsi bir bağlılık ilişkisine giren hür kişiler gibi. Weber, "*geleneksel örgütlerde en önemli mevkilerin, egemen yöneticinin aile ya da kabilesinden kişilerle doldurulması yaygındır. Patrimonyal yönetimlerde kölelerin ve hür bırakılmış kişilerin en yüksek mevkilere kadar bile yükselmesine sıkça rastlanır. Pek çok sadrazamın bir zamanlar köle olması, nadir görülen bir şey değildir*" sözleri Osmanlı bürokratik yapısının oluşumunu da ifade etmektedir. (Max Weber, Bürokrasi ve Otorite, Liberte Yayınları, İstanbul, 2005, s.71)

¹² Weber, 2005: 71.

Osmanlı'nın genel idare elemanları, İstanbul'un fethine kadar medreselerde genel veya özel öğrenim görmüş kişilerden oluşuyordu. 1453 yılından itibaren devlet yönetiminde büyük değişiklikler olmuş, yeni kuruluşlar teşekkül edince, bunun tabii sonucu olarak bir çok personele ihtiyaç duyulmuştu. Tarihte kendi türünün ilk örneği olarak 1460'dan sonra, Topkapı Sarayı'nda genel idare elemanı kaynağı olan Enderun¹³ Mektebi açıldı. Bu mektep Harp okulu, siyasal bilgiler, hukuk, güzel sanatlar, edebiyat vb. fakültelerin bütün fonksiyonlarını içine alan ve 14 yıllık öğretim süresi olan bir yüksek öğretim kurumuydu. Enderunlular bilhassa devlet ve millet işlerinde istihdam edilmek üzere yetiştirilmişti. Hükümdarlar bunlara çok kıymet verip, yakından ilgilenmişler ve en yüksek rütbeye kadar yükselme yolunu açmışlardı. Enderunluların eğitimlerinin dışında idare elemanı olabilmeleri için, uzun süre tecrübe kazanmaları sağlanarak kabiliyetlerine göre önemli devlet hizmetlerinde istihdam edilmişlerdi. Enderun mezunlarından askerlik bilgisi iyi olanlar yeniçeri ağası, siyasette ileri olanlar reisülküttap, vezir, vali gibi önemli mevkilere yükselebilmişlerdi.¹⁴

Osmanlı Devleti'nde memuriyet, devletin kuruluş ve gelişme dönemlerinde bir meslek olmaktan çok, devlet için bir görev ve insanlara bir hizmet anlayışı içerisinde görülmüştür. Memur ideali, padişahın şahsında din ve devlete hizmetten ibaretti. Bu açıdan bakıldığında işlevsel amaçların ardında kültür değerlerine ilişkin düşünceler yatmaktadır. Klâsik dönemde memurlarda aranan hamiyet, hizmet, sadakat, mesuliyet duygusu, ahlak, adalet gibi kavramlar memurlarda, bir meslek sahibi olma ve istihdam gibi gayelerin ötesinde, devletine ve milletine hizmet gayesinin amaç olarak ön planda tutulduğunu göstermektedir.¹⁵ Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve gelişme dönemlerinde gerek asabiyetten ve gerekse dinden kaynaklanan yüksek bir motivasyon, başta idareciler olmak üzere bütün memurların devlet hizmetinde etkin olmasını sağlamıştır.

¹³Enderun deyimi, Farsça sarayın iç kısmı anlamına gelmektedir. Ancak "*saray mektebi*" anlamında kullanılmıştır. Enderun Mektebi devletin kudretini korumaya kabiliyetli kapıkulu sınıfını yetiştirmek için kurulmuştu. Bu kuruluş odalar halinde ve çeşitli kademelerde eğitim ve öğretim faaliyeti yürütüyordu. Talebeleri acemi oğlanlar arasından seçilen bu mektep Osmanlı eğitim sisteminin elit kadro eğitimi bölümünü meydana getiriyordu. Enderun Mektebine talebe sağlanması ise acemi oğlanlardan seçilmek suretiyle oluyordu. II. Murat zamanında kurulan Enderun Mektebi gerçek şahsiyetine Fatih Sultan Mehmet zamanında kavuşmuştur. Fatih Sultan Mehmet zamanında Enderun Mektebi yalnız bir devşirme mektebi olma hüviyetinden çıkarak, devletin korunması için gerekli mülki ve idari kadronun eğitimine de yönelmiştir. Kaynakça: Mehmet Emin Yolluk, "XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri", (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya 2010), s.15; İlber Ortaylı, Mekanlar ve Olaylarıyla Topkapı Sarayı, Mega Basım, İstanbul, 2007, s.100.

¹⁴ Özdemir, 2001:113,114.

¹⁵ Özdemir, 2001: 76.

Osmanlı Bürokrasisinde görev yapan memurlara katip denilirdi. İlk yıllarda medrese eğitiminden geçmiş, kadı veya müderris kadrosu bulamamış kimseler katip olarak çalışırken, XVI. yüzyıl ortalarından itibaren bürolar kendi elemanlarını yetiştirir hale gelmiş, profesyonel memurlar ortaya çıkmıştır. Nezaretler öncesi, Osmanlı bürokrasisinde kalemler (bürolar) aynı zamanda kendi memurunu yetiştiren birer mektep durumundaydılar. Memurların çocukları, babaları ile birlikte küçük yaşlardan itibaren kalemlere devam ederek, bürokratik usûlleri öğrenirlerdi. Bir büroda çalışan memur hayatını kaybettiğinde veya emekliye ayrıldığında büyük oğlu bu işi yapabilecek kabiliyete sahip ise onun babasının kadrosunu alması kanundu. Ya da sekiz-on yaşlarında yetenekli çocuklar bürolara şakird (çırak) olarak alınır ve burada kalemin kıdemli katiplerinden birisinin veya büro amirinin yanına verilerek ondan kitabet, inşa, yazı çeşitleri, hesap ve defter usûllerini öğrenirlerdi.¹⁶

Osmanlı bürokrasisi XVI. yüzyılın ikinci yarısında hızla büyüdüğünden, yeni insanların işe alınması konusu özel bir önem taşır. Kaynaklara göre bir şahsın memuriyete alınması için “*Osmanlı Devleti tebaasından olmak, yirmi yaşını bitirmiş olmak* (kalemlere mülazemetle memur olanlar için on altı yaşını tamamlamış olmak. Bu gibi mülazımlar yirmi yaşını doldurmadıkça maaş alamazdı), *iyi ahlak sahibi olmak, gireceği memuriyet için gerekli bilgilere sahip olmak, mezun olduğu mektep diploması ile* (medrese eğitimine sahip her kişi birde gramer, belagat ve edebiyat sanatı üzerine yoğunlaştıysa seçilme imkanı daha fazlaydı.) *veya bir encümen huzurunda imtihan olarak kendisini ispat etmek, hapis cezası almış olmamak* (bir sene hapis cezası ile mahkûm olanlar devlet hizmetine kabul edilmezdi) *medeni haklardan mahrum olmamak, askerlikle ilgisi olmamak, hiçbir hastalık bulunmamak, iyi hal kâğıdı getirmek*” gibi genel şartlar çok az farklarla bütün alanlarda geçerliydi¹⁷.

Bir kimsenin memur olmasında kişisel yeteneklerinin yanı sıra ailesinin devlete hizmeti geçmiş olması veya babasının mali ya da idari bürokraside kendisini kabul ettirmiş olması kısacası bir devlet görevlisinin himayesinde olması eleyici faktördü. Çünkü bir kalemde katip olabilmek için büronun amirinin veya başka bir devlet görevlisinin arzı gerekliydi. Memur adayı şahsın kendisi de arzuhal verebilirdi. Ancak büro amiri veya üst düzey bir devlet görevlisinin himayesi olmadan her türlü donanımına rağmen bir kişinin memuriyete girmesi oldukça zordu.¹⁸

¹⁶ Afyoncu, 2010:728.

¹⁷ Ali Akyıldız, “Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform”, (İstanbul, Eren Yayınları, 1993), s.52; Halil İnalçık, Donald Quatoert, “Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1600-1914) Cilt-2, (İstanbul, Eren Yayıncılık, 2004) s.679; Özdemir, 2001: 78-79.

¹⁸ İnalçık, Quatoert, 2004: 679; Afyoncu, 2010:729.

Şakirdlere mesleğin incelikleri öğretilene kadar yazı yazdırılmaz, defter ve evrakı getirip götürme işleri yaptırılırdı. Yazı yazabilecek seviye gelen şakirde, yazdığı tezkerelerde ve çıkardığı kayıtlarda kullanılmak üzere bir mahlas (rumuz) verilirdi ki, her rumuz büroda yapılan işlemin hangi memur tarafından yapıldığını gösterirdi. Bu usûl suiistimallerin önlenmesi için alınmış bir tedbirdi. Küçük yaşta kaleme alınan şakirdlerin yanı sıra, yazı ve hesap bilen kişiler de şakird adı altında kaleme alınmışlardır. XVII. yüzyıldan itibaren kadro son derece önemli hale geldiği için şakirdlik önceki manasını kaybetmiş, bir kadro karşılığı kullanılmaya başlanmıştır. XVIII. yüzyıldan önce kitabet ve hesap işlerini bilmeyen kişiler şakird adı altında veya kadrosuz olarak alınırken, bu yüzyıldan itibaren mülazım adıyla alınmışlardır. Mülazımlar tecrübe kazandıktan sonra kadro bulabilirlerse şakird gediğine geçerdi.¹⁹

Osmanlı bürokrasisi çalışanlarının görev süreleri çok uzun olmaktadır. Tanzimat'tan önce devlet memurlarının büyük bir çoğunluğu bir sene müddetle tayin edilirdi. İlmiye sınıfından olan Kadı, Müderris veya Beylerbeyi gibi bazı memurların tayinleri ise iki veya üç yıl süreliydi. Vezir, Beylerbeyi, Sancakbeyi beratlarıyla, tımar ve zeamet tevcihlerinin kayıtları tahvil kaleminde yapılmaktaydı. Daha küçük memuriyetler ve vakıflarla ilgili tayin işlemlerine ruûs kalemi bakılmaktaydı²⁰. Memuriyette tayin için saray içindekiler doğrudan padişaha dilekçe vererek, herhangi bir yere tayin veya çırak olmak istediklerini bildirirlerdi. Padişah da kendilerine olumlu veya olumsuz cevap verirdi. Saray dışındaki memuriyetler için sadrâzama dilekçe verilirdi. Taşrada merkezden yapılmayan memuriyetler için tayinler ilgili amir tarafından yapılır, inhâ (bilgi vermek) sureti ile tayinler merkeze onaylatılırdı²¹.

Tayinlerde dikkati çeken önemli bir husus evkaf memurlarını dışındaki bütün memurların tayinlerinde defterdarın onayının bulunmasıdır. Tayin olunan memurlara memuriyetin önemine göre ferman, berat, ruus tezkiresi verilmekteydi. Önemli memuriyetlerde tayin padişahın onayıyla olurdu. Memuriyetlerin çoğuna tayin, üzerine padişah tuğrası bulunan tayin emirleri anlamındaki berat ile yapılırdı.²² Osmanlı idari sistemi, güçlü bir organizasyona ve bu organizasyonun organizatörlerinin yani devlet adına hareket eden kamu personelinin de güçlü ve iktisadi kaynaklar üzerinde kesin söz sahibi olmalarına dayanıyordu. Devletin üst noktalarına yerleştirilen devlet temsilcilerinin etkili ve güçlü olmaları için ayrıcalıklı kaynak tahsisi yapılmıyordu. Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve gelişme

¹⁹ Afyoncu, 2010: 728, 729.

²⁰ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Osmanlı Devleti'nin Merkez Teşkilatı", (2. Baskı, T.T.K Yayınları, Ankara, 1984) s. 95.

²¹ İlber Ortaylı; "Tanzimat'tan Sonra Mahalli İdareler(1840-1878)", (Ankara, Sevinç Matbaası, 1974) s. 62.

²² Akyıldız, 1993: 52, 79, 80.

dönemlerinde özellikle idareci konumundaki memurlara çok geniş inisiyatif, başarılı olanlara çok büyük hediye ve mükafatlar verilmiştir. Devlet malını zarara uğratan, halka zulüm yapan, görevini suiistimal eden memurların cezası da büyük olmuş, hayatına bile mâl olmuştu.

Osmanlı Devleti'nde memurların ekonomik durumu köylü ve diğer meslek gruplarına göre çok iyiydi. Memurun prestijli olması isteniyordu. Bu prestiji de aldıkları maaş, oturduğu mekânlar ve memuriyetlerine has giydikleri kıyafetler teşkil ediyordu. Memurun işini iyi yapmasının sağlanması dolayısıyla devlete güvenin sarsılmaması amaçlanıyordu. Memurların iltimas ve haksızlığa hiçbir şekilde bulaşması istenmiyordu. Ancak bu astronomik imkanlar görevle sınırlıydı. Görevden ayrıldıklarında maaşlarının % 10 oranına dahi düştüğü oluyordu. Memurların çok gerekmedikçe emekli olmadıkları, ağır hasta veya oldukça yaşlanmadan görevi bırakmadıkları görülmektedir. Memurlar başka bir göreve geçmedikleri veya ağır hasta olmadıkları takdirde bürolarında ölene kadar çalışırlardı. Emeklilikte en önemli faktör, memurların gözlerinin görme güncünün zayıflamasıydı. Memurlar iş göremeyecek hale geldikleri zaman hekimbaşı ve çavuşbaşı tarafından kontrol edilirdi. Bu görevlilerin raporları hastalığı teyit ederse, o memur sahip olduğu tımar veya ulûfe gelirlerinin bir miktarı maaş olarak verilirdi ve emekli edilirdi. Bazı memurlara da gümrük gelirlerinden maaş bağlanırdı.²³

²³ Afyoncu, 2010:735.

1.2. GELENEKSEL REFORM DÖNEMLERİNDE OSMANLI BÜROKRASİSİNDE YAŞANAN DEĞİŞİM

1.2.1. XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Bürokrasisi

Klasik dönem olarak nitelendiren sürecin ardından XVI. yüzyılın sonları ile XVII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda belirgin bir şekilde siyasî, idarî, iktisadî, içtimaî, ticarî ve askerî bakımdan duraklama ve arkasından da devletin bütün kurumlarında bozulma ile bir çözülme görülmektedir. Geleneksel reform dönemlerinden birisi olan bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu, eski kurumların daha önceki dönemlerde olduğu gibi çalışması ve böylece imparatorluğun çabukça tehlikeden kurtarılması için uğraş verdi. Köprülüler döneminde kısmen bazı alanlarda tekrar bir canlılık görülmesine rağmen 1683 II. Viyana kuşatmasında ve sonrasında yaşanan hezimet son noktayı koymuştu.²⁴

Yönetim kadrosunda ve askeri kadro üzerinde devletin denetim artırılmadı. Padişaha sorulmadan alınan II. Viyana kuşatmasının kararı dahi otorite kaybını gösteriyordu. Sivil bürokraside ki otorite kaybindan çok Osmanlı'yı yenilik yapmaya zorlayan etmen Batı karşısında alınan askeri hezimetlerdi. Çünkü Osmanlı Avrupa karşısında zayıfladığını ilk kez savaş alanında alınan mağlubiyetlerle hissetti. Avrupa ittifaklarını dize getiren ordunun, artık teke tek mücadelelerde dahi hezimete uğraması, sorunun askeri alanda olduğu fikrini doğurdu. Askeri başarısı kadar askeriye üzerinde devletin otoritesi de azalmıştı. Savaş meydanlarında Avrupa'yı titreten ordu, artık sadece kendi halkını ve sarayı korkutabiliyordu.²⁵

Osmanlı'da hükümdar, devletin çıkarlarına hizmet edecek herhangi birini veya kulunu seçerek, yönetici seçkin zümresine yerleştirmekteydi. Yönetici zümre içerisinde merkezi bürokrasi, özel bir konumdaydı. İdarecilerden oluşan bu merkezi bürokrasi, bütün devlet teşkilatının sinir sistemini oluşturmaktaydı ve devlet çıkarlarının gerektirdiği biçimde kanunlar yapabilme gücüne sahipti. Tek bir kelimeyle bu zümre, fiilen devleti bağımsız biçimde kontrolü altında tutmaktaydı. Böylece bürokrasi, gerçekte, sultanın mutlakiyetini paylaşıyordu. Ancak sivil bürokraside askeriye gibi devlet için faydalı olmaktan çok zarar vermeye başlamıştı.²⁶

Bozulma sivil bürokraside de kendini gösteriyordu. Eskinin metotlarını iyileştiren, yozlaşmış ve beceriksiz resmi görevlileri ayıklayan, devleti yeniden güçlendirmeyi amaçlayan

²⁴ Mehmet Alaaddin Yalçınkaya, "XVIII. Yüzyıl: Islahat, Değişim ve Diplomasi Dönemi (1703-1789)" Türkler Ansiklopedisi, cilt.12, s. 762; Stanford J. Shaw; "Osmanlı İmparatorluğu'nda Geleneksel Reformdan Modern Reforma Geçiş: Sultan III. Selim ve Sultan II. Mahmud Dönemleri" Türkler Ansiklopedisi, c.12. s.1000.

²⁵ Ali Akyıldız, Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme, (4.Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012), s.18.

²⁶ Halil İnalçık; Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı: Devlet, Kanun, Diplomasi (İstanbul, Timaş Yayınları, 2012) s. 27- 28.

reformlar yapılması şarttı. Ancak bürokrasi içinde klikleşmiş bir kadro, devletin çıkarına değil kendi çıkarına çalışır olduğundan, kendilerini ihya eden eski düzenin yıkılmasına karşı çıkıyordu. XVII. yüzyılda devletin içinde bulunduğu kötü durum, özellikle Doğu'dan ve Batı'dan gelen tehditler bertaraf edilene kadar reform karşıtları ses çıkarmadılar. Ardından çıkar sağladıkları eski ihlalleri yeniden tesis ettiler. Devlet artık içerisindeki bürokrat takımına söz geçiremiyor, İstanbul'da hatta sarayda dahi otorite sağlanmakta güçlük çekiliyordu. Bürokratik kadro özellikle vakıfları elinde bulundurarak büyük parasal kaynakları da elinde tutuyordu. Parasal gücü sayesinde asker üzerinde de etkili oluyor, gerek sarayda ve İstanbul'da gerekse imparatorluğun muhtelif yerlerinde huzursuzluk yaratıyorlardı. Bu sebeple yapılacak düzenlemeler ikisini birden dizginlemeli, merkezi otoriteyi sağlamlaştırmalıydı.²⁷

XVII. yüzyılda III. Selim dönemi, merkezi otoriteyi sağlamaya yönelik faaliyetlerle dikkat çeker. III.Selim, "Nizâm-ı Cedîd" yeniliklerini uygularken merkezîyetçilik ile de ilgilendi, ama başarılı olamadı. III. Selim'in Yeniçeri Ocağı ve âyânlara karşı uygulamak istediği merkezîyetçilik ve neticesinde çıkan olaylar merkezî hükümetin de ne kadar zayıfladığını ve çaresiz kaldığını gösteriyordu. XVI. yüzyılın sonundan XVIII. yüzyılın sonuna değin geçen süreçte devlet hem kendi içerisinde hem de dışarıya karşı büyük bir otorite kaybı yaşadı. Uygulamaya çalışılan reformlar bir türlü istenilen verim alınamadı. Dönem dönem kaba kuvvetle ya da imtiyazlarla otorite kurulmaya çalışılsa da süreklilik sağlanamadı. Neticede imparatorluk sosyo-ekonomik ve askeri gücü çökmüş; bütün bu sorunların üzerinden gelebilecek idari reflekslerini de kaybetmiş bir şekilde XIX. yüzyıla ulaştı.²⁸

²⁷ Ali Akyıldız, 2012: 15-31.

²⁸ Ali Akyıldız, 2012: 15-31; Poul Wittek, Ankara Bozgunundan İstanbul'un Fethine Kadar (OsmanlıTarihinden Yarım Asır), (Çev. Mualla Süerdem, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1971), s.62; Poul Wittek, XVI. ve XVII. Yüzyılda Osmanlılar ve İspanya Krallığı, (Çev. Halit İlteber, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1971), s. 148, 149.

1.2.2. Tanzimat Dönemi Osmanlı Bürokrasisi: Modernleşme ve Merkezîyetçilik

Tanzimat Fermanı, modern manasıyla bir esas teşkilat kanunu olmamakla birlikte hükümdarın kendi iradesiyle, kendi yetkilerine sınır getirdiği, hukuken bağlayıcı bir gelişmedir. Ancak yeni personel politikalarının gelişmesinde yeni kanun ve kurumların oluşmasında hiç şüphesiz Tanzimat Fermanının önemi büyüktür. Tanzimat fermanıyla rasyonel esaslara göre işleyen hukuka ve eşitliğe dayalı merkezîyetçi bir devlet hedeflenmiştir. Tanzimat döneminde çıkarılan ilk kanunun memur hukukunu ihtiva eden ceza kanunnamesi olmuştur. Memurlarla ilgili suçlara bakmak ve bu esaslara uygun kanunî, idarî düzenlemeleri yapmak üzere Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye görevlendirilmiştir. Yasal düzenlemelerin yanı sıra memur yetiştiren okulların açılması, yurt dışına ihtisas için memurlar gönderilmesi Tanzimat'ın ilanından sonra bürokrasiyi geliştirmeye yönelik olan gelişmelerdir.²⁹

Köklü değişikliklere gidilmesi için ilk önce memur yetiştiren okulların açılması gerekiyordu. İlk önemli adım Tanzimat'ın ilanında yaklaşık dokuz ay önce kurulan Mekteb-i Maârif-i Adliye'nin açılmasıydı. Mektebin açılmasından sonra kalemlere kesinlikle dışarıdan memur alınmaması kararlaştırıldı. 1847 senesinde halife ve kâtip çocuklarının kalemlere imtihansız girmelerine rağmen bu tarihte yapılan düzenleme ile bunların da Mekteb-i Maârif'te tahsil gördükten sonra kalemlere girmeleri imtihana bağlanmıştır.³⁰

Tanzimat Dönemi ile I. Meşrutiyet yıllarından itibaren nezaretlerde memur alma komisyonları kurulmuştur. Bu komisyonların görevi bağlı oldukları nezaretlerin ihtiyacı olan personeli sağlamaktı. Ancak personel seçiminde bazı kriterler getirildi. Memuriyete giriş için artık; gizlilik, iyi ahlak, dürüstlük, sır tutma, arkadaşlık ettiği kişilere dikkat etme gibi geleneksel kuralların yanında, memurun eğitimi de önem arz ediyordu. Örneğin Maliye nezaretine gerekli personel ihtiyacı sağlamakla yükümlü olarak kurulan Memûrîn-i Maliye İntihâp Komisyonu; Hazine-i Celile Kalemleri ve Vilayet Muhasebe Kalemleri için en az İdâdî mezunu olmak şartıyla memur alacaktı. Vilayet ve Livalarda İdâdî Mektebi mezunları alınacak, talipli yoksa hariçten de memur alımı kabul edilecekti³¹.

²⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Osmanlı Tarihi, c:III" (3. Baskı, Ankara, T.T.K. Yayınları, 1983) s. 146; Musa Çadircı, Tanzimat Sürecinde Türkiye Anadolu Kentleri, (İmge Kitabevi, Ankara, 2011), s.177.

³⁰ Akyıldız, 1993: 53-57.

³¹ Uzunçarşılı, 1983: 146.

Memurların rütbe, derece ve sınıfları belirlenecek; bu derece ve sınıflardaki memuriyetlere Mekteb-i Mülkiye-i Şâhane ve Mekteb-i Sultânî'den mezun olanlar alınacaktı. Tahsildarlıklara, sandık eminliklerine ve mal memuriyetlerine bu okullardan başka Mekteb-i İdâdiye ve Darüşşafaka mezunları da girebilecekti. 1847 senesinde halife ve kâtip çocuklarının kalemlere imtihansız girmelerine rağmen bu tarihte yapılan düzenleme ile bunların da Mekteb-i Maârif'te tahsil gördükten sonra kalemlere girmeleri imtihana bağlanmıştır. Bu mekteplerin dışında, hizmetlerin gereklerine göre bunları yapacak kişilerin meslek okullarında yetiştirilmesi için birçok meslek okulu açıldı.³²

1849 yılında daha evvel memurlara getirilen işe başlarken yemin etme zorunluluğu revizyona uğramış, mülkiye, askeriye ve ilmiye sınıfının yemin şekilleri ayrı ayrı düzenlenmiş ve Kurân üzerine yemin etme esası getirilmiştir. Ayrıca memurlara imtihan usulü ile alınmasından, tayin, terfi, cezalandırma vb. görev ve özlük hakları Batı tarzında düzenlenmişti. Yeni memur alımlarında kullanılacak esasların yanında daha evvel göreve başlamış memurlarda düzenlemeye tabi tutulmuştur. Osmanlı Devleti'nin klasik döneminde istihdam edilen memurların görev alanları hizmet karşılığında kendilerine ödenecek ücret ve diğer haklar belli başlı esaslara göre belirlenmiştir. Her memuriyet için değişik giyim tespit edilmiştir. Görev sınırları birbirinden ayrılmış, terfi için liyakat ön planda tutulmuştur.³³

Bu dönem içerisinde 1856 Islahat Fermanı'nda personel politikasında dönüm noktalarından birisidir. Dört maddesi gayrimüslim Osmanlı uyrukluların imtiyaz ve bağımsızlığına ilişkin olan ve gayrimüslimlerin askerlikte miralaylığa, sivil memuriyette birinci sınıf rütbelere yükselebilmelerine imkan veren bu fermanın sonra, merkezde ve taşrada, sivil bürokraside yer alan gayrimüslimlerin sayısı bir hayli arttı. 1864'de bürokrasinin her bölümünün merkeze bağlanması ve yürütme gücünün işlerlik kazanması temel amacıyla, mülkiye memurlarının durumunun düzeltilmesine ve idarenin tanzimine yönelik olarak merkeziyetçi eğilim taşıyan bir nizamname yayımlanarak eyalet sisteminden vilayet sistemine geçildi.³⁴

³² Özdemir, 2004: 197-198; Akyıldız, 1993: 53-57.

³³ Mübahat Kütükoğlu, "Sicil-i Ahval Defterleri'ni Tamamlayan Arşiv Kayıtları", Münih Üniversitesi Türkoloji Enstitüsü ve İ.E.Ü.F Tarih Araştırma Merkezi'nin Ortaklığıyla Düzenlenen Biyografi Semineri, (1993), s.141-142; Akyıldız, 1993: 52,58; Gülten Sarıyıldız, "Tanzimat ve Osmanlı Bürokrasisi'nde Yemin Müessesesi", Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, Sayı.1, 2002, s.251- 266.

³⁴ Musa Kılıç, "Sicil-i Ahval Kayıtlarına Gore II. Abdulhamid Donemi Osmanlı Bürokrasisinde Yahudi Memurlar" (OTAM, 31/Bahar 2012), s.129; Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihi (Islahat Fermanı Devri 1856-1861), (c.II ,Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1962,) s.2; Abdullah Saydam, "Tanzimat Devri Reformları", Türkler Ansiklopedisi, c.12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.1329-1332.

1871 tarihinde merkezîyetçilik eğilimi daha belirgin olan vilayet nizamnamesi yürürlüğe konularak, memurların muhakeme edilmeleri ile ilgili esaslar belirlendi. 1873 tarihli kararname ile maaş ve harcırahlarla ilgili hükümler kondu. Tanzimat'ın hükümlerinden biri de Has, Tımar ve Zeamet gibi eski usullerin kaldırılıp, bunların yerine bütün memurlara mağduriyetini önleyecek ortalama bir maaş tahsis edilmesiydi. Çünkü Memurlar padişah yakınlarının ve ayan ve mültezimlerin ağır baskısı altındaydı. Bütün memurlara ortalama bir maaş verilecek, memurlar ekonomik sıkıntıdan kurtulacak ve rüşvet önlenecekti. Merkezileşmenin de bir gereği olarak devletin gelir ve giderlerinin Maliye Hazinesinde toplanması amaçlanıyordu. Memurların gelirlerinde düzenlemeye gidilerek, kademeli olarak maaş bağlandı. Düzenlemeye rağmen memurlar ancak 1880 tarihli maaş kararnamesi ile genel bir sınıflandırmaya tabi tutularak, derecelerine göre maaş almaya başladılar.³⁵

Bu uygulama, devletin hizmet için ücret ödeme sisteminde “*aynîlikten*” “*nakdiliğe*” geçiş alanına geliyordu. Ancak nakdi ödeme sistemi iktisadi gelişimle paralel olarak gelişmediği için iyi netice vermedi. Avrupaî tarzda kanun ve kurumlar oluşturulmasına karşın uygulamalar geleneksel olarak devam etmiştir. Memurlar arasında “*sallabaşı al maaşı*” , “*Allah'tan sağlık devletten aylık*” gibi zihniyet bu yeni memur tabakasının doğuşuyla beraber gelmiştir.³⁶ Ülke içerisinde idari taksimatın değişmesiyle oluşan yeni idari birimler, nezaretlerin açılması ve yeni büroların oluşması Osmanlı bürokrasisinin hem faaliyetini artırdı hem de bürokrat sayısını. Yönetimin saraydan bab-ı aliye taşınmasıyla bürokratik kadro artık devlet içerisinde kontrol edilemeyecek bir güce ulaştı. Bürokratik kadro artık ülkede oldukça etkindi ve kuvvetli yetkilere sahipti. Bu sebeple imparatorluk özellikle de taşrada görev alan memur kadrosunun denetim altına alınması ihtiyacını duydu.

³⁵ Sarıyıldız, 2004: 2-3.

³⁶ Özdemir, 2004: 139.

1.3. KURULUŞU VE FAALİYETLERİYLE SİCİLL-İ AHVAL KOMİSYONU

Osmanlı bürokrasisinde yaşanan merkezileşme faaliyetleri Tanzimat dönemine sicill-i ahval komisyonunun teşkili ile yansımıştır. Çalışmamızın temel taşı niteliğindeki sicill-i ahval kayıtları Osmanlı devlet teşkilatında görev alan memurların vazifeleri müddetince hal tercümelerine konu olan, özel haller, memuriyet sırasındaki haller, tarihî seyir, ahlak ve gidişatı gibi durumların kaydedildiği defterlerdir. Defterlerin düzenlenme işlemlerini yapan kurumada sicill-i ahval komisyonu adı verilmektedir.³⁷ Osmanlılar, biyografi yazımına önem vermiş, çeşitli meslek gruplarının biyografilerinden oluşan tercüme-i ahval eserleri vücuda getirmişlerdi. Fakat bu bilgiler değişik kalemlerde ve eserlerde dağınık haldeydi. Toplu bir bilgi birikimi söz konusu değildi. Bu durum II. Abdülhamid'in padişah olmasına kadar devam etmiş, ilk defa II. Abdülhamid döneminde personelin sicillerini tutmakla görevli resmi bir birim olarak sicil-i ahval komisyonu kurulmuştur.³⁸

Sultan II. Abdülhamid saltanatın başlangıcından itibaren idarenin niteliğini iyileştirmeye çalıştı. Daha parlamentonun ilk oturumunun açılışındaki konuşmasında, üzerinde durduğu yasalar arasında memurların genelini ilgilendiren kanunlar vardı. Devlet hizmetini yürüten memurların her türlü özlük haklarını belirleyen ve koruyan yasalar üzerinde durdu. Bu faaliyetler, aynı zamanda sivil bürokrasiyi etkin bir biçimde siyasi kontrol altına alma çabasını da ifade ediyordu. Bu kapsamda faaliyetlere emri altında çalışan, görev yerlerinde devleti bir nevi de kendisini temsil eden memur sınıfından başladı. İstihdam ettiği memurlar hakkında bilgi sahibi olmak, atama, azil ve terfi gibi personel işlerini yürütmede merkezi bir kontrol sağlamak istiyordu. Çünkü mali olarak tükenmiş olan Osmanlı Devleti, 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı ile başlayan, Ayastefanos ve Berlin Antlaşmalarıyla devam eden süreç nedeniyle içeride ve dışarıda çok zor dönemlerden geçmekteydi. Batılı devletlerin Osmanlı'nın içişlerine müdahalelerinin yoğunlaştığı, devlet otoritesinin bazı vilayetlerde sınırlandığı ve mülki idarede yabancı müdahalesine açık kapı bırakıldığı bu süreçte Sultan II. Abdülhamid Han, yönetim üzerindeki kontrolünü daha da sağlamlaştırmak istiyordu.³⁹

³⁷ Ahmet Gündüz, “*Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Kırşehir Doğumlu Memurlar (1879-1909)*”, (2011), s.132; Ahmet Ali Gazel, “*Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Görev Yapan Anamurlu Memurlar*” Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı: 32 Erzurum(2007), s.204.

³⁸ Gülden, Sarıyıldız; Sicil-i Ahval Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi, (İstanbul, Der Yayınları, 2004) s. 4-5; Aslan Ahmet, “Sicil-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-1909)” (Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Muğla, 2006), s.15,16.

³⁹ Sarıyıldız, 2004: 7-8, 36; Adak Engin, “Sicil-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Erzincanlı Memurlar” (Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Manisa, 2008), s. XIII- XVI

Sicill-i ahval Komisyonu'ndan önce 1877'de dahiliye nezareti bünyesinde memurun kalemi ismiyle görev yapan bir birim mevcuttu. Görevi ellerinde büyük yetkiler bulundurmasına rağmen coğrafi ve ekonomik sebeplerden dolayı teftişinde sıkıntı yaşanan kaza kaymakamlarını ve mutasarrıfların bilgilerini kayıt altına almaktı. Bu kapsamda yalnızca memurun kalemiyle de yetinilmedi ve ilaveten “*intihab-ı kaymakamlar komisyonu*” kuruldu. Fakat bu girişim işe yaramadı. İşlerin yoğunluğu sebebiyle kayıtların tutulması zorlaştı. Bu kapsamda 1879 yılında Dahiliye Nezareti bünyesinde *Sicill-i Ahval Komisyonu* kuruldu. Osmanlı Devletinin son dönemi için büyük bir bilgi kaynağı olan Sicill-i Ahval Defterlerinin hazırlanmasındaki öncelikli hedef, devlet merkezinde ve taşrada çalışan bütün memurlardan birer tercüme-i hal (özgeçmiş) örneği alarak sicill-i umumi defterlerini oluşturmaktı.⁴⁰

İlk defa olarak, şer'îye, askeriye ve zaptiye personeli dışında kalan, dahiliye, mülkiye, adliye ve maliyede görevli vekiller, vezirler ve diğer memurların doğru ve ayrıntılı biyografik sicillerinin tutulması mecburiyeti konmuş ve adı geçen komisyonun çalışmaları sonucunda bütün memurların biyografilerinin kayıtlara geçirilmesi gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu konuda çıkan irade-i seniyye de, yani padişah buyruğunda “Mazûl ve mansub bütün vükelâ, vüzera ve memurların isim ve rütbe tarihlerini, menşe ve siyretlerini, infisal sebeplerini ihtiva eden etraflıca defterlerin tanzimi esasen iş icabı olarak pek lüzumludur” denilmiştir. 1896'da bu komisyonun lağvı üzerine yerine kurulan Memûrin-i Mülkiye Komisyonu tarafından hiçbir daireye bağlı olmaksızın sicil-i ahval kayıtları tutulmaya devam edilmiştir. 1908 yılında II.Meşrutiyetten sonra Me'murin-i mülkiyye komisyonu kaldırılıp, yerine Dahiliye Nezareti bünyesinde Sicil-i ahval dairesi oluşturulmuştur. Böylece tescil işlemleri, Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar, Dahiliye Nezareti Me'murin komisyonu ve Sicill-i ahval idaresi tarafından yapılmaya devam edilmiş ve defterlere hal tercümelerinin devamı olarak ilave olunan kayıtlar, Me'murin-i Muâmelât dosyaları halinde tanzim olunarak saklanmıştır.⁴¹

Komisyonun alt birimleri olarak merkez dairelerde Sicill-i Ahval şubeleri, taşrada bulunan vilayet ve müstakil livalarda ise Sicill-i Ahval Hususi Komisyonları teşekkül etmiştir. Komisyonun daha verimli ve etkili çalışması için 1894 yılında yeniden yapılandırılmış, müstakil ve daimi bir daire hüviyeti kazanmıştır. Süreç içerisinde her türlü kanun ve yönetmeliğe hatta cezai işleme karşılık devlet bir türlü memurların bilgilerini tam olarak kayıt alamıyordu. Bu sebeple kayıtları tutan kurumlarda belirli dönemler düzenlemeye gidiliyordu.

⁴⁰Sarıyıldız, 2004: 9-10; Erkartal Ahmet, “Sicil-i Ahval Defterlerindeki Safranbolulu (Zağfiranbolulu) Memurlar (1879-1909)”, (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2007), s. 12-15.

⁴¹Ayhan, Yüksel, Sicil-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Tirebolulu Memurlar (1879-1909), (İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2004) s.27, 28.

Neticede memurun kalemiyle başlayan, memurin-i intihap, muvakkat sicill-i ahval, memurun-i mülkiye komisyonu ismiyle devam eden kurum son olarak sicil-i ahval memurin komisyonu adıyla görev yapmıştır. Her dairenin artık memurunu kendisi seçeceği için umumi sicil uygulamasına son verilmiş, memurların özgeçmiş özetleri ve sicil evrakları memur dosyalarında muhafaza edilmeye başlanmıştır. Kurum hakkında en son 1914 yılında yayınlanan nizamnameler ile bazı değişiklikler yapıldı.⁴² Sicill-i Ahvâl ve Memurîn-i Mülkiye Komisyonu'nun çalışmalarıyla 92.137 memurun biyografilerini ihtiva eden büyük boy 196 adet Sicill-i Ahvâl Defteri (Sicill-i Umûmî) meydana getirilmiştir. Yalnız bu sayı gerçek kişi sayısı değildir. Çünkü bir Osmanlı memurunun defterlerde birden fazla kaydı olduğu gibi başka bir sayfaya yapılan zeyillerin de bu sayıya dahil edildiği düşünülmektedir. Dolayısıyla yaklaşık 55.000 devlet memurunun biyografisinin olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayı Findley'e göre ise 70.000'dir.⁴³

⁴² Kemal Daşcıoğlu, “*Sicil-i Ahval Defterlerine Göre Buldanlı Memurlar*”, Buldan Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (2006), s.562; Sarıyıldız, 2004: 114-116. Selim Hilmi Özkan, “*Merzifonlu Memurlar*”, Merzifon Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Merzifon, 2010, s.1,2.

⁴³ Carter V. Findley, *Kalemiyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi*, (İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996), s. 22: Nurgül Bozkurt; “*Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Simavlı Memurlar*”, Akademik Bakış Dergisi Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, Sayı:27, (2011) s.2.

İKİNCİ BÖLÜM

AMASYALI MEMURLARIN SİCİLL-İ AHVAL KAYITLARI HAKKINDA İSTATİKSEL BİLGİLER

2.1. TARİHİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİYLE AMASYA

Karadeniz bölgesinin iç kesiminde yer alan şehir deniz seviyesinden 400 m yükseklikte bulunmaktadır. Yeşilirmak'ın açtığı iki tarafı yüksek kayalıklarla çevrili dar bir vadide kurulmuştur. Şehrin içinden geçerken batı-doğu istikametinde yol alan nehrin solunda yükselen dik kayalıklar bulunur. Nehrin sağ kesimi nispeten daha az meyilli ve düz olduğundan yerleşme daha ziyade bu yönde olmuştur.⁴⁴ Amasya, Aristo'nun eskiçağ şehirlerinin kuruluşunu bağladığı üç faktörü ikliminin sağlığa uygun oluşu, münakaleye uygunluk, müdafaa açısından elverişli olması özelliklerine sahip bir mevkidedir. Konumu itibariyle Karadeniz'in kıyı kesimin nemi ve İç Anadolu'nun kuraklığından uzak kalmıştır. Sarp arazi ve etrafını sarmalayan nehir korunaklı bir fiziki yapıya sahip olmasını sağlamıştır. Bu sebeple de tarih boyunca yerleşim için tercih edilen bir yer olmuştur.⁴⁵

Şehrin tam olarak kurucusunun ve kuruluş tarihi bilinmemekle birlikte Amasya'da ve bölgede yapılan arkeolojik çalışmalara ve eski kaynaklara dayanan bir takım tahminler mevcuttur. Amasya tarihi ile ilgili yapılmış çalışmaların en önemlisi olan; Hüseyin Hüsameddin'in "Amasya Tarihi" isimli eserinde, Amasya ilinin Hicret'ten 2400 yıl kadar önce kurulduğu belirtilmektedir. Bu tarih, M.Ö. 1700'lü yıllara denk gelmektedir. Buna göre Amasya'nın yaklaşık olarak 3500 yıl kadar önce kurulduğu söylenebilir. Bazı kaynaklar da ise 3000 yıllık bir geçmişe sahip olduğu ifade edilir. Yapılan araştırmalar bölgede en erken kültürün alt paleolitik çağa ait olduğunu göstermektedir. Fakat erken kalkolitik çağda dahil olmak üzere öncesi hakkında net bilgiler mevcut değildir. Komşu illerde yapılan araştırmalar üzerinden varsayımlar yapılmaktadır. Bununla birlikte Amasya ili sınırları içerisinde bugüne değin gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında Geç Kalkolitik (M.Ö.4000) ve İlk Tunç Çağı'na tarihlendirilen pek çok yerleşme saptanmıştır.⁴⁶

Şehrin kuruluşu kadar ismi hakkında da pek çok tahmin ve kullanım şekli mevcuttur. M.Ö. 190-211 yılları arasında yaşayan Roma İmparatoru Severus'a ait olan bir sikkede şehrin

⁴⁴ Süleyman Elmacı, "Amasya Şehri" (Konya, Çizgi Kitabevi Yayınları, 2010) s. 99-107.

⁴⁵ Elmacı, 2010: 72.

⁴⁶ Şevket Dönmez, "Protohistorik Çağda Amasya" I. Amasya Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri II. Kitap, Amasya, 2007, s.1295-1305.

kurucusunun Yunan tanrısı Hermes olduğu belirtilmektedir. M.Ö. 60-M.S. 19 yılları arasında yaşayan ve Amasya’da doğan Strabon’un eserinde, şehrin Amazonlardan Amasis tarafından kurulduğu belirtilmektedir. Yine değişik tarihler ve eserlerde şehrin kim tarafından kurulduğu farklı şekillerde anlatılmıştır. Bu eserlerde, Amas, Amis, Amises, Amezdi gibi farklı isimlerde telaffuz edilen bir kişi tarafından Amasya’nın kurulduğu vurgulanmıştır. Hititler döneminde “Amasid”, Helenistik döneme ait yazıtlarda ise “Ameseia” olarak geçmektedir. Mustafa Vazıh Efendi’nin eserinde şehrin asıl adının “Harşena Vadisi” olduğu belirtilmektedir. Selçuklu, İlhanlı, Beylikler ve Osmanlı Devleti döneminde Amasya adı herhangi bir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmiştir. Tarih boyunca Amasya sahip olduğu önem ve özellikler nedeniyle birçok sıfatla nitelendirilmiştir. Bu adlardan bazıları şunlardır: Rumiyye-i Suğra, Medinetü’l Hükema ,Hayber-i Rum, Bağdadü’r-Rum, Darü’l İzz, Darü’n Nasr, Darü’l Fütuh, Kasru’s-Selatin, Hısnü’l-Mir’at, Kubbetü’l Ulema ve Terbetü’l-Evliya.⁴⁷

Amasya, sahip olduğu stratejik ve ekonomik özellikleri sebebiyle her daim elde edilmeye ve tutulmaya çalışılmıştır. Bu sebeple de dönem dönem Anadolu’ya hükmeden güçlerin arasında el değiştirmiştir. Orta Tunç Çağında (M.Ö. 2500-2000) Mezopotamya yazılı belgelerinde “Hatti Ülkesi” olarak bilinen uygarlığın sınırları içerisinde kalmıştır. Hattilerin ardından Hititler, Frigler, Kimmerler, Med, Pers, Büyük İskender, Perslerin devamı niteliğinde Pontuslar, Roma ve Bizans hakimiyetinde kalmıştır.⁴⁸ Bizans idaresinde kaldığı dönemde komşu hakimiyetlerle yaşanan siyasi mücadelelerden Amasya’da nasibini alarak kısa süreli zapt edilmiştir. Hazar Türklerinin Karadeniz boyunca Balkanlar’a doğru akınları sırasında Hazar hükümdarı Salıp Han tarafından işgal edilen Amasya, daha sonra Peçenekler tarafından bir karargâh olarak kullanılmıştır. Bundan başka İran’daki hâkimiyetlerle Bizans arasındaki mücadelelere sahne olan Amasya, 609’da Sasani hükümdarı Hüsrev Perviz tarafından işgal edilmiş; 628 yılında da Bayan Han adlı Avar komutanı tarafından kuşatılmışsa da daha sonra Bizans idaresine alınmıştır. Bir süre Müslime isimli komutanın vasıtasıyla Emeviler denetiminde kalan Amasya III. Leo idaresindeki kuvvetler ile tekrar Bizans idaresine girmiştir. Abbasiler devrinde de Amasya yine Bizanslılar ve Abbasiler

⁴⁷ İsmail Erdoğan, “XX. Yüzyıl Amasya Tarihi ve İnanç Coğrafyası”(Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Elazığ, 1996), s.2.; Ali Yılmaz, Mehmet Akkuş, Abdizade Hüseyin Hüsameddin’in Amasya Tarihi c.1, Ankara, Amasya Belediyesi Kültür Yayınları, 1986, s.11-19; Sibel Kavaklı, “XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Amasya (Şer’iyye Sicillerine Göre)”, (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Ankara, 2011), s.44.

⁴⁸ Yavuz Bayram, Amasya İl Yıllığı, Ankara, Uyum Ajans, 2007, s. 149-156.

arasında birkaç kez el değiştirmiş, fakat her seferinde Bizanslılar tarafından geri alındığı görülmüştür.⁴⁹

Amasya'nın Türkler tarafından ne zaman fethedildiği konusunda kesin bir bilgi yoktur. Şu var ki Amasya, Türklere Bizans'tan intikal etmiştir. 1040 yılında Tuğrul Bey'in Horasan'da kazandığı Dandanakan Zaferi'nden sonra kurulan Büyük Selçuklu Devleti himayesinde Anadolu'ya akın eden Oğuzlar 1068 yılında Amasya, Niksar, Konya hatta Afyon'u eline geçirmiş bulunuyordu. Bu bilgilere bakıldığında Türklerin Amasya'yı ne zaman ve kimin öndeliğinde ele geçirdikleri kesin olarak bilinmemekle birlikte, 1068 yılında Büyük Selçuklu Devleti sınırları içerisinde olduğu, Darü'n –Nasr(Nusret ve zaferin hanesi ,merkezi) ve Darü'l- İzz(İzzet ve saadetin hanesi merkezi) isimleriyle anıldığı ifade edilmektedir.⁵⁰

Daha sonra Sultan Alparslan, 1071 Malazgirt Zaferi'nin ardından bir Türkmen kabilesine mensup olan komutanı Danişmendli Ahmed Gazi'ye Sivas-Amasya yöresinin fethini işaret etti. O da bölgeyi fethederek, 1071-1072 yıllarında Sivas merkezli bir hükümet kurdu. Böylece bölgede Danişmentli hakimiyeti başladı.Bu hâkimiyet, Dânişmendli topraklarının Anadolu Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan tarafından fethedilmesiyle birlikte kırılmış oldu.⁵¹ Sultan Mesud'un 1143 yılında Danişmend ülkesini zapt etmesi üzerine Amasya Anadolu Selçuklu hâkimiyetine girdi. Anadolu Selçukluları tarafından şehir imar edilerek büyümesi devam ettirildi. Ticaret yolları üzerinde bulunan Amasya, Selçukluların Karadeniz ticaret yolunda önemli bir merkezdi. Dönemin diğer şehirleri ile kıyaslanamasa da Anadolu Selçuklularının ekonomik kalkınmasına etkisi olan önemli merkez olmuştur.⁵²

Hem büyük bir şehir hem de belli başlı kültür merkezlerinden olan Amasya, Selçuklular döneminde yaşanan depremlerle hasar gördü, tadilat geçirdi. Baba İshak liderliğindeki Babaî isyanlarına sahne oldu. Baba İshak yakalanarak Amasya Kalesi burçlarında idam edildi. Trabzon Komnenlilerinin saldırılarına uğradı. En nihayetinde 1243 Köseadağ Savaşı'ndan sonra Anadolu'da ve bölgede Moğol tesiri görülmeye başladı. 1256 yılında Cengiz'in oğullarından Hülagu'nun kurduğu İran merkezli İlhanlı Devleti 1277'de Anadolu'yu tamamen işgal etti, dört bölüme ayırdı; Amasya ve Samsun çevresi de kuzey

⁴⁹ Bayram, 2007: 156,157.

⁵⁰ Ülkü Duman, "Anadolu Selçukluları Devrinde Amasya Şehri", (Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Anabilim Dalı, 2010), s.11.

⁵¹ Osman Turan, Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti, (8.Baskı, 1965) s.57; Kamil Şahin, "Amasya'nın Danişmendliler Tarafından Fethi ve Amasya'da Yapılan İlk Çevre Düzenlemesi", I. Amasya Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Amasya, 2007, s. 145-150.

⁵² Duman, 2010: s.57.

bölümde yer aldı. Bu dönemde de Amasya önemini muhafaza etti. Özellikle ruh hastalıklarının tedavi edildiği Bimarhane kuruldu. İlhanlılar bölgeyi naibler (valiler) vasıtasıyla idare ettiler. 1327 yılında Sivas valiliğine Uygur Türklerinden Artana (Artena, Eretna) Bey getirildi. Bir ara Taceddinoğulları'da Amasya'ya hakim olduysa da Artana Bey Amasya'yı geri aldı. İlhanlı Devleti'nin dağılmasıyla birlikte Anadolu'da beylikler dönemi başladı. 1341 yılında Artana Bey'de bölgesinde bağımsızlığını ilan ederek Artana (Eretna) Beyliğini kurdu.⁵³ Eretna devlet merkezi, Kayseri ve Sivas olmak üzere iki şehire bölünmüştü. Bu iki şehirden başka Amasya, Tokat, Çorum, Develi Karahisar, Ankara, Zile, Canik, Ürgüp, Niğde, Aksaray,Erzincan, Doğu Karahisar ve bunlara civar kasaba ve nahiyeler Eretna'ya aitti.⁵⁴ Kaynaklar Eretna döneminde Amasya'nın fazla kalkınmadığını ifade eder. Bu dönemde Eretna Beyliğini ziyaret eden seyyahlar *"Eretna'nın ilim ve sanata önem verdiği, ehlini de yanından eksik etmediği ancak bu ehemmiyeti topraklarında yaygınlaştıramadığından"* bahsetmektedir. Amasya'nın dahil olduğu topraklarında on yıl süreyle hüküm sürdüğü halde adına inşa edilmiş sosyal yapılar yok denecek kadar azdır. Denilebilir ki, Eretna Devleti'nin Orta Anadolu'su imar faaliyetleri bakımından zayıf kaldığı kadar kültür açısından da fakir kalmıştır.⁵⁵

Eretna Bey'den sonra kente emir Hacı Şadgeldi Paşa egemen oldu. Şadgeldi, Kadı Burhanettin ile yaptığı bir savaşta ölünce kent, Oğlu Ahmet Bey'e kaldı. Ahmet Bey, Kadı Burhanettin'in baskısı karşısında Amasya'yı Osmanlılara teslim etti (1393). Yaklaşan Timur tehlikesine karşı kentin valiliğine Şehzade Çelebi Mehmet getirildi. Ankara Savaşı'ndan (1402) sonra kentin eski valisi Çelebi Mehmet, Timur'a bağlı olarak Amasya merkez olmak üzere Sivas, Tokat yörelerine egemen oldu. Kardeşleri ile giriştiği taht kavgasında Amasya'yı üs olarak kullandı. Amasya ve çevresi XV. yüzyıl sonları ve XVI. yüzyıl başlarında Safevi tahrikleriyle doğu bölgelerinde çıkan isyanların tesiri altına girdi. 1512'de Şii ayaklanmacı Şahkulu'nun halifesi Baba Zünnun bir baskınla Amasya'yı ele geçirdi ise de Yavuz Sultan Selim'in Amasya Beylerbeyliğine atadığı Mustafa Paşa kenti geri aldı. Mısır seferi (1516-1517) sırasında Baba Zünnun ve Şeyh Celal kenti tekrar yağmaladılar. Amasya, 1518'de sancak yapılarak Sivas'a bağlandı. Kanuni Sultan Süleyman, Nahcivan seferinden dönerken

⁵³ Bayram, 2007: 161-164.

⁵⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Sivas-Kayseri ve Dolaylarında Eretna Devleti, (Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1968) s.176.

⁵⁵ Yaşar Yücel, Eretna Devleti - Kadı Burhaneddin Ahmed ve Devleti - Mutahharten ve Erzincan Emirliği – 2, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989, s.15.

Amasya'ya uğradı. Avusturya elçisi Bushbecg'i burada kabul etti. İran ile Amasya antlaşması burada imzalandı.⁵⁶

Amasya'nın ekonomik ve stratejik konumu dışında Osmanlı idari ve bürokratik yapısı içinde önemli kılan bir özelliği daha vardı. Osmanlı hakimiyetine girmesinden itibaren yönetim sistemi içerisinde önemli bir merkez olan Amasya'nın coğrafi konumu, her dönemde farklı bir hüviyet kazanmıştır. XV. yüzyılın başlarında bir serhat şehri iken daha sonra güvenli bir iç sancak haline gelmiştir. Fetret devrinden sonra oluşturulan "Eyalet-i Rum'un" "paşa sancağı" addedilen merkezi olma vasfını eyaletin tesis edilmesinden itibaren 1520'li yıllara kadar muhafaza etmiştir. Eyaletin ismi bir süre "Eyalet-i Rumiyye-i Sugra" olarak da anılmıştır. Daha sonra Rum Beylerbeyliği'nin merkezi Sivas'a kaydırılmıştır. Amasya müstakil vilayet teşkilatlanmasına kadar Rum (Sivas) Beylerbeyliği/eyaleti bünyesinde kalmıştır.⁵⁷

Amasya, imparatorluk bünyesinde ki birkaç şehzade sancağından biri olması dolayısıyla da önem arz etmekteydi. XVI. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlıların doğu sınırlarından stratejik bir merkez olarak önemi bulunan sancak, bu önemine binaen Osmanlı hanedanına mensup şehzadelerin idari tecrübe kazanmak maksadıyla gönderildikleri merkezlerin başında yer almıştı.⁵⁸ Şehzade sancaklarında, padişah çocukları küçük yaştan itibaren, bir bakıma hizmet öncesi eğitilerek, devleti yönetmeye elverişli kişiler olmaları sağlanıyordu. Şehzadeler belirli bir yaşa geldiklerinde, terbiyelerine bakmak, ülke idaresine alıştırmak üzere yanların "lala" namı verilen emin ve görgülü bir vezirle sancaklardan birine gönderilirdi. Hangi sancakta eğitim alacağı, şehzadenin durumuna uygun olarak daha önceden belirlenirdi.⁵⁹ Bu sancaklardan biri olma özelliği taşıyan Amasya, yetiştirdiği şehzadelerle ve tahta geçirdiği padişahlarla Osmanlı idari yapısında etkin bir rol oynamıştı. Şehzade sancağı olarak kullanıldığı dönemde ev sahipliği yaptığı on iki şehzadenin altı tanesi padişah oldu. Osmanlı padişahları II. Murat ile I. Selim (Yavuz) Amasya'da doğdu. II. Murat, II. Mehmet (Fatih), II. Bayezid şehzadeliklerinde Amasya'da vali olarak bulundu. II. Bayezit'nin oğlu Ahmet, kardeşi Selim'e karşı taht kavgasına giriştiğinde Amasya valisiydi. Kanuni'nin oğullarından Şehzade Mustafa katledildiğinde Amasya'da valilik yapıyordu. III.

⁵⁶ Levent Şahin, "26 Nolu Amasya Şerhiye Sicili Defterlerinin Analizi, (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeni Çağ Tarihi Bilim Dalı Ankara 2008), s. 57; Bayram, 2007: 163-166.

⁵⁷ Orhan Kılıç, "Osmanlı Dönemi İdari Uygulamalar Bağlamında Şehzadelerden Mutasarrıf Paşalara Amasya Sancağı'nın Yönetimi", I. Amasya Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (13-15 Haziran 2007), s.51-61; Bayram, 2007: 41.

⁵⁸ Adnan Gürbüz, "Toprak-Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. yüzyılda Amasya Sancağı", (Doktora tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih anabilim dalı Ankara 1993) s.VI.

⁵⁹ Özdemir, 2001: 35.

Bayezid’de II. Selim ile hayatına mâl olan taht mücadelesine giriştiğinde Amasya’da sancaktaydı.⁶⁰

Şehzade sancağı olan şehir coğrafi, demografik ve sosyo-ekonomik açıdan bazı niteliklere sahip olmalıydı. Amasya coğrafi konumu itibariyle Orta Karadeniz’de doğu-batı, kuzey-güney ticaretinin merkezi durumundadır. Bu bakımdan eski çağlardan itibaren 19. yüzyılın ortalarına kadar ekonomik faaliyetler açısından önem arz eden bir şehirdi. Tarsus-Kayseri-Zile-Samsun ticaret yolu üzerinde bulunan Amasya, bilhassa Osmanlılar zamanında ticari ve iktisadi bir merkez olarak dikkat çekiyordu.⁶¹ Amasya kalesi savunma ve sağlamlık açısından çok iyi durumdaydı. Halkı köklü bir aileye karşı kayıtsız şartsız bağlı değildi. Yani karizmatik, kültürlü yöneticiler tarafından idare edildiklerinde onu benimseme ihtimalleri çok yüksek, isyan çıkarma, ayaklanma ihtimali çok düşük bir yerdi. Ayrıca Danişmentli ve Eretna gibi iki Anadolu beyliğine merkezlik yapmıştı. Bu etkenler devletin Amasya’yı şehzadelere eğitim sancağı olarak seçmesinde etkili oldu⁶².

Şehzadeler sancaklara gönderilirken daireleri tanımasını sağlamak amacıyla, birkaç bölük asker ile ufak çaplı bir divan oluşturacak şekilde bürokratik kadro da idaresi altına verilir, beraberinde gönderilirdi. Bunların yanı sıra yeniçeri, cebeci, topçu, top arabacısı, kul oğlanları, sekban-ı süvari, gılman-ı acemi gibi askeri birimler ve bunların zabiti olarak yeniçeri serdarı gibi askeri; şehir kethüdası ve kadı gibi adli ve sosyal işlerle ilgilenen yetkililerde sancakta bulunurdu. Sadece görevliler bazında değil fiziksel olarak da sancak bir nevi başkent haline dönüştürülürdü.⁶³

Bu maksatla Amasya’da şehzadelerin sancak işlerini gördükleri ve ikamet ettikleri bir sarayın olması tabiidir. Şehzadelerin yanı sıra, şehir yöneticilerinin devlet görevini aynı zamanda ikamet ettiği yerde yerine getirdiğinden, Amasya’da beylerbeyi, sancakbeyi ve kadınlara ait idare ve ev halkı için tuttıkları mekanlar da mevcuttur.⁶⁴ Amasya’nın şehzadelerle tek taraflı bir ilişki kurmadı. Aynı zamanda şehzadelerinde kendisine büyük katkısı oldu. Çelebi Mehmet’in merkez olarak kullanması, şehrin muhafaza edilmesini sağlamış ve fetret devrinin yıkıcı etkisinden kurtulmuştur. Amasya şehzadeler için iyi bir eğitim alacakları

⁶⁰ Şahin, 2008: 57; Beşirli, 2007:114.

⁶¹Ergin Baş, “62 Numaralı Amasya Şer’iye Sicil Defteri’nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi”, (Yüksek Lisans Tezi Gazi Osman Paşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Bilim Dalı, Tokat, 2008), 71.

⁶² Mehmet Beşirli, “Osmanlı Döneminde Amasya Sancağı Üzerine Bazı Bilgiler” (17.-19. Yüzyıllar, I.Amasya Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri 13-15 Haziran 2007, s.114; Kılıç, 2007: 48.

⁶³ Özdemir, 2001: 35-36; Bayram, 2007: 110-112.

⁶⁴ Yılmaz Karadeniz, “H.1182 Şer’iye siciline göre Amasya’nın İdari, Sosyal, Siyasi ve İktisadi Yapısı” (Yüksek Lisans Tezi İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Malatya, 1996), s. 4-5.

güvenli bir yer olarak tayin edilmesinin ardından şehrin cazibesi artmış, beraberinde bir kısım ulema ve ümeranın da Amasya'da bulunma isteğini artırmıştır. Bunun yanında Amasya kökenli birçok ümeranın yetişerek Osmanlı idari kadrolarında yer almaları Amasya kökenli bey ve paşalara burada görev yapma imkanını sağlamıştır. Bu durum diğer Osmanlı Sancaklarında görülmeyecek kadar çoktur.⁶⁵

İlk çağlarda Strabon gibi bir coğrafya âlimini yetiştiren, Selçuklular zamanında da ilim ve kültür merkezi olma vasfını taşıyan Amasya, şehzade sancağı olduğu dönemde sahip olduğu imkânlarla bu vasfını Osmanlı döneminde de devam ettirmiştir. Şehzadeler, âlim, sanatkâr ve sairleri koruyarak ve yardım ederek şehrin manevi koruyucuları ve temel direkleri sayılmışlardır. Amasya yetiştirdiği âlimlerle de ün kazanmıştır. Tarihçi Şükrüllah, hattat Şeyh Hamdullah, Tacî Bey, Cafer ve Sadi Çelebi, Zembilli Ali Efendi, Tabîp Sabuncu oğlu Şerafeddin gibi şahsiyetler Amasya'da yetişmiştir.⁶⁶

Amasya XV. yüzyılın ikinci yarısından XVI. başlarına değin şehzade sancağı olması hasebiyle büyük ilgi topluyordu. Şehzade Mustafa'nın Amasya valiliği hem şahsı hem de kent için dönüm noktası oldu. Şehzade Mustafa'nın katledilmesinin ardından Amasya gözden düştü. Artık şehzade sancakları içerisinde popüler değildi. Nitekim Şehzade Mustafa'nın kardeşi Şehzade III. Bayezid, Kütahya'dan Amasya'ya naklini kendisinin yerine Şehzade Selim'in taht varisi olarak seçildiği şeklinde yorumlayarak isyan etti. Yenilerek İran'a kaçmak zorunda kaldı ve nihayetinde katledildi. III. Bayezid'in valiliğinin sonu kentin ihtişamlı günlerinin de sonu oldu. Bir daha şehzade sancağı olarak kullanılmadığı gibi ardı ardına isyanlarla sarsıldı.

Şehzadelerin bürokratik sistemi öğrenmeleri amacıyla oluşturulan bu ortamın devlete zararı da oluyordu. Taht mücadelesini kazanan tarafın siyasi kadrosunun ve kaybeden tarafın siyasi ve askeri kadrosunun çıkar mücadelesi devlete ağır kayıplar verdiriyordu. Bu konuda Amasya önemli bir örnektir. Amasya'da bulunan şehzade Mustafa ve Kütahya'da bulunan Şehzade II. Selim'in taht mücadelesi esnasında Anadolu, XVI. yüzyılda büyük bir şiddet boşalımına sahne oldu. Bu şiddetten Amasya'da nasibini aldı. Şehirde isyancılar, ayaklanmalar türedi. Yenilen tarafın başı boş kuvvetleri anarşiye sebep oluyordu. Kazanan tarafın siyasi kadrosu veliaht şehzadeyle İstanbul'a gelip, sarayda mevkiî elde etme yarışına girip bürokratik düzeni bozuyordu. Taht mücadelesinden sıyrılmayı başaran Şehzade II.Selim'in tahta çıkmasıyla birlikte İstanbul'a gelip yerleşen yeni iktidar odaklarının,

⁶⁵ Kılıç, 2007: 61.

⁶⁶Şahin, 2008: 58.

Veziriazam Sokullu'ya karşı verdikleri mücadelenin ardından, divan-ı hümayun ve divana bağlı dairelerin işleyiş özelliği zayıfladı. Gerek sarayda yaşananlar gerekse Şehzade Mustafa'nın etrafında toplanan ve katledilmesiyle başı boş kalan askerlerin çıkardığı isyanlar Anadolu'da sosyo-ekonomik düzeni alt üst ettiği gibi devletin gerileme sebeplerindedir.⁶⁷

Şehzadelerin sancağa çıkma geleneğinin kaldırılması ile birlikte Amasya kültür merkezi olma özelliğini XVI. asrın ortalarından itibaren kaybetmeye başlamıştır. Amasya, Tokat ve Çorum üçgenini çevreleyen yörelerde birbirine yakın yerleşim merkezlerinin bulunması ve bu merkezlerde zengin vakıflarca beslenen medreselerin çok miktarda talebe barındırması, bölgede sık sık büyük talebe ayaklanmalarının görülmesine yol açtı. Medrese talebelerinin öğrenimlerini tamamlayanlarına, büyük yığılma yüzünden is verilmemesi, onları maddi ve manevi buhran içine düşürdü, köylere, kasabalara gruplar halinde çıkan talebeler zorla yiyecek ve para toplamaya kalkıp, devletin müdahalesi ile de eylemlere girişti.⁶⁸ XVI. yüzyılın sonlarına doğru, suhte hareketleri birer hırsızlık ve eşkıyalık görünümü altında devam ederken, bu sefer de Karayazıcı adlı bir kişinin başlattığı Celali İsyanı, Amasya ve çevresini etkisi altına almıştır. Netice de Amasya ve yöresinde baş gösteren ayaklanmalara Kuyucu Murat Paşa tarafından son verildi. (1608).⁶⁹

Amasya sancağı sırasıyla; beylerbeylik merkezi, klâsik sancak, şehzade idaresinde müstakil sancak olduktan sonra, XVI. yüzyıl ortalarında taht varislerinin buldukları yer olma özelliğini kaybetmesi üzerine Rum Beylerbeyliği'ne bağlandı. Yeniden klâsik Osmanlı Sancağı olarak idari yapılanma içerisinde yer alan Amasya'ya Osmanlı ümerasından bey ve paşa ataması yapılmaya başlandı. Taşraya gönderme usulü I.Ahmet (1603-1617 zamanında kaldırılarak, saltanatın büyük şehzadeye tahsisi kanunu getirilmesiyle de ülke genelinde şehzade sancağı uygulaması tümünden kaldırıldı.⁷⁰ Amasya, tasarruf hakkı Amasya'ya sancakbeyi veya mutasarrıf olarak atanan bey ve paşalarda olmasına rağmen 16. yüzyılın sonuna doğru fiilen mütesellimler tarafından yönetilen bir sancak oldu. Mütesellimlerin çoğu da Amasya kökenli şahsiyetlerdi.⁷¹

XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren taşra güvenliğinin eşkıya ve isyancılardan korunması amacıyla devlet ile bir çok konuda işbirliği halinde çalışan yerel kökenli insanlara

⁶⁷Halil İnalçık, Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, Cilt-1 (1300-1600), Eren Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.58.

⁶⁸Mustafa Akdağ, Osmanlı Tarihinde Ayanlık Düzeni Devri 1730 – 1839, s.20.

⁶⁹Huseyin Fatih Budak, "Osmanlı Aile Araştırmaları Bakımından Amasya ve Antakya Ser'iyye Sicillerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi (1710-1780)", (Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2008), s.8,9.

⁷⁰Kılıç, 2007: 44.

⁷¹Kılıç, 2007: 61.

olan gereksinim imparatorluğun genelinde olduğu gibi Amasya kentinde de ayanlığı doğurmuştur. Asker toplanması ve gerektiğinde askerlerin başında orduya intikal ve zahire temini başta olmak üzere askeri ve mali birçok görevleri olan ayanlar; devlet ile halk arasındaki ilişkilerde önemli roller üstlenmiştir. Dönem içerisinde birçok işin halli için Amasya'ya gönderilen belgelerde genellikle “âyân-ı vilayet’e” de hitap edildiği görülmektedir.⁷² XVIII. yüzyılın sonları ile XIX. yüzyıl başlarında Amasya üzerinde Bozoklu Cabbarzadeler, Çapanoğulları ve Canikli sülalesinin rekabeti söz konusu olmuştur. Bu bakımdan ayan seçimine de çoğu zaman bu ailelere bağlı kişiler müdahale etmeye başlamışlardı. XIX. yüzyılın başında Tayyar Paşa ve Cabbarzade arasında yaşanan iltizama sahip olma mücadelesi resmen meydan savaşına dönmüş, şehir dışında yaşanan muharebe ile son bulmuştu. Bunun üzerine kazaya gelen emirlerde ayan seçimine kimsenin karışmaması ve ayanları halkın seçmesi emredilmiştir. Amasya’da ayanlık dönemi üzerine yapılan kısıtlı çalışmalardan anlaşıldığına göre ayanlar dönemi Amasya için pek de iyi sonuçlar doğurmamıştır. Düzeni sağlamakla görevlendirilen yerel yöneticiler, aksine hareket ederek XIX. yüzyıl da yaşanan asayiş bozukluğunda büyük pay sahibi oldular. Bu anlamda görevi suiistimal, zimmete para geçirme, halk üzerinde uygunsuz davranışlar ele aldığımız dönemin sıkça görülen olayları arasında yer almaktadır.⁷³ Merkezi otoritenin uygunsuzluğu görülen

⁷² **Ayanlık:** Osmanlı devletinin iktidarı açısından en önemli hususlardan biri, devletin bekasına yönelik olarak gerçekleştirilen bir takım faaliyetlerin önüne geçilmesi idi. Bu faaliyetlerden biri merkezî idareye (devlete) karşı gelmek, ayaklanmak, ihanet etmektir. Taşrada otoritenin sarsılması devletin bekasını da sarsıyordu. Bu durum karşısında devlet isyancıların bir kısmını kendi tarafına çekerek, onlara yetki vermeyi kararlaştırdı. Aslında Osmanlı İmparatorluğunda daha kuruluş senelerinde bile bir ayan tabiri mevcuttu. Bu tabir ile şehirlerde, köylerde, orduda, aşiretlerde, devlet kademelerinde önem kazanmış olan ileri gelenler kastedilmekteydi. XVIII. yüzyılda âyanlar, merkezî otoritenin taşradaki zaaf ve çözümlenmesinden yararlanarak Osmanlı idâresinde en önemli yerel güçler hâline gelmişlerdi. Osmanlı Devleti’nin hemen hemen bütün taşrasına yayılan bu gelişim ülkenin özellikle iktisadi faaliyetler açısından dikkat çeken merkezlerinde yoğunlaşmıştı. Merkez tarafından idari, mali ve askeri yetkileri bulunan ayanlar bölgede düzeni sağlamak, halkı eşkıyalardan korumak, kendisi ve merkez için vergi toplamak ve gerektiğinde savaş için kuvvetleriyle orduya katılmak görevlerini icra ediyordu. Bu güç işlerin üstesinden kendisi de bir başka zorba olduğu için gelebiliyordu.

⁷³ Ayanlar buldukları bölgede huzuru sağlamaları eşkıyalık ve zorbalığı durdurmaları sebebiyle görevlendirilirdi. Ancak bu görevi yaparken kendileri de zorbalıktan geri durmazdı. Topladıkları vergiden pay aldıkları için haddinden fazla vergi toplama maksadıyla, eşkıyanın elinden korumakla yükümlü oldukları halka bizzat kendileri eziyet etmeye başladı. Amasya’da Gayri Müslim reayanın her sene verdikleri ispençe ve içki bacınının miktarını “ehl-i örf ” keyfi olarak arttırmak gayretiyle H. 1221 yılında halk üzerinde baskı uygulanmaktaydı. Amasya Sancağı mütesellimi Ali Ağa ve eski hâkim, müftü ve ayan aralarında halka karşı zulüm etmekteydiler. Bu zulüm neticesinde haksız olarak 200 kese akçe tahsil etmişlerdi. Amasya’nın zecriye rüsumu 1100 kuruş iken, 6500 kuruş toplamışlardı. Sancak dâhilinde Zünnunabad kasabasında Elvan Çelebi vakfına bağlı köylerde, vakıf yöneticilerinin haberi olmasına rağmen, halka fazla vergi yüklenmekteydi. Ağır vergiler karşısında bir kısım insanlar köylerini terk etmeye başladılar. Köprü (Kedegera) kazası naibi hakkında halkı ücretsiz kendi işinde çalıştırdığı, rüşvet aldığı iddiaları Amasya Meclisi’nde araştırılıp, bazı güvenilir kişilere sorulduktan sonra halktan fazla vergi alındığı ve kendi tarlalarında çalışanlara ücret ödemediği saptanmıştı. İskilip kazası meclis azasının kendi üzerine düşen vergileri halka ödettirmeye çalıştığı vergilerini ödeyemeyenlerin emlak ve eşyalarını sattırarak borçlarını ödetmeye kalkıştığı biliniyordu. Kanunlarda yasak olmasına rağmen Amasya müftüsü İsa Efendi, Nakib ul eşraf kaymakamı Ahmet Efendi, ziraat müdürü Ahmet Ağa ve meclis azasından Ali Rıza Bey aşar ve diğer vergileri iltizam etmekteydiler. Yapılan incelemede usulsüzlük tespit edildiğinden adı

yöneticileri azletmesi geçici bir çözüm olarak yer alsada, sorunun kaynağına inilememesinden dolayı etkili olamamıştır. Merkezi otoritenin XIX. Yüzyıl ilk çeyreğinden itibaren genişlettiği reform hareketleri, yerel yöneticilerin yerel güç odakları ile sıkı ilişkilerinin kesilmesine yönelik ise de, bu bağlılık zincirinin tam olarak kırılmadığı görülmektedir

Amasya Sancağı XX. yüzyılın başında da isyan ve ayaklanmalardan kurtulamadı ve son olarak bünyesinde yaşayan Rum ve Ermeni azınlıkların isyanı yaşandı. Ardından Kurtuluş Savaşı dönemindeki faaliyetlerle gündeme geldi. Ulusal Kurtuluş savaşının ilk günlerinde Mustafa Kemal Paşa, Amasya Genelgesi'ni burada hazırladı (21 Haziran 1919). Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti temsilcileriyle İstanbul hükümeti temsilcileri arasındaki görüşmeler burada yapıldı (Amasya Protokolü 20-23 Ekim 1919). Ayrıca Amasya, Samsun İstiklal Mahkemeleri'nin merkezliğini de yapmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra ise Amasya il merkezi olmuştur.⁷⁴

geçen şahısların görevlerine son verildi. Sonuç olarak ayanlar dönemi Amasya için pek parlak geçmedi. **Kaynak:** Mustafa Akdağ, “Osmanlı Tarihinde Ayanlık Düzeni Devri 1730-1839”, Tarih Araştırmaları Dergisi, c.VIII – XII, Ankara, 1975, s. 9, 51,58,61; Emine Erdoğan, XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde İktidar – İtaat İlişkisine Dair Bir Araştırma: Amasya Örneği; Kastamonu Eğitim Dergisi, c.14 No:1, Mart 2006, s. 222; Vehbi Günay, “Batı Anadolu'da Ayanlık Mücadeleleri ve Bergama Voyvodası Sağançalı Veli”, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Tarih İncelemeleri Dergisi, c. XXI, s.2 Aralık 2006, İzmir, s.93; İnalçık- Quatoert, 2004: 35; Bayram, 2007: 187.

⁷⁴ Bayram, 2007; 231-253; Şenol Susoy, “ Milli Mücadele Yıllarında Amasya”, (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı İstanbul, 2008) s.V.

2.2. AMASYALI MÜSLÜMAN VE GAYRİMÜSLİM MEMURLAR HAKKINDA BİLGİLER

2.2.1. Toplumsal Statüleri

Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahval kayıtları içerisindeki 109 Müslüman Amasyalı memurun doğum tarihleri 1827 ile 1887 tarihleri arasında kapsamaktadır. (bkz. tablo.3) Doğum tarihlerine göre kayıtlarda yer alan Amasyalı ilk memur 1827 doğumlu olan Mehmet Azmi Efendi⁷⁵ ve son memur da 1887 doğumlu olan Ahmet Celaleddin⁷⁶ Efendi'dir. Amasyalı memurların isimleri ve lakapları üzerine bilgi vermeden önce dönem içerisinde Amasya'da kullanılan isimler ve lakaplar hakkında genel bir bilgi verecek olursak; Osmanlı Klasik Döneminde seyfiye (asker zümresi) mensuplarına 'bey', ilmiye mensuplarına da 'efendi' sanı verildiği bilinmektedir. Kalemienin gelişmesi ile birlikte "efendi" sanı kalemiye personeli için de kullanılmıştır. Böylece "efendi" kelimesi sadece ilmiye sınıfını değil diğer memurları da tanımlayan bir unvan haline gelmiştir. Buna binaen dönemin Amasya'sında isimlerin sonlarındaki unvanlarına bakıldığında efendi, ağa, bey unvanlarının sık kullanıldığı görülmektedir. Müslüman ailelerin Hasan, Hüseyin, Mehmet, Ahmet, Abdullah, Recep, Ali, Ebubekir, Mustafa, İbrahim, Abdüllatif, Halil, Abdülfettah, Yusuf, Ömer, Osman, Salih, İsmail, İbrahim, Süleyman, Musa, vb. isimleri sıklıkla kullandığı ve bazı kişilerin çift isim kullandığı görülmektedir.⁷⁷

Sicill-i ahval kayıtlarına baktığımızda, dönem içerisinde Amasya'nın toplumsal yapısı hakkında bilgi veren kaynaklarla doğru orantılı bilgiler ortaya çıkmıştır. Öncelikle isimlerin İslami içerikli olduğunu görmekteyiz. Memurların isimlerine baktığımız da 109 memurdan 88'i çift isimlidir. Memurların baba isimlerine baktığımızda ise unvan ve lakapları dikkate almadığımız zaman 22'si çift isimlidir. Bu durum bize Amasya'da çift isim kullanımının yaygınlaştığını, dolayısıyla Amasya'da yaşanan sosyo-kültürel değişimi ortaya koymaktadır.

Müslüman isimlerinde seyyid, hacı, hafız, ağa, attar, kuyumcu, vb. unvan ve lakaplar kullanılmıştır. Bu lakapların bir kısmı dini, bir kısmı toplum içindeki saygınlığını gösterici, bazıları yapılan iş ve meslekle ilgili olduğu görülmektedir. Amasyalı 109 Müslüman memurun 91'i efendi, 11'i bey unvanını kullanırken 7 kişi hiçbir unvan kullanmamıştır. Memurların babalarının isimlerine bakıldığında; 73'ü efendi, 24'ü ağa, 7'si bey unvanlarını

⁷⁵ BOA, DH. SAİD. d, 49/107.

⁷⁶ BOA, DH. SAİD. d,186/21.

⁷⁷ Bayram, 2007: 119-120.

kullanırken 5 kişinin hiçbir unvan kullanmadığı görülmektedir. Kayıtlarda “hac ya da hacı” unvanının kullanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda Amasyalı memurların ve babalarının bu görevi yerine getirmede duyarlı olduklarını söyleyebiliriz. İncelediğimiz kayıtlarda Abdülganizade, Ahengirzade, Arpacızade, Çiçeklizade, Dervişzade, Hacıarifazağazade, Katipzade, Saraçzade, Seldiroğlu, Şirvanizade, Tatarazağazade, Tefecizade, Topçuzade, Tuzcuzade, Türkmenoğlu isimli aile ve sülalelerin bulunduğunu görmekteyiz.⁷⁸

İncelediğimiz kayıtlar içerisinde bazı memurların ve babalarının seyyid lakabıyla anıldığı görülmektedir. Osmanlı’da Hz. Peygamber’in torunları Hz. Hüseyin’in soyundan gelen seyyidlere ve Hz. Hasan’ın soyundan gelen şeriflere önemli derecede saygı gösterilmiş ve birtakım imtiyazlara mazhar olmuşlardır. Bunlara vergi kolaylıkları sağlandığı gibi, toplumda ayırt edilmeleri için farklı giysi giyme ayrıcalığı da sağlanmıştır. Bu kişiler Amasya’da da saygı görmekteydi ve işleriyle nakibüleşraf kaymakamı ilgilenirdi.⁷⁹ Memurların baba mesleklerine bakıldığında memurların çoğunlukla yine bir memur veya hatırı sayılır çevresi olanların; küçük bir kısmının da esnafların ve sıradan vatandaşların çocukları olduğu görülmektedir. Memurların sadece 35’inin baba mesleği bellidir. Bunlardan 4’ü esnaf, 32’si memurdur. Meslek grupları ise şöyledir: Aşar ve Ambar Müdürü, Attar, Bidayet Mahkemesi Azası, Çavuş, Çiftçi, Defter-i Hakani Memuru, Hastegan Ağası, Jandarma Alayı Müstahdemi, Mal Katibi, Mal Müdürü, Meclis İdare Azası, Muallim, Naip, Nüfus katibi, Semerci, Telgraf Memuru, Terzi, Vergi Baş Katibi, Ulema, Yüzbaşı. Babasının mesleği belirtilmeyen memurlar da vardır.

⁷⁸ Bayram, 2007: 216- 220.

⁷⁹ Beşirli, 2007:113.

Dahiliye Nezareti kayıtları çerisindeki Amasya doğumlu memurlardan beş tanesi de Gayrimüslim⁸⁰ kökenlidir. Agob oğlu Bedros Efendi⁸¹, Agob Ağa oğlu Kirkor Efendi⁸², Agob oğlu Serveç Efendi⁸³, Sarkis Ağa'nın oğlu Levek Amaysan⁸⁴, Sarkis Ağa oğlu Agob Amaysan Efendi⁸⁵, isimli beş memurun sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri hakkında bilgi vermeye çalıştık.

Şehirdeki Ermeni halk: Yursis, Bânubus, Keregi, Cir, Menas, Eratin, Karateb, Hacırs, Kirkôr, Macırs, Ohan, Belengûs, Markos, Evâniş, Sahbâdar, Nemk, Bârûras, vb. isimler ile elekçi, köse gibi lakapları kullandıkları görülmektedir.⁸⁶ Gayrimüslim memurların tamamı Ermeni asıllıdır ve Amasya doğumludur. Efendi ve ağa olmak üzere iki sosyal unvana sahiptirler. Babalarının mesleği hakkında bilgi mevcut değildir. 1323(1905) yılında vefat eden Levek Amaysan Efendi dışındakilerin ölüm tarihi mevcut değildir.

⁸⁰ Tanzimat döneminde, Osmanlılık fikrinin bir devlet ideolojisi haline gelmesi ve reform çabaları gibi, birbirinden ayrı düşünemeyecek iki temel nedenden ötürü, giderek daha fazla sayıda Gayrimüslime devlet hizmetinde görev verilmeye başladı ve imparatorluk bürokrasisinin kapılarını Gayrimüslimlere açtı. Osmanlı Sultanı ve bürokratları bir yandan Batı karşısında gerilemenin durdurulması için kapsamlı reformları hayata geçirmeye çalışırken, diğer yandan Gayrimüslim milletleri etkisine alan milliyetçi hareketlerin önüne geçmek için tüm tebaanın eşitliğini sağlamaya yönelik adımlar attılar. Musa Kılıç, Sicill-i Ahval Kayıtlarına Gore II. Abdülhamid Donemi Osmanlı Bürokrasisinde YahudiMemurlar, (OTAM, 31/Bahar 2012), s.129-130.

Bu çabaların bir yansımasını da Gayrimüslimlerin devlet hizmetinde istihdam edilmelerinin önündeki engellerin kaldırılmasında görmek mümkündür. 3 Kasım 1839 tarihinde okunan Tanzimat Fermanı, ya da bir diğer adı ile Gülhane Hatt-ı Hümayunu, Osmanlılık politikasında ilk önemli adım ve kapsamlı reform programının başlangıcı kabul edilir. Ferman can güvenliği, ırz ve namus dokunulmazlığı, adil vergi toplanılması, askerlikle ilgili yeni düzenlemeler yapılması, müsaderenin kaldırılması gibi konuları ele almaktaydı. Bayram, 2007: 130.

Ayrıca ilk defa imparatorluk sınırları içinde yasayan tüm halkların eşitliği özel olarak vurgulanmaktaydı. Tanzimat Fermanı'nın ilanından hemen sonra da eşitlik ilkesine yönelik bazı uygulamalar fiiliyata geçirildi. 1839'dan sonra ilk defa askeri tıp okuluna Hristiyan öğrenciler kabul edildi. Yabancı tüccarların davalarına bakmak üzere oluşturulan mahkemelerde hem Müslüman hem de Gayrimüslimlere yer verildi. Aynı zamanda tanıklıkları konusunda da eşitlik sağlandı. Tanzimat döneminin ilk yıllarında, eşitliğe dair yeni gelişmelere rağmen Gayrimüslimlerin devlet hizmetinde istihdamına dair bir düzenleme yapılmamıştı. Bununla birlikte, devlet hizmetinde çalışan Gayrimüslimlerin sayısının artmaya başlamasında II. Mahmut döneminden itibaren Osmanlı bürokrasisini merkezileştirme ve batı tarzında kabine sistemine geçişe yönelik reformların önemli katkısı bulunur. Bayram, 2007: 130.

II. Mahmut döneminde, devlet memuru ihtiyacını karşılamak üzere Mekteb-i Maarif-i Adliye ve Mekteb-i Ulum-ı Edebiye adında iki orta dereceli okul açıldı. Bu okullarda klasik eğitimin yanı sıra Fransızca dersi de müfredata konuldu. Fakat iyi niyetli bu girişimler uygulamada çok fazla başarılı olamadı. Sonuçta Bab-ı ali, personel açığının bir bölümünü Gayrimüslimlerden karşılamaya yöneldi. Pratikte Gayrimüslim memur istihdamında belirgin bir artış gözlemlenmesine rağmen yüzyılın ikinci yarısına kadar yasal düzenlemelere gidilememişti. Nihayet 1855 yılında ilan edilen bir fermanla Gayrimüslimlerin askeriyede miralay rütbesine ve bürokraside birinci sınıf memuriyetlere kadar yükselebileceklerinin teminatı veriliyordu. Bir yıl sonra 1856 Islahat Fermanı ile Gayrimüslimlerin devlet memuru olmasında hiçbir engel bulunmadığı ve memurluğun en üst rütbesine kadar yükselebilecekleri ilan ediliyordu. Böylece en azından resmi olarak Gayrimüslimlerin devlet memuru olması ve yükselmeleri konusundaki engeller tamamen ortadan kalkmış oldu. Bayram, 2007: 130, 131.

⁸¹ BOA, DH. SAİD. d, 23/85.

⁸² BOA, DH. SAİD. d, 72/459.

⁸³ BOA, DH. SAİD. d, 2/6.

⁸⁴ BOA, DH. SAİD. d, 62/251.

⁸⁵ BOA, DH. SAİD. d, 32/249.

⁸⁶ Bayram, 2007:219, 220.

No	Memurun Adı	Memurun Baba Adı	Doğum Tarihi	Doğum Yeri
1	Agob Amasyan	Sarkis	1240 / 1824	Amasya
2	Bedros Efendi	Agob	1268 / 1851	Amasya
3	Kirkor Efendi	Agob Ağa	1278 / 1861	Amasya
4	Levek Amaysan	Sarkis Ağa	1251 / 1835	Amasya
5	Serveç Efendi	Agob	1260 / 1844	Amasya

Tablo. 1) Amasyalı Gayrimüslim memurlar

Amasyalı gayrimüslim memurlar içerisinde Agob Amasyan Efendi'nin⁸⁷ genel olarak Osmanlı'da özelde Amasya'da tarımsal hayatın gelişmesinde büyük faaliyetleri olduğu; özellikle pamuk ve ipek üretiminde oldukça yararlı işler yaptığı anlaşılmaktadır. 1845 yılında Avrupalı girişimcilerin ardından Amasya'da ipekböcekçiliği⁸⁸ üzerine ilk yerli tezgahı Agop Amasyan Efendi'nin kurduğu anlaşılmaktadır.

⁸⁷ **Agob Amasyan Efendi:** Amasyalı Sarkis Ağa isimli Ermeni ailesinin oğlu olarak 25 Mayıs 1824'de Amasya'da doğdu, 1895 yılında Marsilya'da vefat etti. Paris Sainte Barbe Koleji'nde okudu. 1849'da Grignon'daki ziraat mektebine girerek 1852'de mezun oldu. Aynı yıl Versaille'de bulunan İstitut Agronomique'de yüksek tahsil yaptı. 1854'de Amasya'ya dönerek 1865 yılına kadar babasının çiftliğini idare etti. Amasya'da kozalardan ipek tellerini çekmek için ilk defa olarak tezgah tesis etmeyi başardı. Parmentier adlı patates cinsinin, Amerikan mısırının ve pamuğun Türkiye'de ekiminin gerçekleştirilmesinde büyük rolü oldu. Pamuk ekiminin üretiminde iyi neticeler almaya başlayınca 1863 yılında deneme maksadıyla Amasya çiftliklerine getirtti. Amasya çiftliklerine dağıtılmak üzere 6 bin ton pamuk tohumu alındı. Pamuk üretimini yaygınlaştırmak için teşebbüslerde bulundu. İyi pamuk üretimi yapanlara madalya vermek, gibi teşvik edici çalışmalarda bulunuldu ise de iyi sonuç elde edilemedi. Amasya'da ziraatçılık üzerine bilimsel ve tatbiki çalışmalarını sürdürürken Sadrazam Ali Paşa'nın teklifi ve ısrarı ile 1865 yılında devlet hizmetine girdi. Çeşitli yerlerde mesleki çalışmalar yaparken aynı zamanda da Türkiye'nin geri kalmış zirai durumunu üst makamlara rapor etmekle görevlendirildi. Bu ısrarlı çalışmaları sonucunda da 1878'de Ziraat Müdürlükleri kurularak bu teşkilatın başına Amasyan Efendi getirildi. Yurt dışına ziraat eğitimi yapacak gençler devlet bursu ile gönderildiler. Bu gençlerin yurda dönüşünde, memlekette kullanılacak ziraat makinelerinin imalatına ve bunları kullanacak teknik elemanların yetiştirilmesinde üstün gayretler sarf etti. 1888'de görevinden alındı. İki yıl sonra da kendi isteğiyle emekliye sevk edildi. Amasyan Agop Efendi devlete hizmet verdiği dönemlerde Haydarpaşa Baytar Mektebi, Ziraat Odalarının ve Ziraat Bankası'nın kuruluşlarında büyük emekleri geçmiştir. **Kaynak:** Hüseyin Menç, Tarih İçinde Amasya, (Net Ofset, Ankara, 2000), s.399.

⁸⁸ XVIII. yüzyılda Amasya'da ipek böcekçiliği yapıldığı ve Amasya'nın ipekli kumaşlarıyla da ünlü olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle XVIII. yüzyılda yapılan satış hüccetlerinde “ dutluk bağ” ve bir böcekthane-i havi dutluk bağ” ifadeleri bölgede ipek böcekçiliğinin önemli olduğunu göstermektedir. Amasya'da ki mizan-ı haririne (ipek kantarı) ilişkin sayılar da günümüze kadar ulaşmıştır. **Kaynak:** Suraya Faroqhi; Osmanlı'da Kentle Kentliler, (Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2004),s.179; İsmail Kıvrım- Süleyman Elmacı, “Osmanlı Döneminde Amasya'da İpekçilik”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 6/4, Fall, 2011, p.715- 728.)

2.2.2. Memurların Görev yerleri ve Görev Alanları

Amasyalı Müslüman memurların göreve başlayış şekillerine baktığımızda 63'ünün mülazemeten, 18'inin asaleten ve 1 memurun da vekaleten memuriyete başladıkları görülmektedir. Memurların mülazemet süresi 2 aydan 5 yıla kadar uzandığı görülmektedir. Memurların göreve başlayış yaşlarına bakıldığında 9 ile 44 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Ziya Efendi⁸⁹ 9 yaşında mülazemeten görev alarak en küçük yaşta göreve başlayan memur olmuştur. Mustafa Atif Efendi⁹⁰ de 44 yaş ile göreve başlayan en yaşlı memur durumundadır. Memurların göreve başlayış yerlerine baktığımızda 82 memurun mülazemeten yada asaleten ilk görevini Amasya'da yaptığı; 27 memurun ise Amasya dışında göreve başladığı görülmektedir.

Memurların görev yaptıkları yerler değerlendirildiğinde, ülkenin değişik kaza ve vilayetlerinde görev yaptıkları görülmektedir. Memurların görev yaptıkları birimlerde uzun süre çalıştıkları gibi birkaç yılda bir görev değişikliklerinin olduğu da anlaşılmaktadır. Memurlar, başka bir yere tayin, çalıştıkları birimin lağv olması, işgal edilmesi-bağımsızlık kazanması, garantör sıfatıyla bulunan yabancı yetkilinin faaliyetlerinden rahatsızlık duyması, maaşın yetersizliği gibi nedenlerle buldukları görevlerinden ayrılmışlardır. Memurların açıkta kaldıkları dönemlerde olmuştur. Memurların açıkta kaldıkları süre içerisinde ne yaptıklarına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Memurların tümü maaş esasına göre çalışmaktadırlar. Bununla birlikte ek ücret alan memurların olduğu da görülmektedir.

Memurların görev yaptıkları kurumlara bakıldığında muhabere ve posta, mahkemeler, ziraat bankası, polis, askeriye, ulaşım, öğretmenlik, kaymakamlık, mutasarrıflık ve saray görevlisi olarak hizmet verdikleri görülmektedir. Burada saray hizmetleri dikkat çekmektedir. Amasyalı memurlardan Yıldız Sarayı'nda görev yapan memurların sicil kayıtlarına bakıldığında eğitim ve kişisel donanım açısından ileri seviyede olduğu söylenemez. Genelde sıbyan mektebi mezunu olan, yabancı dil vs. bilgilerine haiz olmayan kişilerdir. Önemli bir hususta bu kişilerin, klasik çağdan gelen veya getirilen "devletli" olma yollarından "sarayda padişahın birebir hizmetinde bulunan emir erleri veya paşa gibi vs. rütbelerde bulunan kişilerin akrabaları olması" sıfatıyla görev alabilmiş olmalarıdır.

Bu durum sicil sahibi memurların verdikleri bilgiler doğrultusunda şecere ile ilgili bölümde "filan yer valisi, filan paşanın kethüdasının mahdumudur", "filan valinin akrabasıdır" şeklinde ifadelerle yer almıştır. II. Abdülhamit'in yaşadığı olayların ve ülkenin de içinde bulunduğu durum hasebiyle oldukça dikkatli ve tedbirli bir insan olduğu bilinen bir

⁸⁹ BOA, DH. SAİD. d, 89/179.

⁹⁰ BOA, DH. SAİD. d,168/489.

özelliğidir. Ülkenin bütün vilayetlerini fotoğraflatması, çalışmamızın konusunu teşkil eden sicil-i ahval komisyonunu kurdurması gibi faaliyetler aslında bir bakıma bu özelliğinin ürünüdür. Tanımadığı kişiyi saraya alması kendisi için tehlike yaratabileceğinden saray görevlilerini bizzat tanıdığı kişilerin akrabalarından seçtiğini görülmüyor.

Memurların görev yerlerine bakıldığında görev yaptıkları dönemin Osmanlı coğrafyasının hemen hemen her bölgesinde buldukları görülmektedir. Memurların görev yerleri şöyle sıralanabilir: Adana, Ankara, Aydın, Bayezid, Beyrut, Bilecik, Bitlis, Burgaz, Bolu, Canik, Cebeligarbi, Cezayir-i Bahr-ı Sefid, Diyarbakır, Edirne, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Hüdavendigâr, Hicaz, İstanbul, İşkodra, İzmit, Kastamonu, Kırıkkale, Kütahya, Konya, Lazkiye, Malatya, Manastır, Mardin, Ordu, Ruscuk, Selanik, Sivas, Suriye, Tırnova, Tokat, Trablusşam, Yanya.

Memurların yaş ortalamasına bakıldığında 10 ile 20 arasında 1, 20 ile 30 arasında 2, 30 ile 40 arasında 2 memurun bulunduğu görülmektedir. Memuriyete çok genç yaşta başlayanlar olduğu gibi orta yaş ve üzeri başlayanlarda mevcuttur. Tabi ki bu yaş oranlarında memuriyete başlayış şekilleri de etkilidir. Bir kısmı mülazımlığın ardından göreve başlarken bir kısmı da doğrudan göreve atanmıştır. Bir yetkilinin refakatinde göreve başlan gayrimüslim memur bulunmamaktadır. Babalarının mesleki bilgileri mevcut olmadığından babasının mesleğinde devam edenin olup olmadığı bilgisi mevcut değildir.

Gayrimüslim memurların Osmanlı coğrafyasına dağılımlarına bakıldığında Avrupa kıtasında ve Asya kıtasında yer alan 10 değişik yerde görev yaptıkları görülmektedir. İstanbul, Erzurum, Sivas, Hüdavendigâr, Halid-i Selatin ve Diyarbakır, Ruscuk, Selanik, İşkodra, Girit Sancakları Gayrimüslim memurların görev aldığı yerlerdir. Bunların içerisinde Payitaht İstanbul ve Selanik Sancağında ikişer memur görev almıştır. Ağırlıklı olarak Anadolu toraklarında görev almışlardır. Görev yerlerinde eğitim durumlarının ve kişisel donanımlarının etkili olduğu görülmektedir. Zira Girit, Selanik, İşkodra, Ruscuk gibi Avrupa (veyahut Rumeli de denilebilir) sancaklarında Fransızca bilen üç memura görev verildiği görülmektedir. Görevden ayrılış sebebi olarak bir memurun net bilgisi mevcuttur. Agob Amaysan Efendi'nin emekliye ayrılarak görevlerinden ayrıldığı bilinmektedir.

AMASYALI MEMURLERİN GÖREVE BAŞLAYIŞ YAŞI VE ŞEKLİ		
	Memurun Adı-Lakabı	Memuriyete Başlayış Yaşı ve Şekli
1	Abdullah Efendi (Hafız)	21-Asaleten
2	Abdülhalim Efendi (Hafız)	19-Asaleten
3	Abdülhalim Hami Efendi	13-Mülazemeten
4	Abdülkadir Bey	22-Mülazemeten
5	Abdülkadir Şükrü Efendi	18-Mülazemeten
6	Ahmet Efendi	15-Mülazemeten
7	Ahmet Daim Efendi	15-Asaleten
8	Ahmet Celaleddin Efendi	16-Asaleten
9	Ahmet Galip Efendi	25-Mülazemeten
10	Ahmet Hüsnü Bey	15-Mülazemeten
11	Ahmet Nuri Efendi	19-Mülazemeten
12	Ahmet Rasim Efendi	20-Mülazemeten
13	Ahmet Rifat Bey	28-Mülazemeten
14	Ahmet Salim Efendi	19-Mülazemeten
15	Ahmet Ziya Efendi	16-Mülazemeten
16	Ali Efendi	16-Asaleten
17	Ali Hulusi Efendi	30-Asaleten
18	Ali Rıza Bey	17-Mülazemeten
19	Ali Rıza Efendi	15-Mülazemeten
20	Ali Osman Efendi	27-Asaleten
21	Ali Osman Efendi	32-Asaleten
22	Bekir Sami Efendi	Mülazemeten
23	Cemaleddin Efendi	18-Mülazemeten
24	Eyüp Sabri Efend	28-Asaleten
25	Eyüp Sabri Efendi	20-Mülazemeten
26	Halil Efendi	26-Asaleten
27	Halil Ziyaeddin Efendi	25-Mülazemeten
28	Hasan Fehmi Efendi	12-Mülazemeten
29	Hasan Hüsnü Efendi	19-Mülazemeten
30	Hasan Sami Bey	Mülazemeten
31	Hasan Tahsin Efendi	Mülazemeten
32	İbrahim Ethem Efendi	20-Mülazemeten
33	İbrahim Ethem Efendi	Mülazemeten
34	İbrahim Ethem Efendi	21-Asaleten
35	İsmail Hakkı Efendi	19-Mülazemeten
36	İsmail Hakkı Efendi	32-Asaleten
37	İsmail Hakkı Efendi	19-Mülazemet
38	Mehmet Efendi	17-Mülazemeten
39	Mehmet Adil Efendi	18-Vekaleten
40	Mehmet Asaf Efendi	44-Asaleten

Tablo.2) Amasyalı Müslüman memurların göreve başlayış yaşı ve şekli

AMASYALI MEMURLERİN GÖREVE BAŞLAYIŞ YAŞI VE ŞEKLİ		
	Memurun Adı-Lakabı	Memuriyete Başlayış Yaşı ve Şekli
41	Mehmet Aşar Efendi	23-Asaleten
42	Mehmet Azmi Efendi	28-Asaleten
43	Mehmet Asım Efendi	18-Mülazemeten
44	Mehmet Hamdi Efendi	27-Mülazemeten
45	Mehmet Hamdi Efendi	30-Mülazemeten
46	Mehmet Hamza Efendi	17-Mülazemeten
47	Mehmet Hidayet Efendi	18-Mülazemeten
48	Mehmet Kamil Efendi	20-Mülazemeten
49	Mehmet Kazım Bey (Hacı)	16-Mülazemeten
50	Mehmet Kemal Bey (Seyyid)	19-Mülazemeten
51	Mehmet Kaşif Efendi	22-Asaleten
52	Mehmet Nadir Efendi	15-Mülazemeten
53	Mehmet Nuri Efendi	15-Mülazemeten
54	Mehmet Nuri Efendi (Hacı)	28-Mülazemeten
55	Mehmet Ragıp Efendi	14-Mülazemeten
56	Mehmet Rüştü Efendi	24-Asaleten
57	Mehmet Rüştü Efendi	21-Mülazemeten
58	Mehmet Rüştü Efendi	28-Asaleten
59	Mehmet Rüştü Efendi	16-Asaleten
60	Mehmet Salih Efendi	17-Mülazemeten
61	Mehmet Salim	30-Mülazemeten
62	Mehmet Şakir Efendi	19-Mülazemeten
63	Mehmet Şükrü	18-Mülazemeten
64	Mehmet Tahir Efendi (Seyyid)	13-Mülazemeten
65	Mehmet Tevfik Efendi	19-Mülazemeten
66	Mehmet Vehbi Efendi	10-Mülazemeten
67	Muhiddin Efendi	23-Asaleten
68	Mustafa Efendi	26-Asaleten
69	Mustafa Atıf Efendi	15-Mülazemeten
70	Mustafa Mahir Efendi	33-Mülazemeten
71	Mustafa Mazhar Efendi	Mülazemeten
72	Mustafa Necip Efendi	21-Asaleten
73	Mustafa Nuri Efendi	30-Mülazemeten
74	Mustafa Nuri Bey	Mülazemeten
75	Mustafa Remzi Efendi	28-Asaleten
76	Mustafa Şakir Efendi	18-Mülazemeten
77	Osman Fuad Efendi	13-Mülazemeten
78	Osman Nuri Efendi	17-Mülazemeten
79	Ömer Efendi	25-Asaleten
80	Ömer Hasan Efendi	17-Mülazemeten

AMASYALI MEMURLERİN GÖREVE BAŞLAYIŞ YAŞI VE ŞEKLİ		
	Memurun Adı-Lakabı	Memuriyete Başlayış Yaşı ve Şekli
81	Ömer Mustafa Efendi	18-Mülazemeten
82	Ömer Nuri Efendi	25-Asaleten
83	Ömer Tahir Efendi	17-Mülazemeten
84	Salih Zeki Bey	20-Mülazemeten
85	Süleyman Efendi	18-Mülazemeten
86	Veysel Nail Efendi	27-Mülazemeten
87	Yusuf Cemal Bey	16-Mülazemeten
88	Yusuf Ziya Efendi	19-Asaleten
89	Ziya Efendi	9-Mülazemeten
90	Ziya Hamid Efendi	Mülazemeten

AMASYALI GAYRİMÜSLİM MEMURLERİN GÖREVE BAŞLAYIŞ YAŞI VE ŞEKLİ			
No	Memurun Adı	İşe Başlayış Yaşı	Görev Yerleri
1	Agob Amasyan	27	Erzurum, İstanbul, Ruscuk, Selanik, Sivas, Hüdavendigar
2	Bedros Efendi	17	Tire, Halid-i Selatin, İstanbul
3	Kirkor Efendi	23	İşkodra, Selanik
4	Levek Amaysan	33	Diyarbakır
5	Serveç Efendi	34	Cebel-i Garbi Sancağı (Sakız)

Tablo. 3) Amasyalı Gayrimüslim memurların göreve başlayış yaşı ve şekli

MEMURLARIN BABA MESLEKLERİ		
	Memurun Adı-Lakabı	Memurun Babasının Mesleği
1	Abdullah Efendi (Hafız)	Esnaf
2	Abdülhalim Hami Efendi	Amasya Sancağı Defter-i Hakani Memuru
3	Ahmet Efendi	Nahiye Müdürü
4	Ahmet Celaleddin Efendi	Beypazarı Naibi
5	Ahmet Galip Efendi	Sivas Evkaf Muhasebecisi
6	Ahmet Mikdat Bey	Maden Müdürü
7	Ali Rıza Efendi	Amasya Sancağı Meclis İdaresi Azası
8	Ali Rıza Efendi	Sivas vilayeti Zile Kazası Mal Müdürü
9	Bekir Sami Efendi	Türbedar
10	Bekir Sıtkı Efendi	Amasya Şeriye Mahkemesi Kalem Kitabeti
11	Ethem Efendi	Asakir-i Şahane Yüzbaşlarından
12	Halil Ziyaeddin Efendi	Mecidözü Kazası Rüştüye Mektebi Muallimlerinden
13	Hasan Sami Bey	Cebeli garbi Sancağı Muhasebecisi
14	İbrahim Ethem Efendi	Sipahi Alayı
15	İsmail Hakkı Efendi	Tüccar
16	İsmail Hakkı Efendi	Mamuretül Aziz Vilayeti Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Reisi
17	İsmail Hakkı Efendi	Tersane-i Amire Makinistlerinden
18	Mehmet Azmi Efendi	İmam
19	Mehmet Asım Efendi	Ulemadan
20	Mehmet Hamdi Efendi	Ambar ve Aşar Memurluğu
21	Mehmet Kemal Bey (Seyyid)	Marif Nezareti Tayin ve Muayene Azası
22	Mehmet Mikdat Efendi	Gümüşhacıköy Aşar ve Anbar Memuru
23	Mehmet Nadir Efendi	Asakir-i Şahane Mülazımlarından
24	Mehmet Nuri Efendi	Amasya Nüfus Katibi
25	Mehmet Nuri Efendi (Hacı)	Ulemadan
26	Mehmet Ragıp Efendi	Amasya Bidayet Mahkemesi Azası
27	Mehmet Rüştü Efendi	Dikici Esnafından
28	Mehmet Sami Efendi	Amasya Belediye Azası
29	Mehmet Şükrü	Amasya Jandarma Alayı Müstahdemi Arabistan Ahalisinden
30	Mehmet Vehbi Efendi	Amasya Ser tahsildarı
31	Mustafa Efendi	Attar esnafından
32	Mustafa Atf Efendi	Karaman Kazası Vergi Katibi
33	Salih Zeki Bey	Ordu Muhasebecisi
34	Veysel Nail Efendi	Dava Vekili
35	Yusuf Ziyaeddin Efendi	Amasya Sancağı Meclis İdaresi Azası

Tablo.4) Amasyalı Müslüman memurların babalarının meslekleri

2.2.3. Memurların Eğitimi

Klasik Osmanlı sisteminde kalemiye sınıfının insan gücü, devletin diğer zümrelerden karşılanma yoluna gidilmiş aynı zamanda usta-çırak ilişkisi içerisinde de memurlar yetiştirilmeye devam edilmiştir. XIX. yüzyıla gelindiğinde ayrı bir zümre haline gelen ve önemli devlet kademelerine insan gücü yetiştiren kalemiye sınıfı için artık klasik eğitim sistemi özellikle de üst kademe memurların eğitiminde yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu eksikliği gidermek için devlet tarafından birçok yeni okul açılmıştır. Özellikle XIX. yüzyıldan itibaren Batı tarzında yeni okulların açıldığı görülmektedir. 1845 yılında sıbyan mektepleri, rüştiye, darülfünun açılmış, 1868’de ise mekteb-i iptidai, rüştiye, lise, yüksekokullar, üniversite şeklinde yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Osmanlı Devleti’nin yetişmiş insan gücü ihtiyacı bu okullarda yetiştirilmeye çalışılmıştır.⁹¹

Bu okullarda yetiştirilen memurların İstanbul’da ve üst düzey görevlerde kullandıkları görülmektedir. Taşra teşkilatındaki alt kademe memurlar bir eğitimden geçirilmekle birlikte ilgili yerlerde kaleme alınıp mülazemet (stajyer) yolu ile eğitildikleri anlaşılmaktadır. Sicil kayıtlarında memurların eğitim durumları hakkında da bilgi verilmektedir. Memurların çoğunun eğitim düzeyi aynıdır. Ancak bazı memurlar, dönemin standartlarına göre daha eski olanlar, “çeşitli camilerde muhtelif derslerle” eğitimlerini tamamlamışlardır. Memurların tamamı zamanın ilkokulu sayılabilecek olan sıbyan ve iptidai mekteplerde dini ve pratik bilgilerden oluşan öğrenim görmüşlerdir. Amasyalı memurların (Müslim) Eğitim durumlarına bakıldığında genel olarak sıbyan, ibtidai (ilkokul); rüştiye(ortaokul) ve idadi(lise), medrese, mülkiye⁹² gibi farklı seviyelerde eğitime sahip oldukları görülmektedir. Memurlar okul

⁹¹ Daşcıoğlu, 2006: 565, 566.

⁹²**Sıbyan Mektebi:** Osmanlıların ilköğretim seviyesindeki okullarına genel olarak “sıbyan mektebi” veya “mahalle mektebi” denilmektedir. Sıbyan okullarına “mekteb” veya “küttab”, yoksul çocuklar için açılanlara da “küttab-ı sebil” veya “mekteb-i sebil” de deniyordu. Küttab veya mekteb, “yazı öğretilen yer” anlamına gelir. Mekteb-i sıbyan’lar, 5-6, 11-12 yaşları arasındaki kız ve erkek çocukların birlikte, yani karma öğretim gördükleri, temel okullardır. Bu okullarda okuma, yazma, Kur’an-ı Kerim ve hesap gibi konularda temel bilgiler öğretilirdi. Öğretim, yıllık sınıflar sistemine göre değil, başarı seviyesine göre yapılırdı. Eğitimde disiplin, temel bir ilkeyi teşkil ederdi. Bu okullarda ders veren hocalar, genellikle medreselerde yetişirlerdi. İhtimal önceleri burada sadece yazı öğretiliyordu. Ancak sonra temel İslami bilgiler de bu okullarda verilmeye başlanmıştır **Rüştiye:** II. Mahmut döneminde, sıbyan mekteplerinin yetersiz olduğu anlaşıncı bu okulların açılma ihtiyacı doğmuştur. İlk zamanlarda ilkokul üstü hazırlık okulu, daha sonraları ise orta okul karakterine sahip bir öğrenim derecesi olmuştur. **İptidai:** Tanzimat döneminde ilköğretim iki kısma ayrılmıştır. Birincisi “Mekatib-i sıbyaniye” olup bu okullar, usul-ü atika denilen eski, yani geleneksel eğitime devam ediyordu. İkincisi ise, “mekatib-i iptidaiye”dir. Tanzimatçıların eskiye dokunmadan yenisini yapmak siyasetine uygun olarak daha 1863’lerde sıbyan okulları seviyesinde iptidai namıyla yeni okulların açılması fikri ortaya atılmıştır. Bu fikir, ancak 1872 yılında açılan “iptidai numune mektebi” ile tatbikata geçmişti. Böylece, ilköğretimde de ikili bir sistem ortaya çıkmıştır. Bu ikilik, ilköğretimde “sıbyan mektebi” ve “iptidai mektebi” olarak görünüşte; “usul-ü atika” ve “usul-ü cedide” olarak da temelde uzun süre devam etmiştir. **Medrese:** “öğrencilerin içinde oturup ders okuduğu bina” anlamına geldiği ve İslam eğitim sisteminde orta ve yüksek öğretimi düzenleyen bir kurumdur. Verdikleri eğitimin niteliğine göre sınıflandırılmışlardı. Zamanla genişleyen devlete gerekli nitelikli

eğitimleri dışında dönemin ulema sınıfından hukuk, hendese, coğrafya, edebiyat gibi dersler alan memurlarda mevcuttur. Ortaokul çıkışlı olan Ahmet Esad Bey⁹³, Mustafa Remzi Efendi⁹⁴, Yusuf Ziyaeddin Efendi⁹⁵ askeri rüştiyeden mezundur. Bunun yanında 109 memur içerisinde 12 memurun yüksek öğretim seviyesinde eğitim aldığı görülmektedir.

Bu memurlardan; Abdülkadir Şükrü Efendi⁹⁶, Hasan Tahsin Efendi⁹⁷, İbrahim Ethem Efendi⁹⁸, Mehmet Kamil Efendi⁹⁹, Mehmet Muhsin Efendi¹⁰⁰, Muhiddin Efendi¹⁰¹, Osman Nuri Efendi¹⁰², Yusuf Ziya Efendi¹⁰³ medrese eğitimi almışken, Ahmet Esad Bey¹⁰⁴, Mustafa Rahmi¹⁰⁵, Osman Fuad Efendi¹⁰⁶, Yusuf Ziyaeddin Efendi¹⁰⁷ ise Mülkiye eğitimi almıştır. Medreseye devam edenlerin “ulumu âliye” diye nitelendirilen Arapça, coğrafya, mantık gibi dersler aldıkları görülmektedir. Amasyalı Müslüman memurlardan 21’i lisan eğitimine sahiptir. Memurlardan 8 kişi 1, 10 kişi 2, 2 kişi 3 ve 1 kişi de 4 yabancı dil bilmektedir. Lisan

eleman ve kadronun yetiştirilmesi amacıyla devlet adamı alınan önemli şehirlerde medreseler açıldı. **Mülkiye:** Tanzimat’ın öncelikli amacı, devlet teşkilâtını Batılılaştırarak, modern bir devlet sistemi kurmaktır. Bunun için de bu modern devlet sistemini yürütecek memurlara gereksinim vardı. Mülkiye Mektebi bu modern memurları yetiştirmek üzere kurulmuş bir okuldur. Bu okulun temeli ilk Maarif Nazırı Sami Paşa’nın nazırlığı esnasında oluşturulmuş ve 1859’da açılmıştır. Mülkiye Mektebi’nin bu ilk hali, rüşdiye ile idadî arasında iki senelik bir orta öğretim kurumu gibiydi. Abdülhamid devrinde ilk yıllarında düzenlene tüzük ile üç idadî sınıfı ve iki yüksek sınıf eklenerek bir yüksek okul haline getirilmiştir. Okul, 1883’de yatılı okul haline getirilmiş 1892’de bir sınıf daha eklenerek, okulda öğretim altı yıla çıkarılmıştır. İki yıllık tahsil süresince Tarih, Coğrafya, Aritmetik ve Geometri, İstatistik, Yazma Bilimi, Kompozisyon, Osmanlı Devleti Yeni Kanunları, Devletler Genel Hukuku, Ceza Hukuku, Osmanlı Devleti ile Diğer Devletler Arasında Yapılan Antlaşmalar ve Ekonomi Politik konularını kapsayan dersler yer almaktadır. Bu derslerden Ekonomi Politik, İdare Hukuku, Devletler Hukuku ve Ceza Hukuku; o zamana kadar hiçbir Osmanlı mektebinde okutulmamış ilk defa mülkiye mektebinin programına konulmuştur. Bu özelliğiyle de okul diğer mekteplerden farklılığını ve yeniliğini ortaya koymaktadır. **Kaynak:** Adem Doğan, “Osmanlı Eğitiminde Mülkiye Mektepleri”, (Yükseklisans Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Orta Öğretim ve Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya, 2007), s.16; Ahmet Ulusoy, “Kuruluşundan 17. Yüzyıla Kadar Osmanlı Medreselerinde Eğitim-Öğretim Faaliyetleri”, (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya 2007) s. 30; Mehmet Emin Yolluk, “XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri” (Yükseklisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya 2010) s, 50; Ömer Faruk Yelkenci, “Türk Modernleşmesinin Osmanlı Kökenleri: Sultan II. Abdülhamit Dönemi Eğitim Konuları”, (Yükseklisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul, 2008),s.45 Bayram Kodaman, Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi, (3. Baskı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999), s.91.

⁹³ BOA, DH. SAİD. d, 141/231.

⁹⁴ BOA, DH. SAİD. d, 91/337.

⁹⁵ BOA, DH. SAİD. d, 191/118.

⁹⁶ BOA, DH. SAİD. d, 4/544.

⁹⁷ BOA, DH. SAİD. d, 152/121.

⁹⁸ BOA, DH. SAİD. d, 103/201.

⁹⁹ BOA, DH. SAİD. d, 23/14.

¹⁰⁰ BOA, DH. SAİD. d, 23/14.

¹⁰¹ BOA, DH. SAİD. d, 69/155.

¹⁰² BOA, DH. SAİD. d, 129/313.

¹⁰³ BOA, DH. SAİD. d, 129/437.

¹⁰⁴ BOA, DH. SAİD. d, 141/231.

¹⁰⁵ BOA, DH. SAİD. d, 140/119.

¹⁰⁶ BOA, DH. SAİD. d, 127/299.

¹⁰⁷ BOA, DH. SAİD. d, 191/118.

olarak bakıldığında; 9 kişi Fransızca, 3 kişi Ermenice, 3 kişi Rumca, 10 kişi Arapça ve 10 kişinin de Farsça bildiği görülmektedir.

Memurların çoğunda hâkim dil Arapça ve Farsçadır. Bu durum ise sicil ahvallerine “Arapça ve Farsçaya okuyup yazabilmektedir” şeklinde ifade edilmiştir. Bunların dışında Rumca, Ermenice bilen memurlarda vardır. Memur sicil kayıtlarında: “Fransızcaya aşınadır” gibi tabirler de yer almaktadır. Bu durumdan genel itibarı ile dönemin hâkim dilleri olan Arapça ve Türkçe’nin yanında Batı dillerinden birini bilmenin de artık memurlukta önem arz etmeye başladığı anlaşılmaktadır. Memur sicil kayıtlarında boş bırakılmıyorsa yuvarlak kelimelerle yabancı dil donanımına sahip olduğu izlenimi yaratmaya çalışmaktadır. Nitekim sicillere bakıldığında Türkçe, Arapça ve Farsça’nın dışında Batı dillerinden birine hakim olan memurun yüksek ücretle daha iyi bir yerleşim yerinde ve mevkide görev alabildiği görülmektedir. Arapça ve Farsça içinde yuvarlak tabirlerin sık sık kullanıldığı görülmektedir. Bu bilgiler ışığında hem bilen kişi sayısı hem de eğitimi açısından Amasyalı Müslim memurların lisan donanımının kısıtlı olduğu görülmektedir.

Gayrimüslim memurların eğitim hayatlarına bakıldığında farklı dinden olmalarının yarattığı dini eğitim kuralları dışında Müslüman memurlarla temelde benzerlik göstermektedir. Ele aldığımız Gayrimüslim memurlar ilk eğitimlerini Ermeni Mahalle Mektebi’nde almışlardır. Ardından iptidai ve rüştiye mekteplerinde eğitim alarak üniversite – yüksek okul veya meslek mekteplerine yönelmişlerdir. Agob Amasyan Efendi Ziraat Bankası Mektebi’ne girerek mesleki eğitimi seçen tek memur olmuştur. Ayrıca kuyumculuk, sarraflık alanlarında eğitim gören, resim gibi sanat dallarında da eğitim alan memurlar mevcuttur.

Yabancı dil donanımlarına bakıldığında beş memurun üçünün Fransızca bilgisine sahip olduğu görülmektedir. Dönem içerisinde Osmanlı toplumunda yabancı dil bilgisi önem arz etmektedir. Elde edilen verilere göre Gayrimüslimlerin yabancı dil donanımları Müslim memurlara göre daha yüksektir. Gayrimüslimlerde 5’de 3 olan oran Müslimlerde 5’de 1 oranındadır.

No	Memurun Adı	Eğitim Durumu
1	Agob Amasyan	Ermeni mektebi, Ziraat Bankası Mektebi
2	Bedros Efendi	Mekteb-i mahsusa, Ermeni Mahalle Mektebi
3	Kirkor Efendi	Ermeni Mahalle Mektebi
4	Levek Amaysan	Mekteb-i Mahsusa
5	Serveç Efendi	Ermeni Mektebi

Tablo. 5) Amasyalı Gayrimüslim memurların eğitim durumları

No	Memurun Adı	Yabancı Dil
1	Agob Amasyan	Fransızca
2	Bedros Efendi	*
3	Kirkor Efendi	Fransızca
4	Levek Amaysan	Fransızca
5	Serveç Efendi	*

Tablo.6) Amasyalı Gayrimüslim memurların yabancı dil bilgileri

AMASYALI MEMURLERİN EĞİTİM DURUMLARI		
	Memurun Adı-Lakabı	Memurun Eğitim Durumu
1	Abdullah Efendi (Hafız)	Sıbyan, Rüştüye
2	Abdülhalim Efendi (Hafız)	Sıbyan, Rüştüye
3	Abdülhalim Hami Efendi	Sıbyan, Rüştüye
4	Abdülkadir Bey	Rüştüye
5	Abdülkadir Şükrü Efendi	Sıbyan, Rüştüye, Medrese
6	Ahmet Efendi	İptidai, Rüştüye
7	Ahmet Daim Efendi	Sıbyan
8	Ahmet Celaleddin Efendi	Sıbyan, Rüştüye, İdadi
9	Ahmet Esad Bey	İptidai, Askeri Rüştüye, İdadi Mülkiye, Mekteb-i mülkiye
10	Ahmet Hüsnü Bey	İptidai, İdadi
11	Ahmet Nuri Efendi	Sıbyan, Rüştüye
12	Ahmet Rasim Efendi	Sıbyan
13	Ahmet Rifat Bey	Sıbyan, Rüştüye
14	Ahmet Salim Efendi	Sıbyan, Rüştüye
15	Ahmet Ziya Efendi	Sıbyan, Rüştüye
16	Ali Hulusi Efendi	İptidai
17	Ali Rıza Bey	Sıbyan, Rüştüye
18	Ali Rıza Efendi	Sıbyan, Rüştüye
19	Ali Rıza Efendi	İptidai
20	Ali Rıza Efendi	Sıbyan, Rüştüye, İdadi
21	Ali Osman Efendi	Sıbyan
22	Ali Osman Efendi	İptidai
23	Bekir Sami Efendi	Rüştüye,İdadi
24	Bekir Sıtkı Efendi	Sıbyan, Rüştüye
25	Cemaleddin Efendi	Sıbyan, Rüştüye
26	Eyüp Sabri Efend	İptidai, Rüştüye
27	Eyüp Sabri Efendi	İptidai, Rüştüye
28	Ethem Efendi	Sıbyan
29	Halil Efendi (Seyyid)	Sıbyan
30	Halil Ziyaeddin Efendi	Sıbyan, Rüştüye
31	Hasan Fehmi Efendi	İptidai, Rüştüye
32	Hasan Hüsnü Efendi	Sıbyan, Rüştüye
33	Hasan Sami Bey	İptidai, Rüştüye
34	Hasan Tahsin Efendi	İptidai, Rüştüye
35	Hasan Tahsin Efendi	Sıbyan, Rüştüye, Medrese
36	İbrahim Ethem Efendi	İptidai, Rüştüye
37	İbrahim Ethem Efendi	Sıbyan, Rüştüye
38	İbrahim Ethem Efendi	Sıbyan
39	İbrahim Ethem Efendi	Mahalle Mektebi, Medrese
40	İsmail Hakkı Efendi	İptidai, Rüştüye

Tablo.7) Amasyalı Müslüman memurların eğitim durumları

AMASYALI MEMURLERİN EĞİTİM DURUMLARI		
	Memurun Adı-Lakabı	Memurun Eğitim Durumu
41	İsmail Hakkı Efendi	İptidai, Rüştüye, İdadi
42	İsmail Hakkı Efendi	Sıbyan, Rüştüye
43	İsmail Hakkı Efendi	Sıbyan, Rüştüye
44	İsmail Hakkı Efendi	Sıbyan, Rüştüye
45	Mehmet Efendi	Sıbyan, Rüştüye
46	Mehmet Adil Efendi	Sıbyan, Rüştüye
47	Mehmet Asaf Efendi	Sıbyan, Rüştüye
48	Mehmet Aşar Efendi	Sıbyan, Rüştüye
49	Mehmet Azmi Efendi	Sıbyan
50	Mehmet Asım Efendi	Rüştüye
51	Mehmet Hamdi Efendi	İptidai, Rüştüye
52	Mehmet Hamdi Efendi	İptidai, Rüştüye
53	Mehmet Hamza Efendi	Sıbyan, Rüştüye
54	Mehmet Hidayet Efendi	Amasya Fatih Camii Şerifi
55	Mehmet Kamil Efendi	Sıbyan, Medrese
56	Mehmet Kazım Bey (Hacı)	Sıbyan, Rüştüye
57	Mehmet Kemal Bey (Seyyid)	Sıbyan, Rüştüye, İdadi
58	Mehmet Kaşif Efendi	Sıbyan
59	Mehmet Mazhar Efendi	Sıbyan
60	Mehmet Mikdat Efendi	İptidai, Rüştüye
61	Mehmet Muhsin Efendi	Sıbyan, Medrese
62	Mehmet Nuri Efendi	Sıbyan, Rüştüye
63	Mehmet Nuri Efendi (Hacı)	Sıbyan, Rüştüye
64	Mehmet Ragıp Efendi	Sıbyan, Rüştüye
65	Mehmet Rüştü Efendi	Sıbyan, İdadi
66	Mehmet Rüştü Efendi	Sıbyan, İptidai, Rüştüye
67	Mehmet Rüştü Efendi	İptidai
68	Mehmet Rüştü Efendi	Sıbyan, Rüştüye
69	Mehmet Salih Efendi	İptidai, Rüştüye
70	Mehmet Salim	İdadi, İbtidai
71	Mehmet Salim Efendi	Sıbyan
72	Mehmet Şakir Efendi	Sıbyan
73	Mehmet Sami Efendi	Sıbyan, Rüştüye
74	Mehmet Şükrü	Sıbyan, Rüştüye
75	Mehmet Tahir Efendi (Seyyid)	Sıbyan
76	Mehmet Tevfik Efendi	Sıbyan
77	Mehmet Ziya Efendi	İptidai, Rüştüye
78	Mehmet Vehbi Efendi	Sıbyan, Rüştüye
79	Muhiddin Efendi	Sıbyan, Medrese
80	Mustafa Efendi	Medrese

AMASYALI MEMURLERİN EĞİTİM DURUMLARI		
	Memurun Adı-Lakabı	Memurun Eğitim Durumu
81	Mustafa Atif Efendi	İptidai, Rüştiye
82	Mustafa Mahir Efendi	Sıbyan, İbtidai, Rüştiye
83	Mustafa Mazhar Efendi	İptidai, Rüştiye
84	Mustafa Necip Efendi	Sıbyan, Rüştiye
85	Mustafa Nuri Efendi	Sıbyan, Rüştiye
86	Mustafa Nuri Bey	Sıbyan, İstanbul Fatih camii
87	Mustafa Rahmi	Sıbyan, İbtidai, Mekteb-i şahane-i mülkiye
88	Mustafa Remzi Efendi	Sıbyan, Rüştiye, Askeri İdadi
89	Mustafa Şakir Efendi	Sıbyan, Rüştiye
90	Necip Efendi	Sıbyan, Rüştiye
91	Osman Fuad Efendi	İptidai, Rüştiye, Mekteb-i Şahane-i Mülkiye
92	Osman Nuri Efendi	Sıbyan, Rüştiye
93	Osman Nuri Efendi	İptidai, Medrese
94	Ömer Efendi	Sıbyan
95	Ömer Hasan Efendi	Sıbyan, Rüştiye
96	Ömer Mustafa Efendi	Sıbyan
97	Ömer Nuri Efendi	İptidai, İdadi
98	Ömer Tahir Efendi	Sıbyan, Rüştiye
99	Salih Zeki Bey	Sıbyan, Rüştiye
100	Süleyman Efendi	Sıbyan, Rüştiye
101	Veysel Nail Efendi	Sıbyan, Rüştiye
102	Yusuf Cemal Bey	Sıbyan, Rüştiye
103	Yusuf Ziya Efendi	Rüştiye, Medrese
104	Yusuf Ziyaeddin Efendi	İptidai, Askeri Rüştiye, Mekteb-i Kanuni Hayriye 3. sınıfa kadar
105	Ziya Efendi	Sıbyan, Rüştiye
106	Ziya Hamit Efendi	İptidai, İdadi

AMASYALI MEMURLERİN YABANCI DİL BİLGİLERİ		
	Memurun Adı-Lakabı	Memurun Bildiği Yabancı Diller
1	Abdülhalim Efendi (Hafız)	Ermenice, Fransızca
2	Ahmet Esad Bey	Arapça, Farsça, Rumca
3	Ahmet Galip Efendi	Fransızca
4	Ahmet Rifat Bey	Arapça, Farsça
5	Ali Rıza Efendi	Arapça, Farsça
6	Ali Rıza Efendi	Fransızca
7	Cemaleddin Efendi	Arapça, Farsça
8	Eyüp Sabri Efendi	Arapça, Ermenice, Farsça, Fransızca
9	Hasan Sami Bey	Arapça
10	Mehmet Azmi Efendi	Ermenice, Farsça
11	Mehmet Kemal Bey (Seyyid)	Arapça, Farsça
12	Mehmet Muhsin Efendi	Arapça, Farsça
13	Mehmet Salim	Fransızca
14	Mehmet Tahir Efendi (Seyyid)	Arapça, Farsça
15	Muhiddin Efendi	Arapça, Farsça
16	Mustafa Necip Efendi	Arapça, Farsça
17	Mustafa Rahmi	Fransızca
18	Mustafa Şakir Efendi	Farsça
19	Necip Efendi	Fransızca
20	Salih Zeki Bey	Arapça, Farsça, Fransızca
21	Yusuf Ziyaeddin Efendi	Fransızca

Tablo. 8) Amasyalı memurların yabancı dil bilgileri

2.2.4. Memurların Sabıka Kayıtları

Hal tercümelerinde memurların aldıkları cezalar da kaydedilmiştir. Görevleri süresinde aldıkları rütbe, nişan gibi ödüllerin yanında mahkemeye çıkarılıp çıkarılmadıkları (taht-ı muhakemeye alınıp alınmadıkları) görevden azledilip edilmedikleri gibi hususlar da belirtilmiştir. Amasyalı Müslüman memurlardan dört tanesi soruşturma geçirmiştir. Bunlardan Abdülkadir Şükrü Efendi¹⁰⁸ ve Bekir Sıtkı Efendi¹⁰⁹ suçlu bulunarak görevlerinden azledildiler. Ali Osman Efendi¹¹⁰, Mehmet Efendi(Bekirefendizade)¹¹¹, Mehmet Asım Efendi¹¹² tahkikat neticesinde suçsuz bulunarak görevlerine geri dönmüşlerdir. Mustafa Remzi Efendi¹¹³ ise hakkındaki soruşturmada suçlu bulunmuştur fakat kaybolan meblağın geri ödenmesiyle ve uyarı cezasıyla görevine geri dönmüştür. Gayrimüslim memurlardan ise Agob Amasyan Efendi'nin dikkat çeken bir durumu vardır. Agob Amasyan Efendi 1292 (1875)'de Rusçuk'ta görev yaparken Rus kumandanıyla görüşmüştür. Görüşmeden bir süre sonra görevinden ayrılmış veya el çektirilmiştir. Agob Amasyan Efendi'ye göre devlet, Rus kumandanıyla görüşmesinin düşmani niyette görüp onu hainlikle suçlamış ve görevden almıştır. Fakat aynı belgede yetkili kişilerin savunması ve açıklaması da mevcuttur. Yetkililer Agob Amasyan Efendi'nin hainlik suçuyla görevden alınmadığı; durumun memuriyetin bir rutini olarak görev değişikliği olduğu; yerine Sarkis Efendi'nin atanmasıyla kendisinin de başka bir memuriyete nakil edildiğini ifade etmektedir. 1293(1876) yılında da ziraat mektebi hocalığına atanarak, Agob Amasyan Efendi'ye tekrar görev verildiği görülmektedir. İhanetle suçlanan bir kişinin tekrar görevlendirilmesi mümkün olmayacaktır. Bu noktada olayda bir yanlış anlaşılma söz konusudur. Memurların genelde zimmete mal geçirme ve rüşvet davalarından yargılandığı görülmektedir. Ancak bu yargılamalar neticesinde görevden alınan memur yoktur. Bu durum devletin memurun üzerinden kendi itibarına zarar gelmesini engellemek olarak ifade edilebilir. Zira imparatorluk dönem itibariyle topraklarını bir bir kaybederken Avrupa ve Afrika kıtalarında kalan son topraklarında güçlü durmaya çalışmaktadır.

¹⁰⁸ BOA, DH. SAİD. d, 4/544.

¹⁰⁹ BOA, DH. SAİD. d, 117/333.

¹¹⁰ BOA, DH. SAİD. d, 8/237/1245.

¹¹¹ BOA, DH. SAİD. d, 21/475.

¹¹² BOA, DH. SAİD. d, 150/409.

¹¹³ BOA, DH. SAİD. d, 91/337.

AMASYALI MEMURLARIN SABIKA KAYITLARINI GÖSTERİR TABLO		
	Memurun Adı-Lakabı	Cezai Durumu
1	Abdülkadir Şükrü Efendi	1310'da (1892) bir tahkikat geçirdi ve suçsuz çıktı. 13 L. 1315'de (7 Mart 1898) Zimmetine para geçirmekten meslekten azl edildi.
2	Ali Osman Efendi	Hakkındaki soruşturmada temiz çıktı
3	Bekir Sıtkı Efendi	1312'de(1894) rüşvet davasından soruşturma geçirdi ve 1324'de(1906) berat edemeyerek görevden azl edildi.
4	Mehmet Efendi	22 Za. 1306'da (20 Temmuz 1889) şikayet üzerine hakkında tahkikat düzenlendiği için görevinden azl edildi. 19 Ca. 1308'de(30 Ocak 1891) suçsuz olduğundan dolayı göreve geri döndü. 29 Ş. 1309'da (29 Mart 1892) görevi suistimal eylediği sebebiyle suçlu bulundu ve görevinden azl edildi. 1312 Re. 25'de (26 Eylül 1894) suçsuz olduğu hakkındaki başvurusu ardından, 2.5 yıl görevden men kalması kafi görülerek tekrar iş verilmesi uygun bulundu.
5	Mehmet Asım Efendi	Suistimal ve ihtimalat sebebiyle yürütülen soruşturma neticesinde memuriyetten azledildi. 1324'de (1906) suçsuz olduğu kararıyla göreve atandı.
6	Mustafa Remzi Efendi	23 M. 1319'da (12 Mayıs 1891) tarihli vukuat pusulasında emanet edilen 30.000 kuruşluk parça altının bir kısmının kaybolması sebebiyle tahkikat geçirmiştir. Altının bir kısmına gafletle el uzattığı anlaşılmış ve görevden uzaklaştırılmıştır. Ancak aldığı miktarı geri ödemesi sebebiyle affedilmiş ve göreve devam etmiştir.

Tablo.9) Amasyalı memurların sabika kayıtları

2.2.5. Memurların Rütbe, Nişan ve Madalyaları

Memurların bir kısmı rütbe, madalya ve nişana¹¹⁴ sahiptir. Memurların liyakati, görevlerindeki başarıları ve devlete yararlı hizmetleri neticesinde maaş zammı ile birlikte rütbe, nişan ve madalya taltif edildiği görülmektedir. Amasyalı memurlardan Ali Rıza Efendi¹¹⁵, Mehmet Hamdi Efendi¹¹⁶ Yunan Muharebe madalyası¹¹⁷ almıştır. Ahmet Rıfat Bey¹¹⁸, Mehmet Azmi Efendi¹¹⁹, Mehmet Hamdi Efendi¹²⁰, Mustafa Remzi Efendi¹²¹ Mecidi Nişanı almıştır. Abdülkadir Bey¹²², Abdülkadir Şükrü Efendi¹²³, Ahmet Daim Efendi¹²⁴, Ahmet Rıfat Bey¹²⁵, İsmail Hakkı Efendi¹²⁶, İsmail Hakkı Efendi¹²⁷, Mehmet Efendi

¹¹⁴ **Rütbe:** Rütbe; devlet memurları ile halktan bazı kimselere verilen paye ve unvanlar için kullanılan bir tabirdir. Osmanlılarda rütbe Yeniçeri teşkilatıyla meydana gelmiş, sonradan mülkiye sınıfına ve Kanuni Sultan Süleyman döneminde de ulemaya verilmeye başlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde modernleşen bürokratik kadrolar için gereken düzenlemeler II. Mahmut döneminde başlamıştır. Bu süreçte memurlara verilecek rütbelerde de düzenlemeler yapılmıştır. **Nişan:** Nişan kelimesi sözlük anlamı olarak iz, işaret, sembol, hedef gibi bir yeri, noktayı, nesneyi veya düşünceyi belirtir nitelikteki değer ölçüsü ya da belirlenen değer anlatım şeklidir. Dünya genelinde, nişan, devletlerin; devletin varlığı birliği, bütünlüğü ve gelişiminde üstün gayret, hizmet ve özveri ile çalışarak kişisel başarıya ulaşan ve bu başarıyı ile toplumu üst düzeyde etkileyen kişilere verdiği nesnel bir semboldür. Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk nişan III. Selim (1789-1807) döneminde ortaya çıkmıştır. Osmanlı dönemi madalya ve nişanları 1934 yılına kadar varlıklarını sürdürmüşler, 1934 yılında çıkarılan 2590 sayılı yasa ile tamamen kaldırılmışlardır. **Madalya:** Madalya resmî veya gayri resmî çeşitli alanlarda üstün başarı gösterenlere takılan nişanlardır. Kelime olarak İtalyanca Medaglia sözcüğünden gelmektedir. Genellikle unutulmaması gerekli görülen bir başarının hatırası olmak üzere altın, gümüş, bakır, alüminyum veya nikelden hazırlanmış olup bir defaya mahsus olarak verilen bir mükâfat ve şeref armağanıdır. Daha ziyade Avrupa kültürüne ait olan madalya ve nişan ihdası, Osmanlı Devleti'nde çok geç kullanılmaya başlanmıştır. (**Kaynak:** Ahmet, Gündüz; “ Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Kayserili Müslim ve Gayrimüslim Memurların Aldıkları Madalya, Rütbe ve Nişanlar (M.1879-1909)” History Studies, Volume 3/3 2011, s.123-141, Edhem Eldem; İftihar ve İmtiyaz Osmanlı Nişan ve Madalyaları Tarihi, (Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, İstanbul, Eylül 2004), s.(80-90, 110-126, 136-162, 176, 216, 252-272), Eralp, T. Nejat; “ Osmanlılarda Nişan ve Madalya”, Türkler Ansiklopedisi, C.III, (Edt: Hasan Celal Güzel- Kemal Çiçek- Salim Koca), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002), s.1232,1233,1237.

¹¹⁵ BOA, DH. SAİD. d, 100/149.

¹¹⁶ BOA, DH. SAİD. d, 76/33.

¹¹⁷ **Yunan Muharebe Madalyası:** 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşı sonunda imzalanan Edirne Barış anlaşmasıyla Yunanistan Devleti kurulmuştur. Ancak Osmanlı Devletinden ayrılıp kendi devletlerini kurdukları halde Yunanlılar isyan hareketlerine devam etmişlerdir. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın destekleriyle Girit'de isyanlar çıkarmışlar, bu isyanlar 1897 Osmanlı-Yunan Savaşına neden olmuştur. Yunan Muharebe Madalyası işte bu savaşa katılanlara ve savaşta gayreti görülenlere verilmek üzere sultan II. Abdülhamit zamanında hazırlanmıştır. **Kaynak:** Eldem, 2004:80-90; Eralp, 2002: 1232,1233,1237.

¹¹⁸ BOA, DH. SAİD. d, 48/205.

¹¹⁹ BOA, DH. SAİD. d, 49/107.

¹²⁰ BOA, DH. SAİD. d, 76/33.

¹²¹ BOA, DH. SAİD. d, 91/337.

¹²² BOA, DH. SAİD. d, 153/67.

¹²³ BOA, DH. SAİD. d, 4/544.

¹²⁴ BOA, DH. SAİD. d, 8/189.

¹²⁵ BOA, DH. SAİD. d, 48/205.

¹²⁶ BOA, DH. SAİD. d, 119/69/1268.

¹²⁷ BOA, DH. SAİD. d, 47/155/1278.

(Bekirefendizade)¹²⁸, Mehmet Azmi Efendi¹²⁹, Mehmet Hamdi Efendi¹³⁰ ve Mustafa Nuri Bey(Şirvanzade)¹³¹ 1'den 4'üncü dereceye kadar olan rütbelerden almıştır. Memurların içerisinde yabancı devlet erkânından madalya ve nişan kazananlarda vardır. İran Devleti'nden Osmanlı'ya ziyarete gelen heyete mihmandarlık yapan İbrahim Ethem Efendi'ye¹³² Şehriyari Nişanı takdim edilmiştir. Gayrimüslim memurlardan da Agob Amasyan Efendi rütbe ve nişana layık görülmüştür.

AMASYALI MEMURLERİN RÜTBE-NİŞAN VE MADALYALARI		
	Memurun Adı-Lakabı	Madalya, Rütbe, Nişan
1	Abdülkadir Bey	Rütbe-i Rabia
2	Abdülkadir Şükrü Efendi	Rütbe-i Sani
3	Ahmet Daim Efendi	Rütbe-i Salise
4	Ahmet Galip Efendi	Rütbe-i Rabia, Rütbe-i sani, Rütbe-i sani
5	Ahmet Rifat Bey	Rütbe-i Rabia, 4. Rütbeden Mecidi Nişanı, Rütbe-i Salise, Nişan-ı âli
6	Ali Rıza Efendi	Yunan Muharebe Madalyası
7	İbrahim Ethem Efendi	3. Rütbeden Şehriyari Nişanı 1869'da 5. rütbeden Nişanı-ı Osmani 1897 Gümüş Liyakat Madalyası 1899'da Rütbe-i sani sınıf-1 sani 1900'de İran Devleti'nden 3. rütbeden Şehriyari Nişanı 1903'de Rütbe-i sani sınıf-1 zişani 1906'da 3. Rütbeden Mecidi Nişanı
8	İsmail Hakkı Efendi	Rütbe-i evvel
9	İsmail Hakkı Efendi	Rütbe-i salise
10	Mehmet Efendi (Bekirefendizade)	Rütbe-i salise
11	Mehmet Azmi Efendi	Rütbe-i salise, 5. Rütbeden Mecidi Nişanı
12	Mehmet Hamdi Efendi	5.Rütbeden Nişan-ı zişani Yunan Muharebesi Madalyası
13	Şirvanzade Mustafa Nuri Bey	Rütbe-i Sani, 3.sınıf Rütbe-i sani, Rütbe-i evvel sınıf-1 evvel, Rütbe-i bala
14	Mustafa Remzi Efendi	5. Rütbeden Mecidi Nişanı
15	Necip Efendi	Rütbe-i Rabia
16	Ömer Mustafa Efendi	Rütbe-i Rabia

Tablo.10)Amasyalı Müslüman memurların rütbe, nişan ve madalyaları

¹²⁸ BOA, DH. SAİD. d, 21/475.

¹²⁹ BOA, DH. SAİD. d, 49/107.

¹³⁰ BOA, DH. SAİD. d, 76/33.

¹³¹ BOA, DH. SAİD. d, 3/950.

¹³² BOA, DH. SAİD. d, 73/27/1282.

2.2.6. Maaş Grafikleri

Bu bölümde sayıları çok az olduğu için gayrimüslim memurların grafikleri hakkında bilgilere de yer verilmiş, memurlar bir bütün olarak irdelenmiştir. Amasyalı Müslüman memurların maaş durumlarına bakıldığında; 50 kuruşluk maaşı ile Amasya Sancağı Tahrirat Kalemi'nde göreve başlayan Ahmet Nuri Efendi en düşük maaş sahibi memur olurken; 7500 kuruşluk maaş ile Şirvanizade Mustafa Nuri en yüksek maaşa ulaşan memur olmuştur. Amasyalı Müslim 109 memurun ortalama maaş aralığı ise 50 ile 900 kuruş arasındadır. Memurlardan 27'si ise 1000 kuruş ve üzerinde maaş almaktadır.

Memurların maaşları ve maaş grafiklerine bakıldığında eğitimlerinin, görevlerinin, görev yerlerinin ve konjonktürün maaş miktarlarını etkilediği görülmektedir. İstanbul'da özellikle Yıldız Sarayı'nda ve devlet ricaline ait diğer mekânlar da görev alan memurların maaşları dolgunken; diğer alanlarda görev alan memurların maaşlarının orta seviye ve altında seyrettiği görülmektedir. Memurların resmi vazifelerinin yanında birde buldukları yerde devleti ve padişahı temsil görevleri vardı. Kısacası imparatorluğu sancağından sonra memurları temsil ediyordu. Toprak kayıplarının yaşandığı bir dönemde, Afrika ve Avrupa'da kalan son topraklarda, temsil vazifesi daha da ehemmiyet taşıdığından merkeze uzak yerleşimlerdeki memurların maaşlarının yüksek olmasında etkili olduğu söylenebilir. Bu sebeple yüksek maaş sıralamasını saray görevlilerinin ardından Afrika ve Avrupa (Balkan) topraklarında yer alan yerleşim yerleri takip etmektedir.

Konjonktürden kasıt imparatorluğun içerisine düştüğü siyasi – ekonomik buhranlar ve savaş dönemleridir. Sicil tablolarının alt kısmında yer alan maaş grafiklerine bakıldığında bazı noktalarda sert düşüşler, bazı noktalarda da belirgin yükselişler dikkati çekmektedir. Bu kırılma noktalarının tarih dilimine bakıldığında ülkenin genelini ilgilendiren olaylar göze çarpmaktadır. Özellikle 91 Harbi olarak da bilinen 1877–1878 Osmanlı-Rus Harbi'ne denk gelen dönemde maaşlarda yaşanan değişiklikler göze çarpmaktadır. Ülkenin yaşadığı ekonomik buhranın memur maaşlarına da yansımaları yadsınamaz bir olaydır. Ancak bu düşüş her meslek için geçerli değildir. Müslüman ve Gayri Müslim memurlar içinde 1877–78 Osmanlı Rus Harbi esnasında askeriye ve muhabere alanlarında çalışan, yabancı dil bilgisine haiz memurların maaşlarında artış görülmektedir.

Savaş ortamında merkezden cephe hattı ile irtibatın ehemmiyet kazanması ve sonrasında diplomatik ilişkilerin hızlanması muhabere memurlarını kıymetli kılmıştır.

Mehmet Kazım Bey¹³³, Ahmet Daim Efendi¹³⁴ ve Ahmet Rasim Efendi¹³⁵,nin maaş grafikleri bu alanda en göze çarpan örneklerdir. Diğer memur gruplarında ise düşüş veya durağanlık görülmektedir. Maaşı 7500 kuruştan 5000 kuruşa düşen Şirvanizade Mustafa Nuri¹³⁶, memur Muhiddin Efendi¹³⁷,nin ve Eyüp Sabri Efendi¹³⁸,nin maaşlarındaki düşüş örnek teşkil etmektedir. Telgraf memurlarından da özellikle Balkanlar'daki telgraf idarelerinde görev yapan memurların maaşlarında artış göze çarpmaktadır. Örneğin Ahmet Daim Efendi¹³⁹,nin maaşı artarken Şam Telgraf İdaresi'nde çalışan Mehmet Rüştü Efendi¹⁴⁰,nin ve İstanbul Telgraf İdaresi'nde çalışan Mehmet Tevfik Efendi¹⁴¹,nin maaşının düşük olduğu görülmektedir.

¹³³ BOA, DH. SAİD. d, 120/147.

¹³⁴ BOA, DH. SAİD. d, 8/189.

¹³⁵ BOA, DH. SAİD. d, 8/189.

¹³⁶ BOA, DH. SAİD. d, 83/479.

¹³⁷ BOA, DH. SAİD. d, 69/155.

¹³⁸ BOA, DH. SAİD. d, 72/219.

¹³⁹ BOA, DH. SAİD. d, 8/189.

¹⁴⁰ BOA, DH. SAİD. d, 85/481.

¹⁴¹ BOA, DH. SAİD. d, 111/465.

SONUÇ

Araştırma konusu olarak Amasyalı memurları ele almamızda ilk faktör; bu şehrin Osmanlı hanedanına mensup şehzadelerin idarî tecrübe kazanmak için gönderildikleri önemli sancak merkezlerinin başında gelmesi ve sancak merkezi olması hasebiyle sahip olduğu bürokratik birikimdir. İkincisi de bu birikim sebebiyle iktidar-bürokrasi, yöneten yönetilen ilişkisini açıklayacak önemli verileri bünyesinde barındırmasıdır. II. Abdülhamit döneminin siyasi ortamında memurin komisyonunun geliştirilmesiyle ortaya çıkan Sicil-i ahval Komisyonu ve belgeleri, Osmanlı devletinin XIX. ve XX. yüzyılına ışık tuttuğu, kişi ve kurumlar hakkında değerli bilgiler içerdiği görülmektedir. Sicil-i ahval belgeleri ciddi biyografik bilgiler içerdiği gibi kapsadığı dönemde hem ilgili yerleşim(sancak, vilayet, kasaba, vs.) yerinin hem de Osmanlı'nın genelinin ahvali ile ilgili bizlere kıymetli bilgiler sunmaktadır.

Amasya geçmişinde Osmanlı bürokrasisinde önemli isimler yetiştirmiş, bürokratik geleneğe sahip bir şehirdir. XVI. yüzyılda Amasya'nın şehzade sancağı olmasının sağladığı kültürel ve siyasi birikimin Amasyalı memurlara sağladığı saygınlık sayesinde XIX. ve XX. yüzyılda dahi Amasyalı memurların bürokratik kadrolarda yer edindiği görülmektedir. Sicil kayıtlarındaki bilgilerde bazı memurların babaları bürokrat, idareci, asker, din görevlisi yani yine bir memurdur. Bu bilgiler sicil kayıtlarının tutulduğu 1879 yılının öncesinde de Osmanlı bürokrasisinde Amasyalı memurların yer edindiğinin, kayıtlarda yer alandan daha fazla Amasyalı memur bulunduğunun ve Amasya'da ki bürokratik geleneğin ifadesidir. Seyyahlar tarafından öğrenci şehri olarak anılmasını sağlayan medreseleri, mektepleri, İstanbul'da hatta Avrupa'da dahi eğitim almış memurların varlığı göz önüne alındığında Amasyalı memurların döneminin şartlarına uygun bir eğitim aldıkları söylenebilir.

Memurların çoğunluğu ortaöğretim seviyesinde eğitime sahiptir. Üniversite düzeyinde eğitim gören, Batı dillerine haiz memurlar azınlık teşkil etmektedir. Sayılarının azlığına rağmen bu eğitim sayesinde devletin politikalarına yön verecek üst mevkilerde dâhil olmak üzere imparatorluğun her yerinde değişik vazifelere tayin edildikleri görülmektedir. Memuriyete genellikle maaş almadan mülazım olarak başlamışlardır. Maaşları 50 ile 7000 arasında değişmektedir. Bazı memurların iki göreve birden atanmıştır. İmparatorluğun iktisadi yapısıyla bağlantılı olarak memurlarla ilgili yapılan düzenlemelerde maaşlarının azaltıldığı görülmektedir. Memurların çoğunluğunun tecziye ve taltif almadığı görülmektedir. Buna

rağmen az sayıda da olsa kazandıkları rütbe, madalya ve nişanlara bakıldığında vazifelerinde yararlı oldukları söylenebilir. Mali işlerle uğraşan memurlar ile mülki amirlerin soruşturma geçirdikleri, haklarında işlem yapıldığı görülmektedir. Görev yerini terk etmek, zamanında gitmemek, zimmete mal geçirmek, gafletle posta mallarına ve emanet eşyalara el uzatmanın göreve son verme gerekçesi olduğu görülmektedir. Maaş grafikleri üzerinden de hem memurların hem de ülkenin iktisadi durumu hakkında bilgiler elde edilebilir. Sicil-i ahval belgelerinde ki kişisel bilgilerden Amasya'da mevcut olan aile, sülale ve eşraf isimlerine ulaşmak da mümkündür. Kaynak eksikliği ve temin etmenin getirdiği zorluğa rağmen bu bilgiler, Amasyalı memurların halen hayatta olan yakınlarına ulaşarak bibliyografik çalışmalar yapma imkanı vererek Amasya'nın yerel tarihi hakkında yapılacak çalışmalara da katkı sağlamaktadır.

BİBLİYOGRAYFA

A) ARŞİV BELGELERİ

AMASYALI MEMURLARIN SİCİL KAYITLARININ DOSYA VE GÖMLEK NUMARASI	
Memurun Adı	Dosya-Gömlek Numarası
Abdullah Efendi (Hafız)	Dosya No:111 Gömlek No:215
Abdülhalim Efendi (Hafız)	Dosya No:34 Gömlek No:359
Abdülhalim Hami Efendi	Dosya No:36 Gömlek No:491
Abdülkadir Bey	Dosya No:153 Gömlek No:67
Abdülkadir Şükrü Efendi	Dosya No:4 Gömlek No:544
Ahmet Efendi	Dosya No:21 Gömlek No:475
Ahmet Daim Efendi	Dosya No:8 Gömlek No:189
Ahmet Celaleddin Efendi	Dosya No:186 Gömlek No:21
Ahmet Esad Bey	Dosya No:141 Gömlek No:231
Ahmet Hüsnü Bey	Dosya No:142 Gömlek No:179
Ahmet Mikdat Bey	Dosya No:47 Gömlek No:215
Ahmet Nuri Efendi	Dosya No:117 Gömlek No:111
Ahmet Rasim Efendi	Dosya No:8 Gömlek No:189
Ahmet Rıfat Bey	Dosya No:48 Gömlek No:205
Ahmet Salim Efendi	Dosya No:1 Gömlek No:610
Ahmet Ziya Efendi	Dosya No:138 Gömlek No:161
Ali Efendi	Dosya No:193 Gömlek No:495
Ali Hulusi Efendi	Dosya No:136 Gömlek No:423
Ali Rıza Bey	Dosya No:95 Gömlek No:319
Ali Rıza Efendi	Dosya No:100 Gömlek No:149
Ali Rıza Efendi	Dosya No:107 Gömlek No:401
Ali Rıza Efendi	Dosya No:185 Gömlek No:82
Ali Osman Efendi	Dosya No:8 Gömlek No:237/1245
Ali Osman Efendi	Dosya No:8 Gömlek No:237
Bekir Sami Efendi	Dosya No:162 Gömlek No:41
Bekir Sıtkı Efendi	Dosya No:117 Gömlek No:333
Cemaleddin Efendi	Dosya No:49 Gömlek No:441
Eyüp Sabri Efend	Dosya No:72 Gömlek No:219
Eyüp Sabri Efendi	Dosya No:52 Gömlek No:369
Ethem Efendi	Dosya No:112 Gömlek No:25
Halil Efendi	Dosya No:72 Gömlek No:337
Halil Ziyaeddin Efendi	Dosya No:144 Gömlek No:443
Halil Efendi (El-Seyyid)	Dosya No:72 Gömlek No:337
Hasan Efendi (Hafız)	Dosya No:72 Gömlek No:337
Hasan Fehmi Efendi	Dosya No:129 Gömlek No:315
Hasan Hüsnü Efendi	Dosya No:84 Gömlek No:97
Hasan Sami Bey	Dosya No:117 Gömlek No:463
Hasan Tahsin Efendi	Dosya No:152 Gömlek No:121
Hasan Tahsin Efendi	Dosya No:162 Gömlek No: 89
İbrahim Ethem Efendi	Dosya No:49 Gömlek No:105/1263

AMASYALI MEMURLARIN SİCİL KAYITLARININ DOSYA VE GÖMLEK NUMARASI	
Memurun Adı	Dosya-Gömlek Numarası
İbrahim Ethem Efendi	Dosya No:125 Gömlek No:307/1281
İbrahim Ethem Efendi	Dosya No:73 Gömlek No:27/ 1282
İbrahim Ethem Efendi	Dosya No:162 Gömlek No:23/1291
İsmail Hakkı Efendi	Dosya No:119 Gömlek No:69/1268
İsmanil Hakkı Efendi	Dosya No:47 Gömlek No:155/1278
İsmail Hakkı Efendi	Dosya No:135 Gömlek No:97/1289
İsmail Hakkı Efendi	Dosya No:154 Gömlek No:261/1289
İsmail Hakkı Efendi	Dosya No:171 Gömlek No:129/1293
İsmail Hakkı Efendi	Dosya No:145 Gömlek No:389/1296
Mehmet Efendi	Dosya No:21 Gömlek No:475
Mehmet Efendi	Dosya No:26 Gömlek No:141
Mehmet Adil Efendi	Dosya No:102 Gömlek No:415
Mehmet Asaf Efendi kaşif	Dosya No:162 Gömlek No:95
Mehmet Aşar Efendi	Dosya No: 89 Gömlek No:109
Mehmet Azmi Efendi	Dosyan No:49 Gömlek No:107
Mehmet Asım Efendi	Dosya No:150 Gömlek No:409
Mehmet Hamdi Efendi	Dosya No:76 Gömlek No:33
Mehmet Hamdi Efendi	Dosya No:96 Gömlek No:173
Mehmet Hamza Efendi	Dosya No:12 Gömlek No:327
Mehmet Hidayet Efendi	Dosya No:6 Gömlek No: 1049
Mehmet Kamil Efendi	Dosya No:103 Gömlek No: 201
Mehmet Kazım Bey (Hacı)	Dosya No:120 Gömlek No:147
Mehmet Kemal Bey (Seyyid)	Dosya No:99 Gömlek No: 343
Mehmet Kaşif Efendi	Dosya No:162 Gömlek No: 95
Mehmet Mazhar Efendi	Dosya No:4 Gömlek No:786
Mehmet Mikdat Efendi	Dosya No:96 Gömlek No:173
Mehmet Muhsin Efendi	Dosya No:23 Gömlek No:14
Mehmet Nadir Efendi	Dosya No:54 Gömlek No:119
Mehmet Nuri Efendi	Dosya No:83 Gömlek No:479
Mehmet Nuri Efendi (Hacı)	Dosya No:73 Gömlek No:41
Mehmet Ragıp Efendi	Dosya No:179 Gömlek No:450
Mehmet Rüştü Efendi	Dosya No:85 Gömlek No:481
Mehmet Rüştü Efendi	Dosya No:147 Gömlek No:387
Mehmet Rüştü Efendi	Dosya No:147 Gömlek No:378
Mehmet Salih Efendi	Dosya No:131 Gömlek No:279
Mehmet Salim	Dosya No:4 Gömlek No:562/1245
Mehmet Salim Efendi	Dosya No:153 Gömlek No:109
Mehmet Şakir Efendi	Dosya No:129 Gömlek No:203
Mehmet Sami Efendi	Dosya No:140 Gömlek No:111

AMASYALI MEMURLARIN SİCİL KAYITLARININ DOSYA VE GÖMLEK NUMARASI	
Memurun Adı	Dosya-Gömlek Numarası
Mehmet Şükrü	Dosya No:64 Gömlek No:399
Mehmet Tahir Efendi (Seyyid)	Dosya No:52 Gömlek No:121
Mehmet Tevfik Efendi	Dosya No:111 Gömlek No:465
Mehmet Ziya Efendi	Dosya No:164 Gömlek No:267
Mehmet Vehbi Efendi	Dosya No:85 Gömlek No:465
Muhiddin Efendi	Dosya No:69 Gömlek No:155
Mustafa Efendi	Dosya No:161 Gömlek No:367
Mustafa Atif Efendi	Dosya No:168 Gömlek No:489
Mustafa Mahir Efendi	Dosya No:138 Gömlek No:179
Mustafa Mazhar Efendi	Dosya No:162 Gömlek No:65
Mustafa Necip Efendi	Dosya No:93 Gömlek No:373
Mustafa Nuri Efendi	Dosya No:151 Gömlek No:35
Mustafa Nuri Bey	Dosya No:3 Gömlek No:950
Mustafa Rahmi	Dosya No:140 Gömlek No:119
Mustafa Remzi Efendi	Dosya No:91 Gömlek No:337
Mustafa Şakir Efendi	Dosya No:72 Gömlek No:337
Necip Efendi	Dosya No:183 Gömlek No:223
Osman Fuad Efendi	Dosya No:127 Gömlek No:299
Osman Nuri Efendi	Dosya No:129 Gömlek No:313
Osman Nuri Efendi	Dosya No:129 Gömlek No:313
Ömer Efendi	Dosya No:38 Gömlek No:73
Ömer Hasan Efendi	Dosya No:72 Gömlek No:337
Ömer Mustafa Efendi	Dosya No:72 Gömlek No:337
Ömer Nuri Efendi	Dosya No:161 Gömlek No:369
Ömer Tahir Efendi	Dosya No:132 Gömlek No:9
Salih Zeki Bey	Dosya No: 35 Gömlek No:361
Süleyman Efendi	Dosya No:32 Gömlek No:473
Veysel Nail Efendi	Dosya No:56 Gömlek No:477
Yusuf Cemal Bey	Dosya No:103 Gömlek No:141
Yusuf Ziya Efendi	Dosya No:129 Gömlek No:437
Yusuf Ziyaeddin Efendi	Dosya No:191 Gömlek No:118
Ziya Efendi	Dosya No:89 Gömlek No:179
Ziya Hamid Efendi	Dosya No:163 Gömlek No:293

B) KİTAPLAR

Afyoncu Erhan, **Sorularla Osmanlı İmparatorluğu**, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2010.

Akkuş Mehmet, Yılmaz Ali, **Abdizade Hüseyin Hüsameddin'in Amasya Tarihi, C.1**, Amasya Belediyesi Kültür Yayınları, Ankara, 1986.

Akyıldız Ali, **Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme**, 4.Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2012.

----- **Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform**, Eren Yayınları, İstanbul, 1993.

Bayram Yavuz, **Amasya İl Yıllığı**, Yayın no:25, Ankara, 2007.

Çadırcı Musa, **Tanzimat Sürecinde Türkiye Anadolu Kentleri**, İmge Kitabevi, Ankara, 2011.

Eldem Edhem; **İftihar ve İmtiyaz Osmanlı Nişan ve Madalyaları Tarihi**, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, İstanbul, 2004.

Elmacı Süleyman, **Amasya Şehri**, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, 2010.

Faroqhi Suraiya, **Osmanlı'da Kentle Kentliler**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2004.

Findley Carter V. , **Kalemiyeden Mülkiyeye Osmanlı Memurlarının Toplumsal Tarihi** , Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996.

İnalcık Halil, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1300-1600), C-1**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2000.

----- **Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı (Devlet, Kanun, Diplomasi)** Timaş Yayınları, İstanbul, 2012.

İnalcık Halil, Quatoert Donald, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi(1600-1914), C.2**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2004.

Karal Enver Ziya, **Osmanlı Tarihi (Islahat Fermanı Devri 1856-1861), C.II**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1962.

Koca Salim, **Türk Kültürünün Temelleri –II**, KTÜ Yayınları, Trabzon, 2000.

Kodaman Bayram, **Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi**, 3. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.

Menç Hüseyin, **Tarih İçinde Amasya**, Net Ofset, Ankara, 2000.

Ortaylı İlber, **Tanzimat'tan Sonra Mahalli İdareler (1840-1878)**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1974.

----- **Mekanlar ve Olaylarıyla Topkapı Sarayı**, Mega Basım, İstanbul, 2007.

Özdemir Hüseyin, **Osmanlı Devleti'nde Bürokrasi**, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, 2001.

Sarıyıldız Gülden, **Sicil-i Ahval Komisyonu'nun Kuruluşu ve İşlevi**, Der Yayınları, İstanbul, 2004.

Turan Osman, **Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti**, 8.Baskı, 1965.

Uzunçarşılı İsmail Hakkı, **Sivas-Kayseri ve Dolaylarında Eretna Devleti**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1968.

----- **Osmanlı Tarihi, C:III**, 3. Baskı, T.T.K. Yayınları, Ankara, 1983.

----- **Osmanlı Devleti'nin Merkez Teşkilatı**, 2. Baskı, T.T.K Yayınları, Ankara, 1984.

Weber Max, **Bürokrasi ve otorite**, Liberte Yayınları, İstanbul, 2005.

Witteck Poul, **Ankara Bozgunundan İstanbul'un Fethine Kadar (Osmanlı Tarihinden Yarım Asır)**, Çev. Mualla Süerdem, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1971.

Witteck Poul, **XVI. ve XVII. Yüzyılda Osmanlılar ve İspanya Krallığı**, Çev. Halit İlteber, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1971.

Yaşar Yücel, **Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar Eretna Devleti, Kadı Burhaneddin Ahmed ve Devleti, Mutahharten ve Erzincan Emirliği – II**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.

Yüksel Ayhan, **Sicil-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Tirebolulu Memurlar (1879-1909)**, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2004.

C) YÜKSEKLİSANS VE DOKTORA TEZLERİ

Adak Engin, “Sicil-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Erzincanlı Memurlar” Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Manisa, 2008.

Aslan Ahmet, “Sicil-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Afyonkarahisarlı Devlet Memurları (1879-1909)” Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Muğla, 2006.

Baş Ergin, “62 Numaralı Amasya Şer’iyye Sicil Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi” Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Bilim Dalı, Tokat, 2008.

Budak Hüseyin Fatih, “Osmanlı Aile Araştırmaları Bakımından Amasya ve Antakya Ser’iyye Sicillerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi (1710–1780)”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 2008.

Duman Ülkü, “Anadolu Selçukluları Devrinde Amasya Şehri”, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Anabilim Dalı, Niğde, 2010.

Doğan Adem, “Osmanlı Eğitiminde Mülkiye Mektepleri”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Orta Öğretim ve Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya, 2007.

Erdoğan İsmail, “XX. Yüzyıl Amasya Tarihi ve İnanç Coğrafyası” Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Elazığ, 1996.

Erkantal Ahmet, “Sicil-i Ahval Defterlerindeki Safranbolulu (Zağfiranbolulu) Memurlar (1879-1909)”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2007.

Gürbüz Adnan, “Toprak-Vakıf İlişkileri Çerçevesinde XVI. yüzyılda Amasya Sancağı”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Ankara 1993.

Karadeniz Yılmaz, “H.1182 Şer’iyye siciline göre Amasya’nın İdari, Sosyal, Siyasi ve İktisadi Yapısı”, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim dalı Genel Türk Tarihi Bilim Dalı, Malatya, 1996.

Kavaklı Sibel, “XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Amasya (Şer’iyye Sicillerine Göre)”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Ankara, 2011.

Susoy Şenol, “Milli Mücadele Yıllarında Amasya” Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, 2008.

Sürmen Ahmet, “Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Osmanlı Bürokrasisinde İstanbul Doğumlu Yahudi ve Rum Devlet Adamları”, Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü, Yozgat, 2011.

Şahin Levent, “ 26’Nolu Amasya Şer’iyye Sicili Defterinin Analizi” ,Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı Ankara, 2008.

Ulusoy Ahmet, “Kuruluşundan 17. Yüzyıla Kadar Osmanlı Medreselerinde Eğitim-Öğretim Faaliyetleri”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya, 2007.

Yelkenci Ömer Faruk, “Türk Modernleşmesinin Osmanlı Kökenleri: Sultan II. Abdülhamit Dönemi Eğitim Konuları”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul, 2008.

Yolluk Mehmet Emin, “XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya, 2010.

D) MAKALELER

Abdullah Saydam, “*Tanzimat Devri Reformları*”, Türkler Ansiklopedisi, C.12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

Ahmet Gündüz, “*Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Kırşehir Doğumlu Memurlar*” (1879-1909)”, History Studies, Volume 3 / 1, 2011.

Ahmet Gündüz, “*Sicill-i Ahval Defterlerine Göre Kayserili Müslim ve Gayrimüslim Memurların Aldıkları Madalya, Rütbe ve Nişanlar (M.1879-1909)*” History Studies, Volume 3/3, 2011.

Ahmet Ali Gazel, “*Sicil-i Ahval Defterlerine Göre Osmanlı Döneminde Görev Yapan Anamurlu Memurlar*” Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.32 Erzurum, 2007.

Emine Erdoğan, *XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde İktidar – İtaat İlişkinde Dair Bir Araştırma: Amasya Örneği*; Kastamonu Eğitim Dergisi, c.14 No:1, Mart 2006.

Gülden Sarıyıldız, “*Tanzimat ve Osmanlı Bürokrasisi’nde Yemin Müessesesi*”, Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, Sayı.1, 2002.

İsmail Kıvrım-Süleyman Elmacı; “*Osmanlı Döneminde Amasya’da İpekçilik*”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 6/4, Fall 2011.

Kamil Şahin, “*Amasya’nın Danışmendiler Tarafından Fethi ve Amasya’da Yapılan İlk Çevre Düzenlemesi*”, I. Amasya Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Amasya, 2007.

Kemal Daşcıoğlu, “*Sicil-i Ahval Defterlerine Göre Buldanlı Memurlar*”, Buldan Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Buldan Kaymakamlığı Yayınları, Buldan, 2006.

Mehmet Alaaddin Yalçınkaya, “*XVIII. Yüzyıl: Islahat, Değişim ve Diplomasi Dönemi (1703-1789)*”, Türkler Ansiklopedisi, C.12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

Mehmet Beşirli, “*Osmanlı Döneminde Amasya Sancağı Üzerine Bazı Bilgiler (17.-19. Yüzyıllar*”, I.Amasya Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Amasya, 2007.

Mustafa Akdağ, “*Osmanlı Tarihinde Ayanlık Düzeni Devri 1730-1839*”, Tarih Araştırmaları Dergisi, c.VIII – XII, Ankara, 1975.

Musa Kılıç, “*Sicill-i Ahval Kayıtlarına Gore II. Abdulhamid Donemi Osmanlı Bürokrasisinde Yahudi Memurlar*” OTAM, 31/Bahar, 2012.

Mübahat Kütükoğlu, “*Sicil-i Ahval Defterleri’ni Tamamlayan Arşiv Kayıtları*”, Münih Üniversitesi Türkoloji Enstitüsü ve İ.Ü.E. F Tarih Araştırma Merkezi’nin Ortaklığıyla Düzenlenen Biyografi Semineri, 1993.

Nurgül Bozkurt; “*Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Simavlı Memurlar*”, Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, S. 27, 2011.

Selim Hilmi Özkan, “*Merzifonlu Memurlar*”, Merzifon Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Merzifon, 2010.

Stanford J. Shaw; “*Osmanlı İmparatorluğu'nda Geleneksel Reformdan Modern Reforma Geçiş: Sultan III. Selim ve Sultan II. Mahmud Dönemleri*” Türkler Ansiklopedisi, C.12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

Şevket Dönmez, “*Protohistorik Çağda Amasya*” I. Amasya Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri II. Kitap, Amasya, 2007.

Orhan Kılıç, “*Osmanlı Dönemi İdari Uygulamalar Bağlamında Şehzadelerden Mutasarrıf Paşalara Amasya Sancağı'nın Yönetimi*”, I.Amasya Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri Amasya, 2007.

T. Nejat Eralp: “*Osmanlılarda Nişan ve Madalya*”, Türkler Ansiklopedisi, C.12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

Vehbi Günay, “*Batı Anadolu'da Ayanlık Mücadeleleri ve Bergama Voyvodası Sağancalı Veli*”, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Tarih İncelemeleri Dergisi, c. XXI, s.2 Aralık 2006, İzmir.

Yücel Özkaya, “*XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Yerli Ailelerin Ayanlıkları Ele Geçirışleri ve Büyük Hanedanlıkların Kuruluşu*” C. XLII, S.168, Ankara, Ekim 1978.

E) SÖZLÜKLER

Devellioğlu Ferid, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, 29. Baskı, Aydın Kitabevi, İstanbul, 2009.

Kanar Mehmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Say Yayınları, İstanbul, 2011.

Pakalın Mehmet Zeki, **Osmanlıca Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C.2**, MEB Yayınları, Ankara, 1971.

Sami Şemseddin, **Kamus-i Türki**, 4. Baskı, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

Sezen Tahir, **Osmanlı Yer Adları**, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivi Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2006.

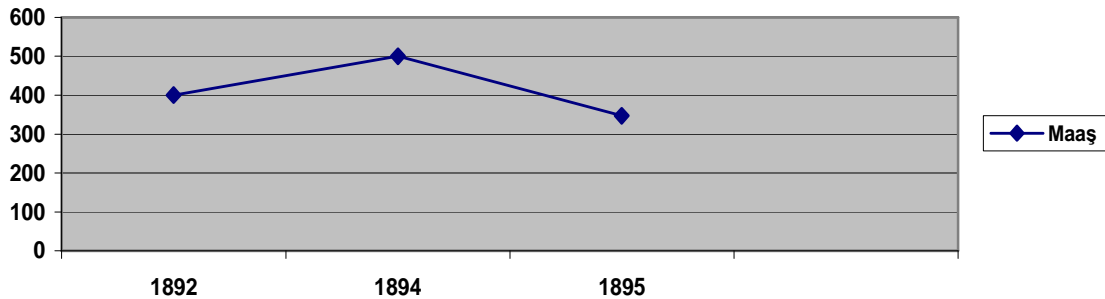
EKLER

Tablo.1) MÜSLÜMAN MEMURLARIN HÂL TABLOLARI

Not: Memurların sicil tabloları kişisel olarak hazırlanmıştır. Maaş grafiklerinde dikey bölüm kuruş üzerinde para miktarını, yatay bölüm yılları, maaş çizgisi ise yıllar içerisinde ki değişikliği göstermektedir. Gayrimüslim memurlar az sayıda olduklarından tabloları metin içerisinde verilmiştir. Bu sebeple ekler bölümünde Gayrimüslimlerle alakalı tablo mevcut değildir.

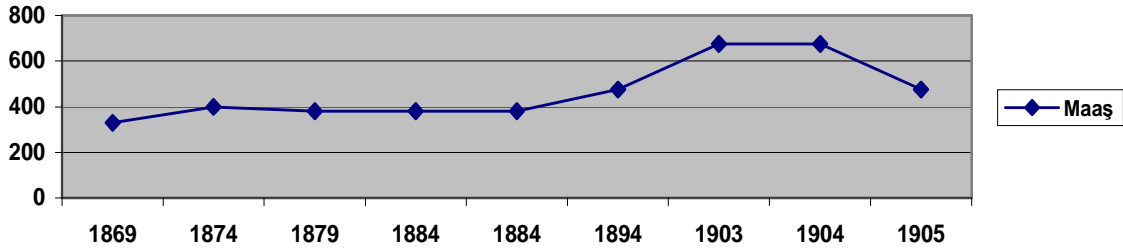
ABDULLAH EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Abdullah Efendi (Hafız)	
Baba Adı-Statüsü:	Abdullah Efendi	
Babasının Mesleği:	Esnaf	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1289 (1872)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	21	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Atama	
İlk işi:	Köprü Kazası Ağnam Tağdat Memuriyet Kitabeti	
İlk Maaşı:	400	
Son İş:	Köprü Kazası Sandık Emaneti Memurluğu	
Görev Yerleri:	Amasya	

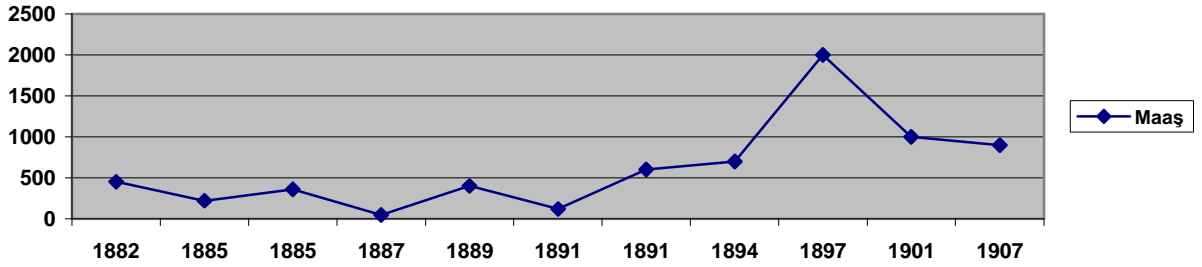
ABDÜLHALİM EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Abdülhalim Efendi (Hafız)	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1267 (1850)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Ermenice, Fransızca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	19	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Muhasebe Memuru	
İlk Maaşı:	330	
Görev Yerleri:	Amasya, Erzincan, Kastamonu	

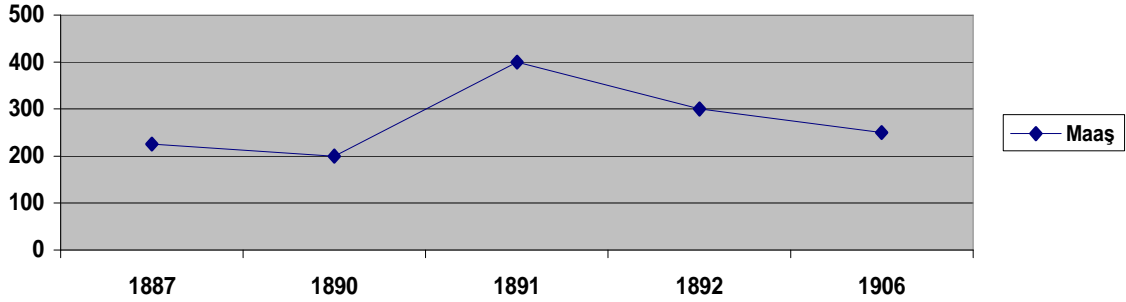
ABDÜLHALİM HAMİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Abdülhalim Hami Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Payaslı Hocaşade İsmail Hakkı Efendi	
Babasının Mesleği:	Amasya Sancağı Defter-i Hakani Memuri	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1278 (1861)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	13	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Tahrirat Kalemi	
Son İş:	Amasya Ziraat Bankası Şubesi Memurluğu	
Görev Yerleri:	Ahlat, Amasya, Burgaz	

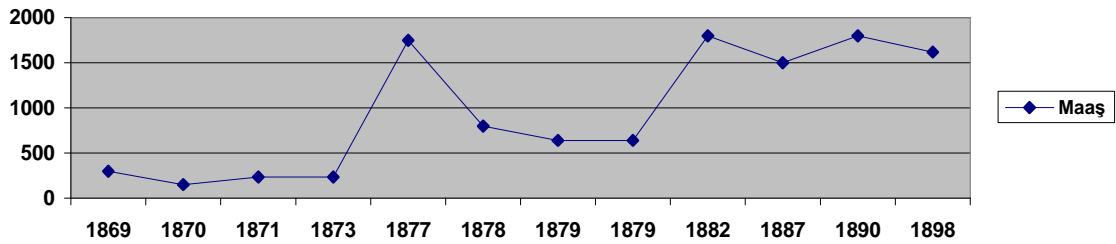
ABDÜLKADİR BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Abdülkadir Bey	
Baba Adı-Statüsü:	Hasan Bey	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1279 (1862)	
Eğitimi	İlköğretim:	
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	22	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Bidayet Mahkemesi Kalemli	
Rütbe, Madalya, Nişan:	Rütbe-i Rabia	
Görev Yerleri:	Amasya	

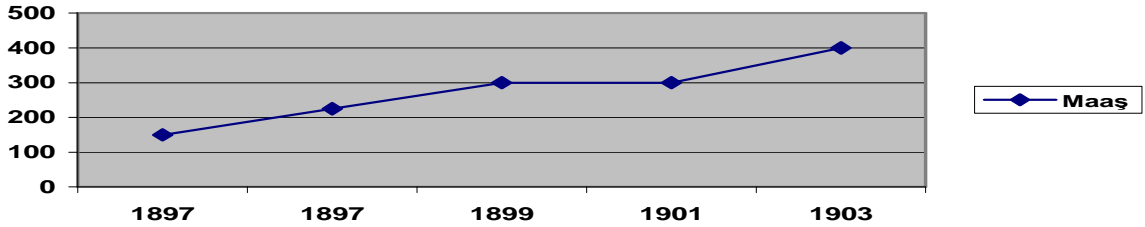
ABDÜLKADİR ŞÜKRÜ BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Abdülkadir Şükrü Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Osman	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1267 (1850)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Medrese
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Rusumet İdaresi Dairesi	
Rütbe, Madalya, Nişan:	Rütbe-i Saninin Sınıf-ı Sanisi	
Ceza, soruşturma:	1892’de bir tahkikat geçirdi, suçsuz çıktı. 7 Mart 1898’de zimmetine para geçirmekten meslekten azl edildi.	
Görev Yerleri:	Amasya, Bolu, Ergani, İstanbul, Ruscuk, Tokat	

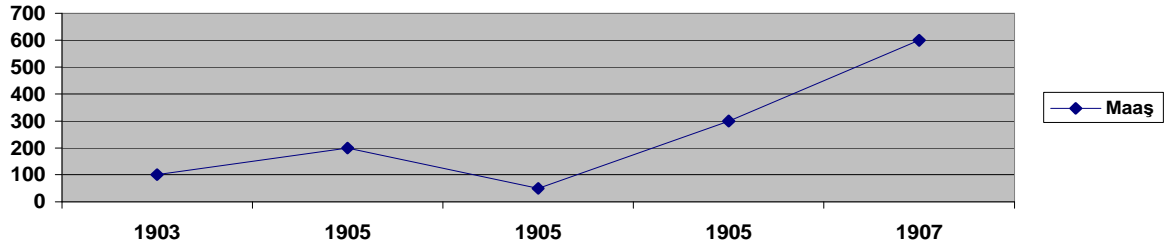
AHMET EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ahmet Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ali Efendi	
Babasının Mesleği:	Nahiye Müdürü	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1294 (1877)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	15	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Bidayet Mahkemesi	
Görev Yerleri:	Amasya	

AHMET CELALEDDİN EFENDİ

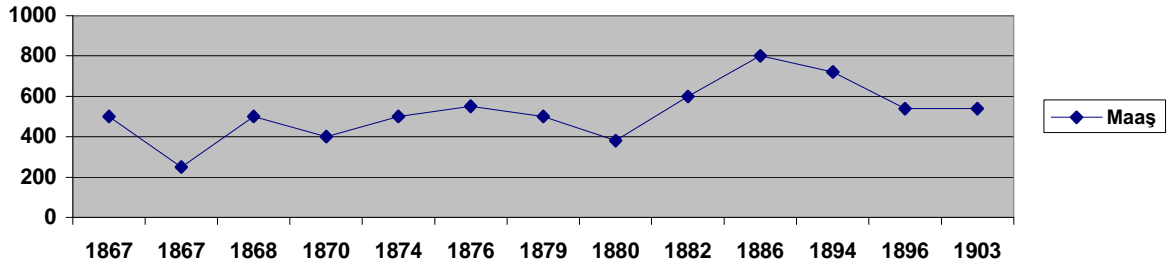
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ahmet Celaleddin Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Kemaleddin Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1305 (1887)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye, İdadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	16	
İlk işi:	Amasya Evkaf Komisyonu Kitabeti	
Görev Yerleri:	Amasya	

AHMET DAİM EFENDİ

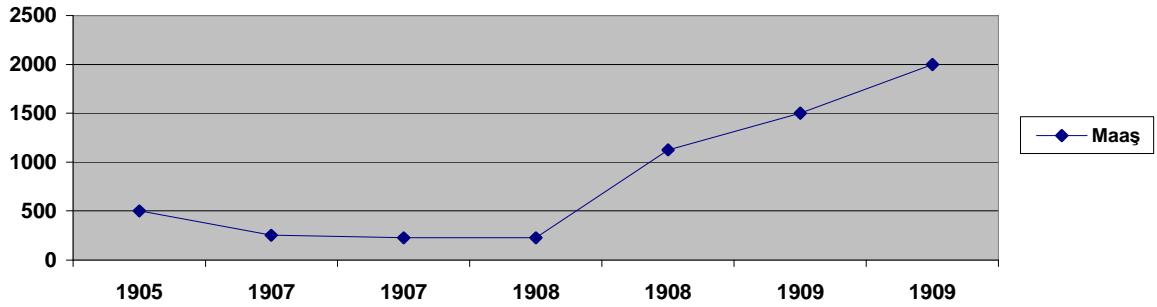
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:		Ahmet Daim Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Arpacızade Mehmet Efendi
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1268 (1851)
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		15
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Amasya Sancağı Mal Kalemi
Son İş:		Ergani Telgraf ve Posta Merkezi Memurluğu
Rütbe, Madalya, Nişan:		Rütbe-i salise
Görev Yerleri:		Ankara, Diyarbakır, Ergani, İstanbul

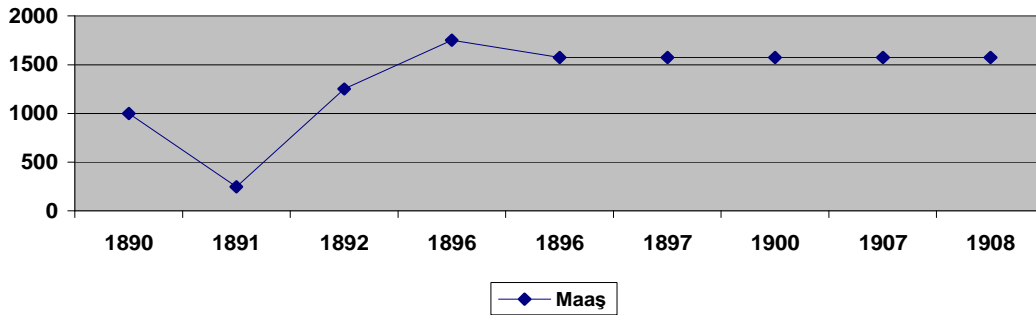
AHMET ESAD BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ahmet Esad Bey	
Baba Adı-Statüsü:	Hacı Nuri Efendi	
Babasının Mesleği:	Beypazarı Naibi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1300 (1882)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Askeri Rüştüye, İdadi Mülkiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Mekteb-i Mülkiye
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça, Rumca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	23	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	İzmit Sancağı Muayyin Memurluğu	
İlk Maaşı:	500	
Son İşi:	Kaza Kaymakamlığı	
Görev Yerleri:	Bolu, İzmit, Zonguldak	

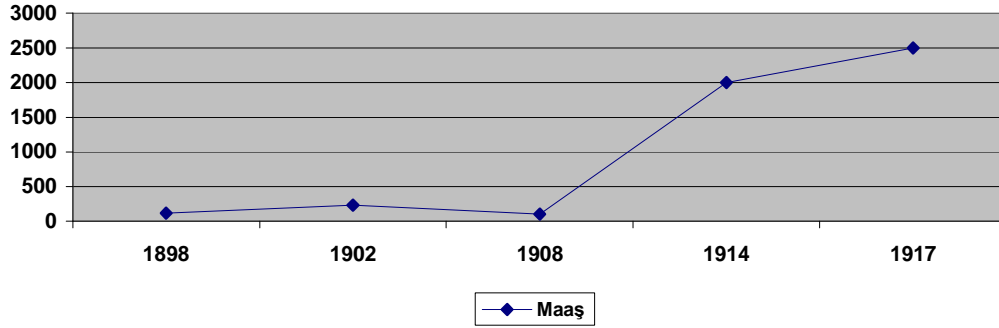
AHMET GALİP

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ahmet Galip	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Rüştü Efendi	
Babasının Mesleği:	Sivas Evkaf Muhasebecisi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1283 (1866)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Fransızca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	25	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Dahiliye Nezareti Celilesi Mektubi Kalemi	
Rütbe, Madalya, Nişan:	1894- Rütbe-i Rabia 1900-Rütbe-i Sani Sınıf-1 Sani 1907-Rütbe-i Sani	
Görev Yerleri:	Aydın, Cezayir-i Bahr-ı Sefid, Sivas, Ordu, Tırnova	

AHMET HÜSNÜ BEY**SİCİL-İ AHVAL BELGESİ**

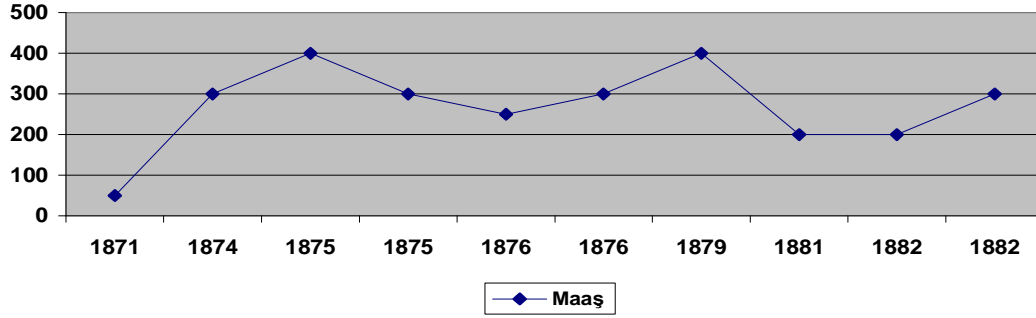
Adı-Statüsü:		Ahmet Hüsnü Bey
Baba Adı-Statüsü:		Hacı Sarif ağazade Yusuf Ziyaeddin Efendi
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1301 (1883)
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	İdadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		15
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Amasya Ziraat Bankası Şubesi
Son İş:		İstanbul Ziraat Bankası Ser Şef Kitabeti
Görev Yerleri:		Amasya, İstanbul, İzmit

AHMET NURİ

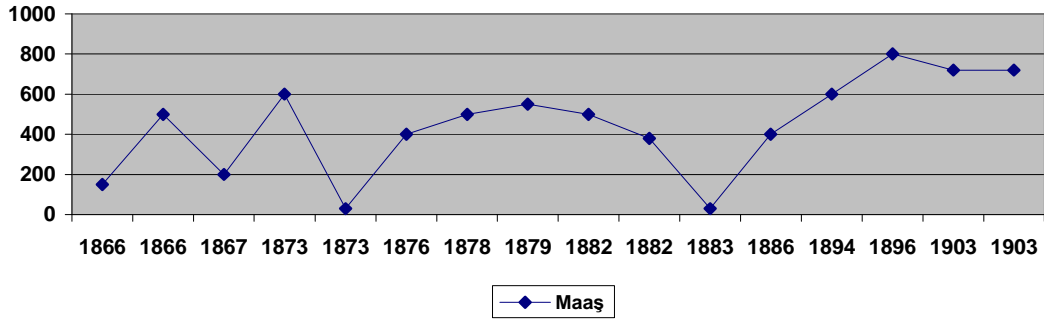
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ahmet Nuri Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Abdülganizade Osman Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1268 (1851)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	19	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Tahrirat Kalemi	
Görev Yerleri:	Amasya	

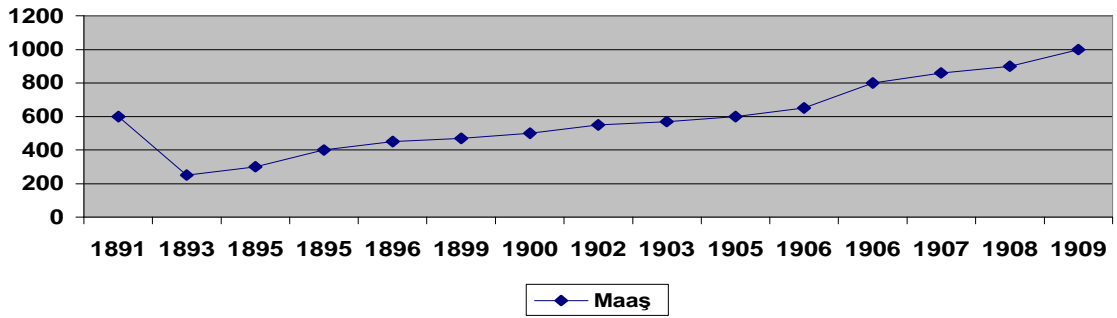
AHMET RASİM EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ahmet Rasim Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Arpacızade Mehmet Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1268 (1851)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	20	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Mal Kalemi	
Son İş:	Ergani Telgraf ve Posta Ser Memurluğu	
Görev Yerleri:	Amasya, Diyarbakır, Ergani, İstanbul	

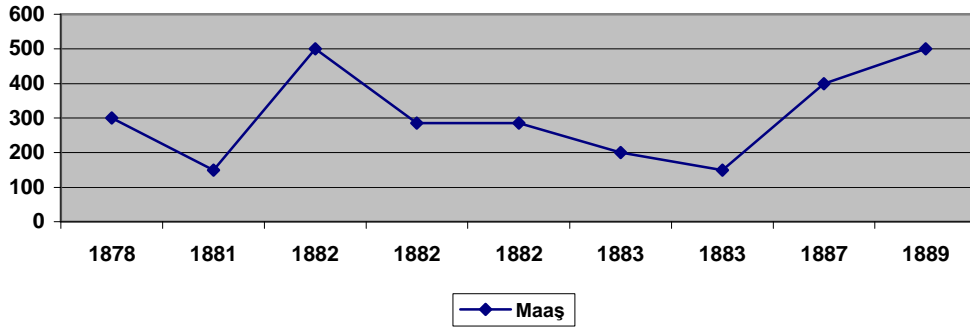
AHMET RIFAT BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ahmet Rifat Bey	
Baba Adı-Statüsü:	Hasan Bey	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1276 (1859)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	28	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Sivas Vilayeti İstinaf Mahkemesi Kalemî	
Rütbe, Madalya, Nişan:	Rütbei Rabia 4. Rütbeden Mecidi Nişanı Rütbe-i Salise Nişan-ı Âli Salise	
Görev Yerleri:	Diyarbakır, İstanbul, Sivas	

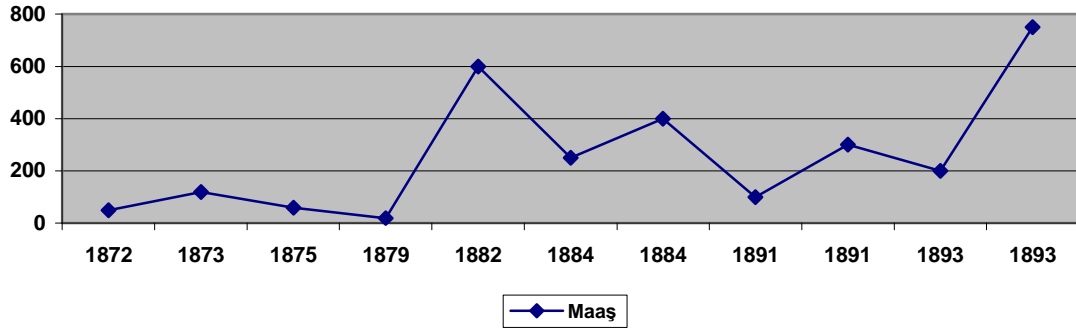
AHMET SALİM EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ahmet Salim Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Tekkenişin Mustafa Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1276 (1859)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	19	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemet	
İlk işi:	Amasya Sancağı Meclis İdaresi	
Son İş:	Erbaa Duyun-u Umumi Memurluğu	
İşten ayrılış şekli:	1314 (1896)'de vefat etti.	
Görev Yerleri:	Amasya	

AHMET ZİYA EFENDİ

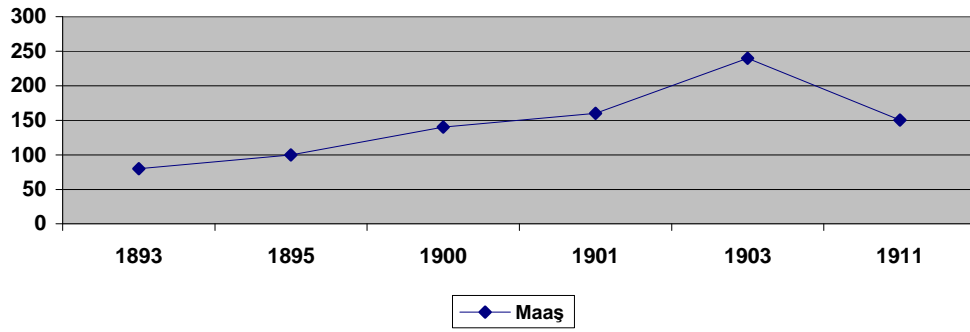
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ahmet Ziya Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Tuzcuzade Mehmet Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1272 (1855)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	16	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Muhasebe Kalemi	
Görev Yerleri:	Amasya	

ALİ EFENDİ

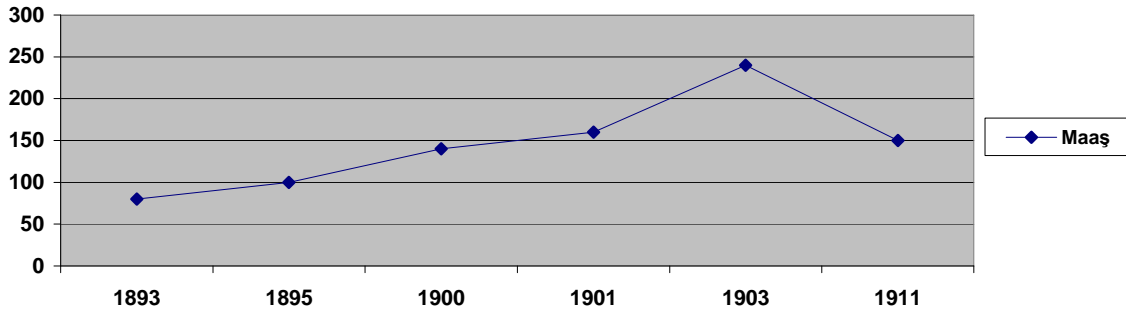
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:	Ali Efendi
Baba Adı-Statüsü:	Seldiroğlu Osman Ağa
Babasının Mesleği:	Çiftçi
Doğum Yeri:	Amasya / Gümüşhacıköy
Doğum Tarihi:	1283 (1866)
Memuriyete Başlayış Yaşı:	16
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten
İlk işi:	Yıldız Sarayı Matbuatçılık Kalemı
İlk Maaşı:	60
Son İşi:	Saray-ı Cedid Kiler Hadimliği
Görev Yerleri:	İstanbul

ALİ HULUSİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ali Hulusi Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hafız Ahmet Efendi	
Babasının Mesleği:	Hoca	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1289 (1872)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	30	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Tayin	
İlk işi:	Manastır Vilayeti Üçüncü Sınıf Kondüktörlüğü	
İlk Maaşı:	500	
Görev Yerleri:	Konya, Manastır, Selanik	

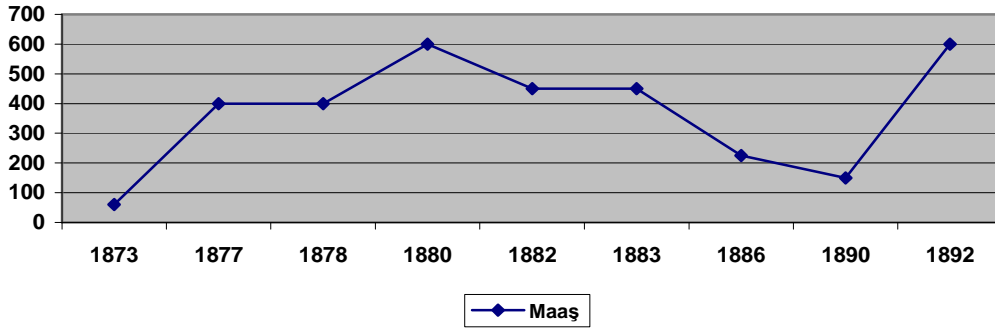

ALİ RIZA BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ali Rıza Bey	
Baba Adı-Statüsü:	Hacı Ahmet Paşazade Nuri Bey	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1272 (1855)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	17	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Tahrirat Kalemî	
Maaşı:	1882-500, 1906-500	
Görev Yerleri:	Amasya	

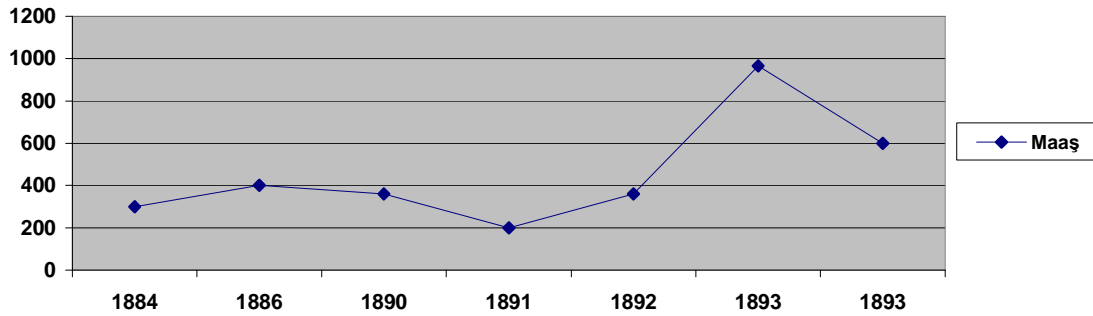
ALİ RIZA EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ali Rıza Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Topcuzade Halil Efendi	
Babasının Mesleği:	Amasya Sancağı Meclis İdaresi Azası	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1284 (1867)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	15	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Tahrirat Kalemi	
Son İş:	Osmancık Kazası Mal Müdürlüğü	
Görev Yerleri:	Amasya	

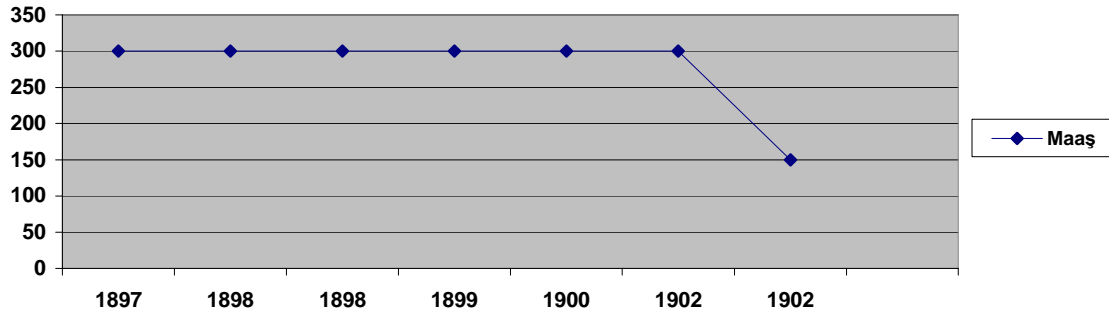
ALİ RIZA EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ali Rıza Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1294 (1877)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Fransızca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	21	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	38. Bölük 3. takım 5 numaralı Polis Neferliği	
İlk Maaşı:	300	
Son İş:	İstanbul Polis Müdürlüğü	
Rütbe, Madalya, Nişan:	Yunan Muharebe Madalyası	
Görev Yerleri:	İstanbul	

ALİ RIZA EFENDİ

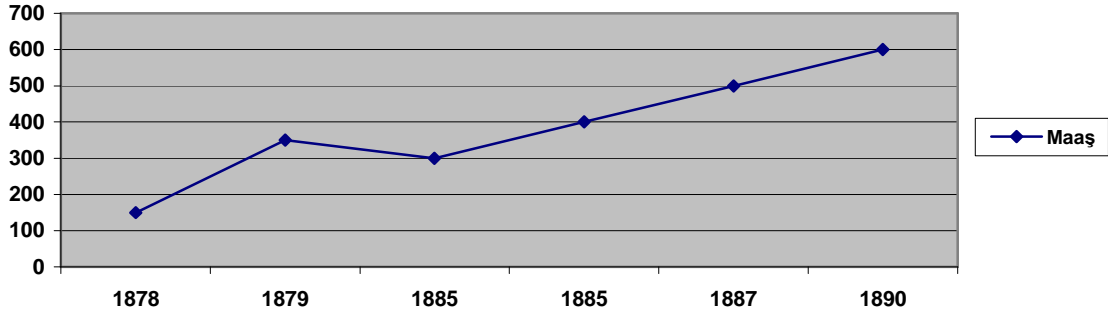
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ali Rıza Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Sabri Efendi	
Babasının Mesleği:	Sivas vilayeti Zile Kazası Mal Müdürü	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1296 (1878)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortağretim:	İdadi, Rüштиye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	19	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Zile Kazası Tarik-i Tahsil Memurluğu	
İlk Maaşı:	300	
Son İş:	Tokat Sancağı Mutasarrıflığı'nda Tercümanlık	
Görev Yerleri:	Tokat	

ALİ OSMAN EFENDİ

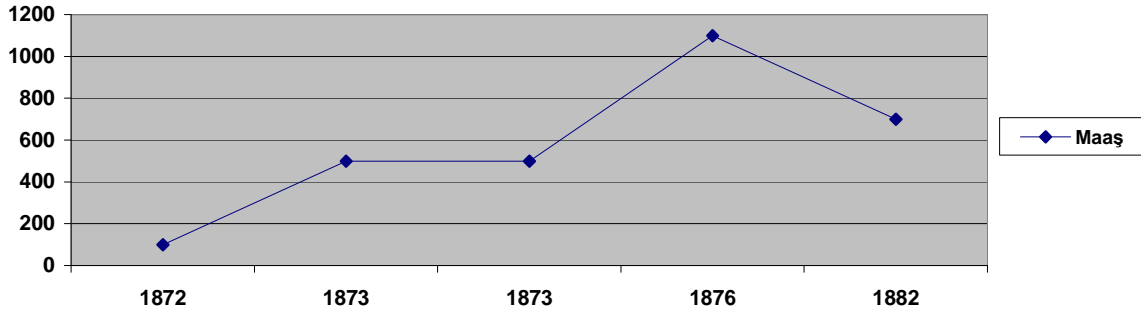
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:		Ali Osman Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Arif Ağa
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1268 (1851)
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		27
Memuriyete Başlayış Şekli:		Atama
İlk işi:		Beyrut Rüsumat Müdüriyeti Kolculuğu
İlk Maaşı:		150
Son İşi:		Rüsumat Memuriyeti
Görev Yerleri:		Beyrut, Hicaz, Suriye

ALİ OSMAN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ali Osman Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahengirzade Arif Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1245 (1829)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	32	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Atama	
İlk işi:	Dersim Kazası Meclis İdaresi Azalığı	
Son İş:	Canik Evkaf Memurluğu	
Ceza, soruşturma:	Hakkındaki soruşturmada temiz çıktı.	
Görev Yerleri:	Canik, Cezayir-i Bahr-ı Sefid, Dersim, Sivas	

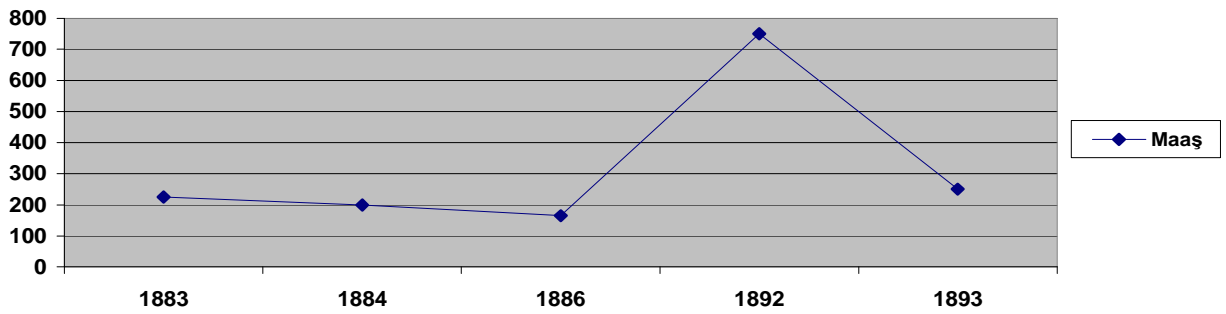
BEKİR SAMİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:		Bekir Sami Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Hacı Sadettin Efendi
Babasının Mesleği:		Türbedar
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1295 (1878)
Eğitimi	İlköğretim:	
	Ortaöğretim:	Rüştiye, İdadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Amasya Sancağı Bidayet Mahkemesi Ceza İdaresi Mudde-i Umumi Kalemi
Görev Yerleri:		Amasya
Maaşı:		1320 (1902) 300 kuruş

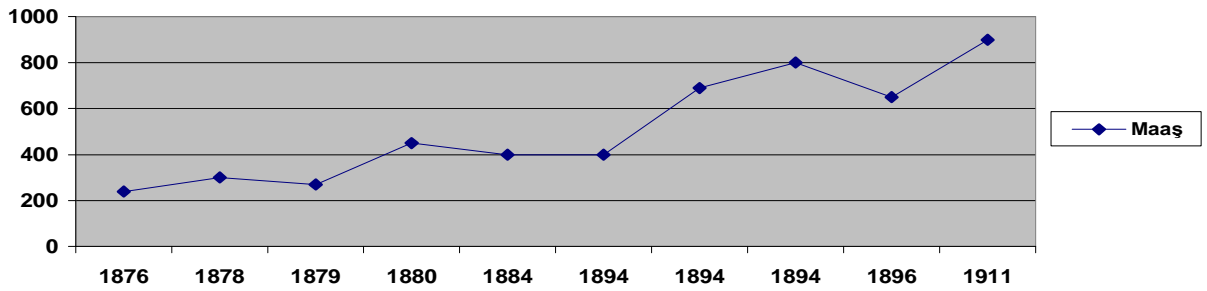
BEKİR SITKI EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Bekir Sıtkı Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hafız Kamil Efendi	
Babasının Mesleği:	Amasya Şeriye Mahkemesi Kalem Kitabeti	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1274 (1857)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	20	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Tahrirat Kalemî	
Ceza, soruşturma:	1312(1894)'de rüşvet davasından soruşturma geçirdi. 1324'(1906)de geçirdiği ikinci soruşturmada berat edemeyerek görevden azl edildi.	
Görev Yerleri:	Amasya	

CEMALEDDİN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Cemaleddin Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hasan Bey	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1273 (1856)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Meclis-i İrade Kalemî	
Görev Yerleri:	Edirne, İstanbul	

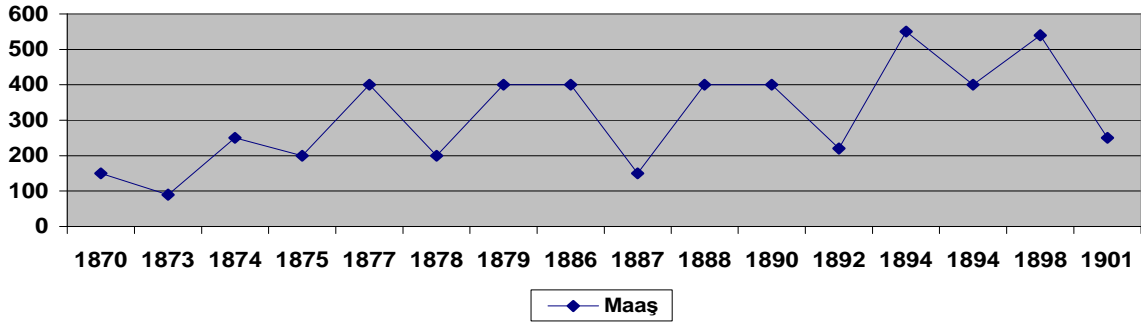

EYÜP SABRİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Eyüp Sabri Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hafız Osman Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1276 (1860)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	28	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Atama	
İlk işi:	1888'de 250 kuruş maaş ile Rüştiye Mektebinde Muallim-i Sanilik	
Son İş:	1891'de 250 kuruş maaş ile Muradiye Rüştiye Mektebinde Muallim-i Sanilik	
Görev Yerleri:	Amasya	

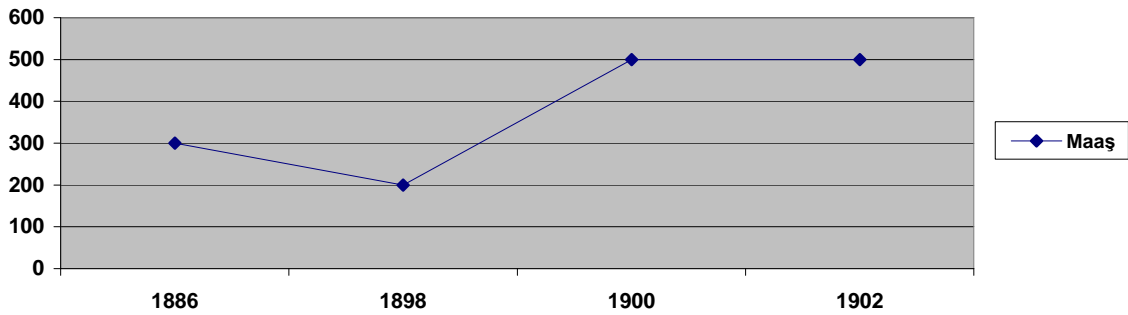
EYÜP SABRİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Eyüp Sabri Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Tatarağazade Mehmet Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1266 (1849)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Ermenice, Farsça, Fransızca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	20	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Meclis Tahrirat Kalemî	
Son İşi:	Köprü Kazası Nüfus Memurluğu	
Görev Yerleri:	Amasya	

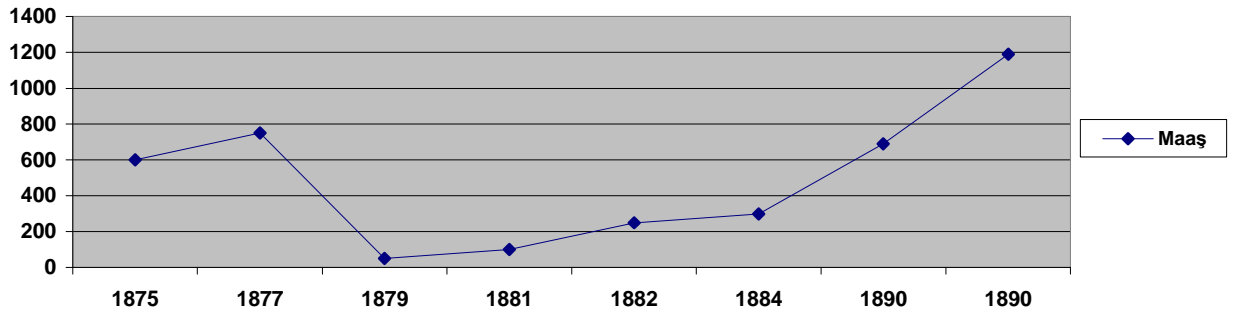
ETHEM EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ethem Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Çiçeklizade Mehmet Efendi	
Babasının Mesleği:	Asakir-i Şahane Yüzbaşılardan	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1275 (1858)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	29	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	İstanbul Polis Nezareti Komisyonu	
İlk Maaşı:	300	
Son İş:	İstanbul Polis Nezareti Komisyonu Serçavuşluğu	
Rütbe, Madalya, Nişan:	1320(1902) Yunan Muharebe Madalyası	
Görev Yerleri:	İstanbul	

HALİL EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Halil Efendi (El-Seyyid)	
Baba Adı-Statüsü:	Hasan Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1264 (1847)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	26	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Fetvahaneye-i Ali Alame-i Şeriye Odası	
İlk Maaşı:	600	

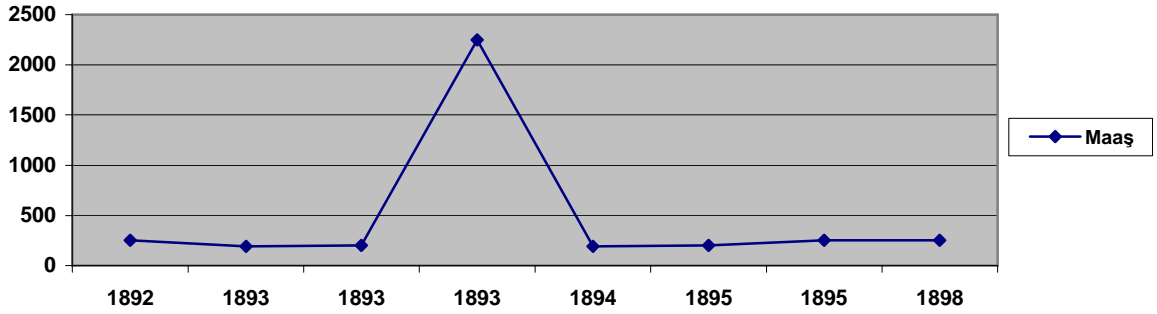

HALİL ZİYAEDDİN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Halil Ziyaeddin Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	İbrahim Efendi	
Babasının Mesleği:	Mecidözü Kazası Rüştüye Mektebi Muallimlerinden	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1296 (1878)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştüye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	25	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Mecidözü Kazası Telgrafhanesi	
Son İş:	Sivas'ın Şebinkarahisar kazası Telgraf ve Posta Merkezi Muhabere Memurluğu	
Görev Yerleri:	Amasya, Sivas	
Maaşı	1321(1895)-250 kuruş / 1323(1897)-250	

HASAN FEHMI EFENDİ

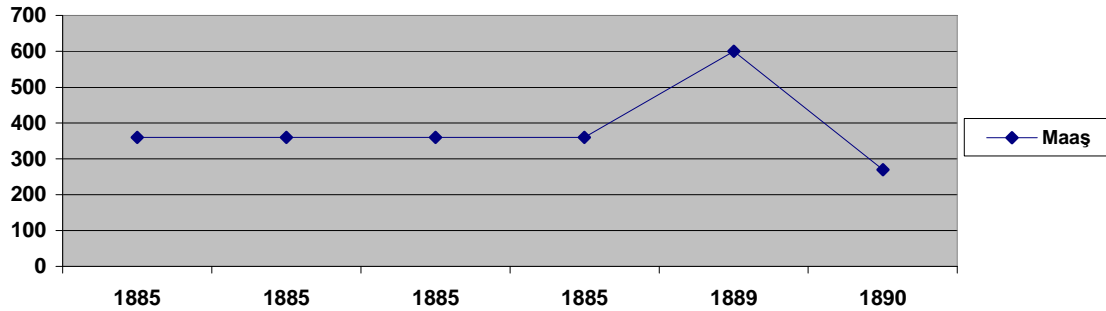
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Hasan Fehmi Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet efendi	
Babasının Mesleği:	Söğütlü Kethüdazade Hacı Mehmet Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1287 (1870)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	12	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Bursa Duyun-u umumi Müdüriyeti Muvakkat Kura Memurluğu	
Son İş:	Kütahya Duyun-u Umumi Katip ve Sandıkçılığı	
Görev Yerleri:	Amasya, Bilecik, Bursa, Kütahya	

HASAN HÜSNÜ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:		Hasan Hüsnü Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Kahvecizade Hacı Mehmet Ağa
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1271 (1854)
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		19
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Amasya Sancağı Muhabere Kalemi
Son İş:		Merzifon Kazası Mal Müdürlüğü
Ceza, soruşturma:		1896'da soruşturma geçirdi. Suçsuz bulunarak işsiz kaldığı sürenin ücreti ödendi.
Görev Yerleri:		Amasya

HASAN SAMİ BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Hasan Sami Bey	
Baba Adı-Statüsü:	Resul Sami Bey	
Babasının Mesleği:	Cebeli garbi Sancağı Muhasebecisi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1301 (1883)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Cebeli garbi Sancağı Tahrirat Kalemi	
Son İş:	Cebeli garbi Sancağı Tahrirat Kalemi Müdür Yardımcılığı	
Görev Yerleri:	Cebeli garbi Sancağı	
Maaşı:	1319(1901)-200 / 1322(1904)- 400	

HASAN TAHSİN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Hasan Tahsin Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hacı Arif Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1294 (1877)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Tahrirat Kalemî	
Son İşi:	11. Daire Süvari Tahsildarlığı	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaşı:	1313(1895)-30 / 1320(1902)-300	

HASAN TAHSİN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Hasan Tahsin Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Şakir Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1293 (1876)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Medrese
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:		
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Havza Ziraat Bankası Şubesi	
İlk Maaşı:	300	
Son İş:	Amasya Ziraat Bankası Bozkır Şubesi Veznedarlığı	
Görev Yerleri:	Amasya	

İBRAHİM ETHEM EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	İbrahim Ethem Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Türkmenoğlu Mehmet Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1282 (1865)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	20	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Evkaf Kalemî	
Son İş:	Amasya Sancağı Evkaf Kalemî 2.kitabeti	
Son Maaşı:	120	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1311(1893) 120	

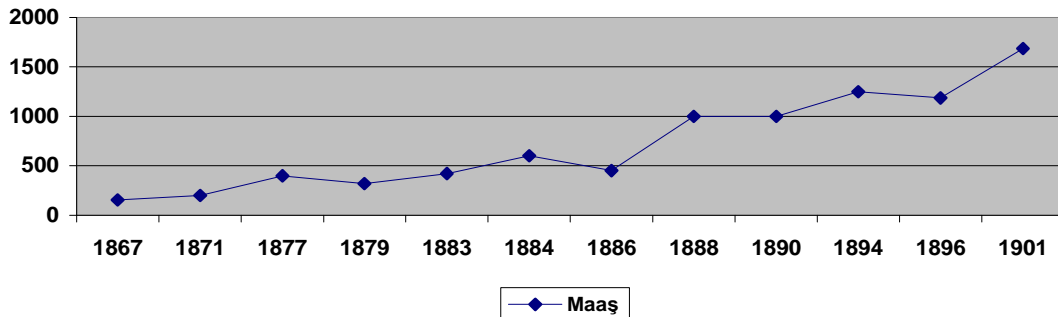
İBRAHİM ETHEM EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	İbrahim Ethem Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hacı Abdullah Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1291 (1874)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:		
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Duyun-u Umumiye İdaresi	
Son İşi:	Amasya Sancağı 10. Daire Süvari Tahsildarlığı	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1320(1902)-300	

İBRAHİM ETHEM EFENDİ

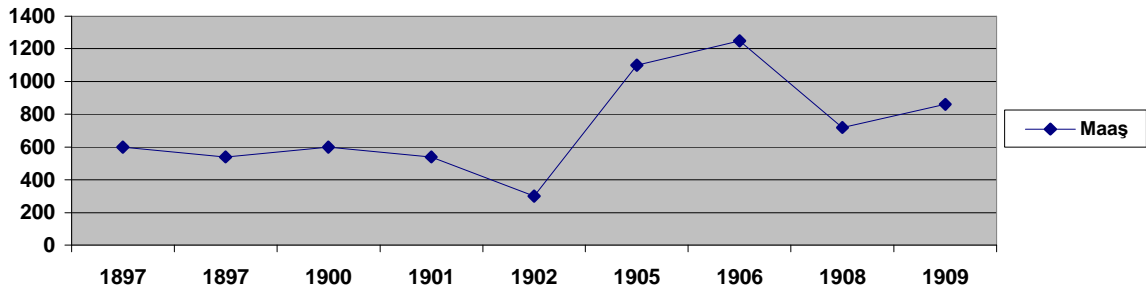
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:		İbrahim Ethem Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Beyzade Halil Bey
Babasının Mesleği:		Sipahi Alayı
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1263 (1846)
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		21
İlk işi:		Harem-i Hümayun Kiler Hademeliği
İlk Maaşı:		155
Rütbe ve Madalyaları		1869'da 5. rütbeden Nişanı-ı Osmani 1897 Gümüş Liyakat Madalyası 1899'da Rütbe-i sani sınıf-1 sani 1900'de İran Devleti'nden 3. rütbeden Şehriyari Nişanı 1903'de Rütbe-i sani sınıf-1 zişani 1906'da 3. rütbeden Mecidi Nişanı
Görev Yerleri:		İstanbul (Yıldız Sarayı, Beylerbeyi Sarayı)

İBRAHİM ETHEM EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	İbrahim Ethem Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Abdi beyzade Ahmed Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1281 (1864)	
Eğitimi	İlköğretim:	Mahalle mektebi
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Medrese
Memuriyete Başlayış Yaşı:	29	
Memuriyete Başlayış Şekli:		
İlk işi:	Yanya Vilayeti Rüştüye Mektebi Muallimliği	
İlk Maaşı:	471	
Son İş:	Beyrut Mekteb-i İdadi Muavin-i Saniliği ile Türkçe ve Tarih Muallimliği	
Görev Yerleri:	Beyrut, İstanbul	

İSMAİL HAKKI EFENDİ

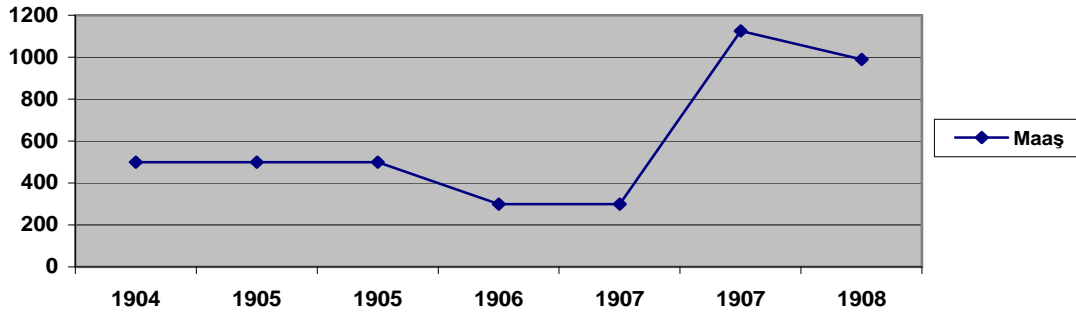
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	İsmail Hakkı Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Seyyid Ali Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1289 (1872)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	19	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Bidayet Mahkemesi Kalemi	
Son İş:	Amasya kazası Bidayet Mahkemeesi Zabıt Kitabeti	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1316(1898)-225 / 1318(1900)-300	

İSMAİL HAKKI EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	İsmail Hakkı Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hacı Ahmed Ağa	
Babasının Mesleği:	Tüccardan	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1293 (1876)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Mülkiye rüştiyesi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	32	
Memuriyete Başlayış Şekli:		
İlk işi:	Selanik Gümrük İstasyon Şefliği Transit Muhafaza Memurluğu	
Rütbe, Madalya, Nişan:	1328(1910) Rütbe-i evvel	
Görev Yerleri:	Selanik	
Maaş:	1325(1897)-250 / 1328(1910)-200	

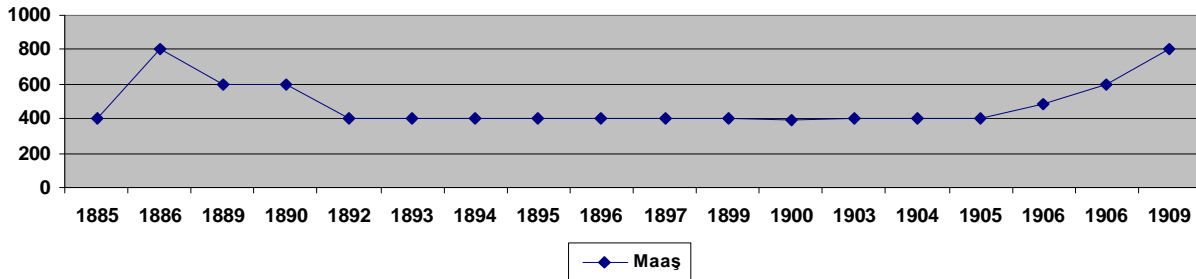
İSMAİL HAKKI EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	İsmail Hakkı Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Ata Efendi	
Babasının Mesleği:	Mamuretül Aziz Vilayeti Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Reisi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1295 (1878)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye, İdadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça, Fransızca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	27	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Sivas Vilayeti Maiyet Memurluğu	
İlk Maaşı:	500	
Son İş:	1908'de Niksar Kazası Kaymakamlığı	
Görev Yerleri:	Sivas	

İSMAİL HAKKI EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	İsmail Hakkı Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Aşıkcızade Mustafa Efendi	
Babasının Mesleği:	Tersane-i Amire Makinistlerinden	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1278 (1861)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortağretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	23	
İlk işi:	Amasya Sancağı Gümüşhacıköy Kazası Nüfus Kitabeti	
İlk Maaşı:	300	
Son İş:	Kastamonu'da kaza müdürlüğü	
Rütbe, Madalya, Nişan:	1887'de Rütbe-i Salise verildi.	
Ceza, soruşturma:	1890 işten el çektirildi fakat ardından memuriyet verildi. 1892'de Erzurum'da görevdeyken tekrar görevden el çektirilip ilaveten hapis cezası verildi. Ancak hapis cezası iptal edildi. 1904'de tekrar görevden men edildi ancak ardından yine memuriyete başladı.	
Görev Yerleri:	Erzurum, Gelibolu, Hüdavendigar, Kastamonu, Sivas, Trablusşam	

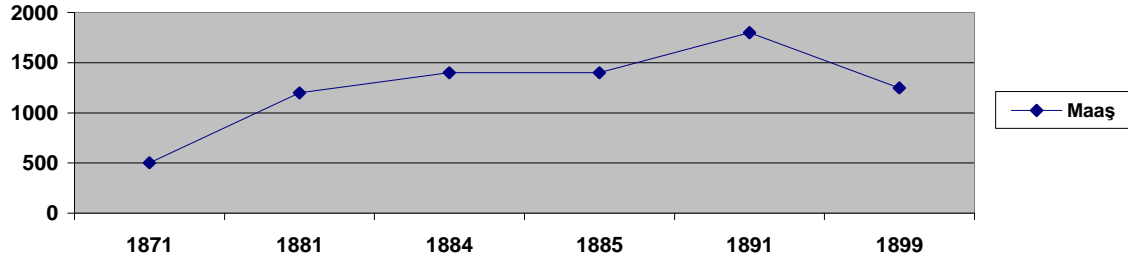

İSMAİL HAKKI EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	İsmail Hakkı Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Tataroğlu Ahmed Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1278 (1861)	
Eğitimi	İlköğretim:	
	Ortaöğretim:	İdadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	27	
İlk işi:	Laskiye Sancağı Mekteb-i Rüştiyesinde öğretmen	
İlk Maaşı:	300	
Görev Yerleri:	Adana, Lazkiye	
Maaş:	1322(1904)-320	

MEHMET EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Efendi (Bekirefendizade)	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Efendi	
Babasının Mesleği:	Ulemadan	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1271 (1854)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	17	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Defter-i Hakani İdaresi	
Son İş:	İşkodra Müdde-i Umumi Muavinliği	
Rütbe, Madalya, Nişan:	Rütbe-i Salise	
Ceza, soruşturma:	<p>22 Za. 1306' (20 Temmuz 1889) da şikâyet üzerine hakkında tahkikat düzenlendiği için görevinden azl edildi.</p> <p>19 Ca. 1308(27 Ocak 1891)'de suçsuz olduğundan dolayı göreve geri getirildi.</p> <p>29 Ş 1309(29 Mart 1392)'da tekrar görevi suiistimal eylediği sebebiyle suçlu bulundu ve görevinden azl edildi.</p> <p>25 Re.1312 (26 Eylül 1894) 'de suçsuz olduğunun anlaşılmasının ardından 2.5 yıl görevden men kalması kafi görülerek tekrar iş verilmesi uygun bulundu.</p>	
Görev Yerleri:	Amasya, Bayezid, Bitlis, Edirne, İşkodra, Malatya, Mardin	

MEHMET ADİL EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Adil Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Şakir Efendi	
Babasının Mesleği:	Mal Müdürü muavinlerinden	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1289 (1872)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Vekaleten	
İlk işi:	Silk-i Celili Askeriye	
Son İş:	Amasya Telgraf ve Posta Merkezi Muhasebeciliği	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1319(1901)-200 / 1323(1905)-250	

MEHMET ASAF EFENDİ

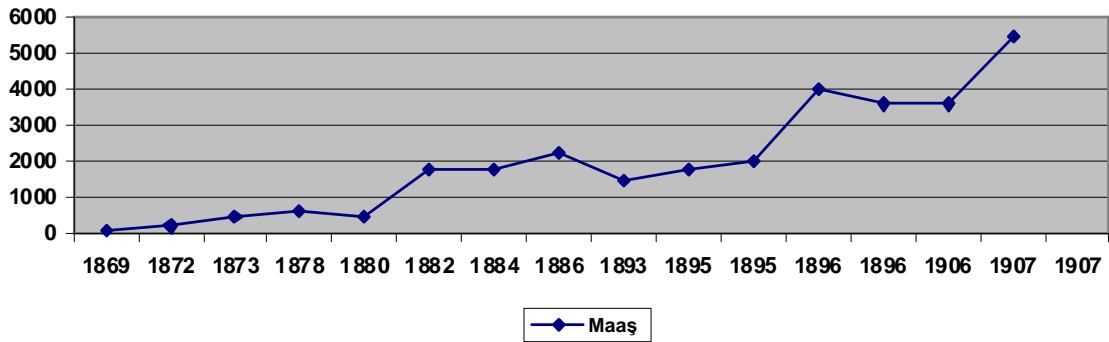
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Asaf Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Necip Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1271 (1854)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	44	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Sertahsildarlık	
İlk Maaşı:	300	
Son İş:	İkinci Daire Süvari Tahsildarlığı	
Görev Yerleri:	Amasya, Sivas	
Maaş:	1315(1897)-300, 1320(1902)-300	

MEHMET AŞAR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Aşar Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Habibzade Ahmet Efendi	
Babasının Mesleği:	Terzi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1285 (1868)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Askeri Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	23	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Atama	
İlk işi:	Sakız Rüsumat Müdüriyeti Mutasarrıflığına	
İlk Maaşı:	300	
Son İşi:	Rüsumat Emanet Celilesi Memurluğu İstıfsar Komisyonu Kalemı	
Görev Yerleri:	Sakız Adası	
Maaşı:	1309(1891)-400	

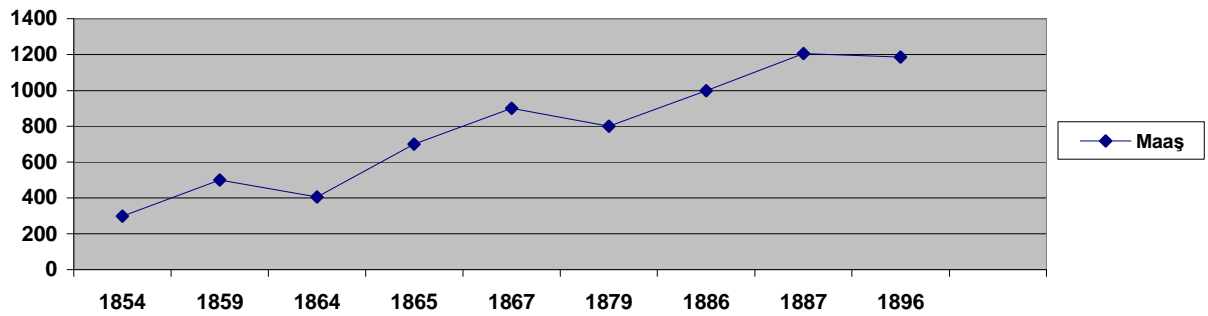
MEHMET ASIM EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Asım Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Şirvanizade Abdülrezzak Efendi	
Babasının Mesleği:	Ulemadan	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1267 (1850)	
Eğitimi	İlköğretim:	
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Ermenice, Farsça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Tahrirat Kalemi	
Son İş:	Bitlis Defterdarlığı	
Ceza, soruşturma:	Suiistimal ve ihmal sebebiyle yürütülen soruşturma neticesinde 1318 (1900)'de memuriyetten azledildi. 1319(1901)'de açılan soruşturmada suçsuz olduğu anlaşıldı ve tekrar göreve atandı. 1324(1906)yılında da emekli oldu.	
Görev Yerleri:	Amasya, Bitlis, Erzincan, Karahisar-ı şarkı, Karahisar-ı sahip, Kozan, Mersin, Musul	

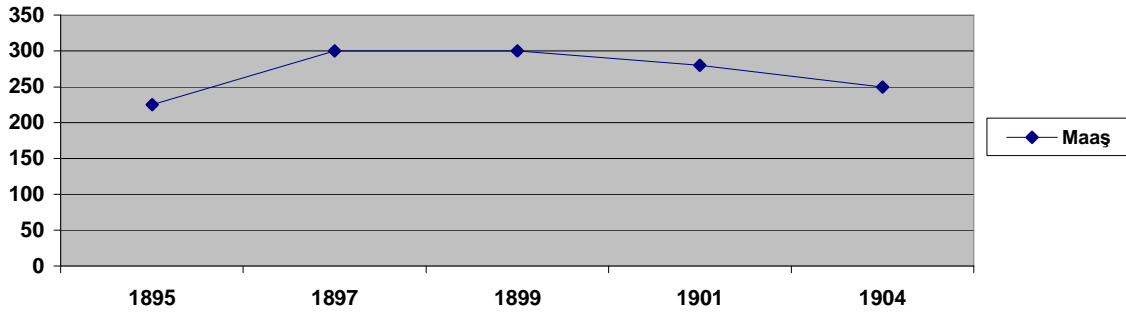
MEHMET AZMİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Azmi Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Katıpzade Hacı Ahmed Efendi	
Babasının Mesleği:	İmam	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1243 (1827)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	28	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	İstanbul Emanet Sandık-ı Muhasebe Kalemi	
Son İş:	Kiler Kitabeti	
Rütbe, Madalya, Nişan:	3 Z. 1301(25 Ağustos 1884)'de rütbe-i Salise, 25 Re. 1303 (1 Ocak 1886)'de 5. Rütbeden Mecidi Nişanı verildi.	
Görev Yerleri:	Amasya, İstanbul	

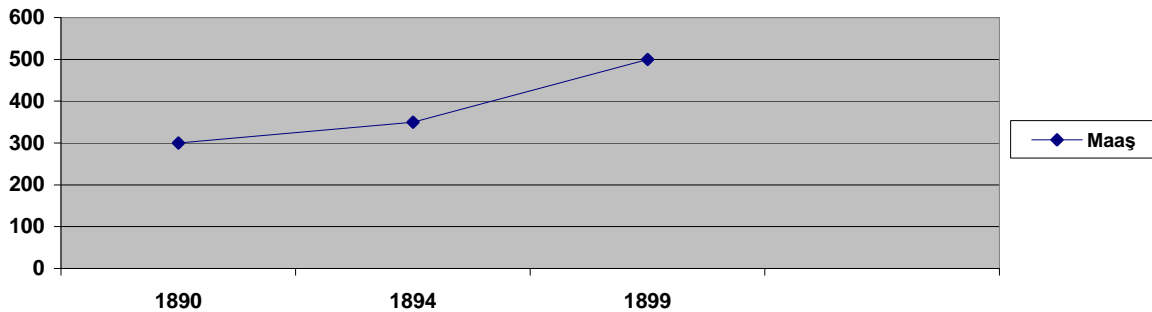
MEHMET HAMDİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Hamdi Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1284 (1867)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	27	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Bidayet Mahkemesi Müdde-i Umumi Muavinliği	
Son İş:	Merzifon Nüfus Memuriyeti	
Görev Yerleri:	Amasya	

MEHMET HAMDİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Hamdi Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Dervişzade Bekir Sıtkı Efendi	
Babasının Mesleği:	Ambar ve Aşar Memurluğu	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1278 (1861)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	30	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Dersaadet Posta Nazırlığı	
İlk Maaşı:	300	
Son İşi:	Üsküdar 38. Tahsis 3. Komiserlik	
Rütbe, Madalya, Nişan:	1313 (1896)'de 5.Rütbeden Nişanı Zişani 1315 (1898)'de Yunan Muharebesi Madalyası	
Görev Yerleri:	İstanbul	

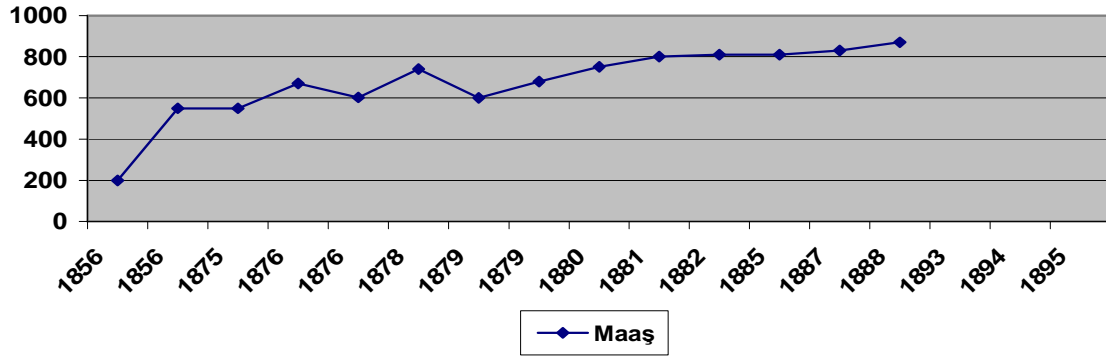

MEHMET HAMZA EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Hamza Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Semercizade Mehmet Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1278 (1861)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	17	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Emlak Kalemî	
Son İş:	Amasya Sancağı Emlak Kalemî Vergi Kitabeti Refakati	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1297(1879)-100, 1301(1883)-250	

MEHMET HİDAYET EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Hidayet Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1249 (1833)	
Eğitimi	İlköğretim:	Amasya Fatih Camii Şerifi
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Ticaret Mektubi Kalemî	
Görev Yerleri:	Amasya	

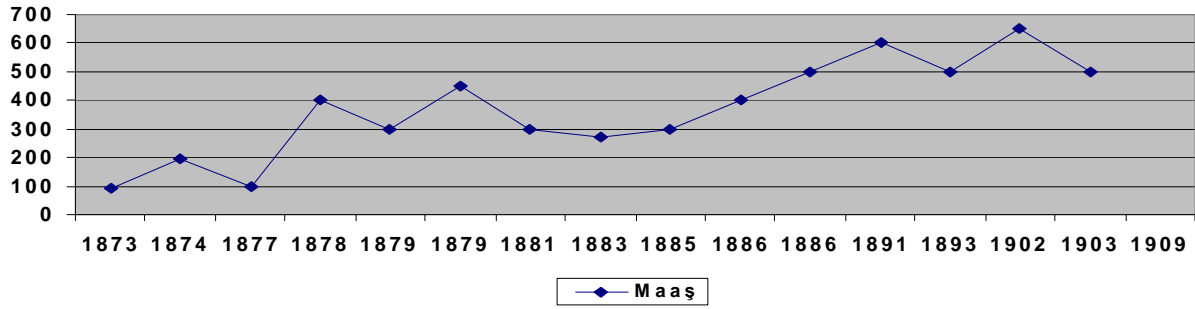

MEHMET KAMİL EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Kamil Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hafız Mustafa Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1276 (1859)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Medrese
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	20	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Meclis Kalemî	
Son İşi:	Çorum Sancağı Duyun-u Umumiye Memuriyeti Kitabeti	
Görev Yerleri:	Amasya, Ankara, Çorum	

MEHMET KAZIM BEY

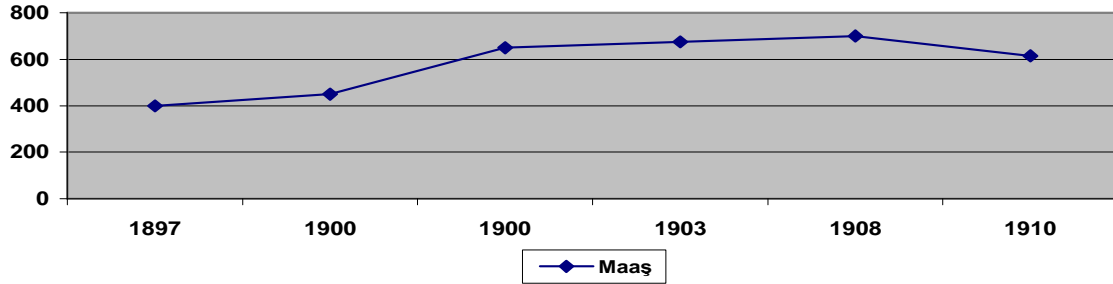
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Kazım Bey (Hacı)	
Baba Adı-Statüsü:	Bekir Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1272 (1855)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	16	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Tahrirat Kalemi	
Son İş:	Askeriye'ye ait Çifteler Çiftliği Muhasebe Memuriyeti	
Görev Yerleri:	Amasya, Tokat	

MEHMET KEMAL BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:		Mehmet Kemal Bey (Seyyid)
Baba Adı-Statüsü:		Adilzade Mehmet Tahir Efendi
Babasının Mesleği:		Marif Nezareti Tayin ve Muayene Azası
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1295 (1878)
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye, idadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		Arapça, Farsça
Memuriyete Başlayış Yaşı:		19
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Amasya Rüşumat Emanet Kalemi
Görev Yerleri:		Amasya

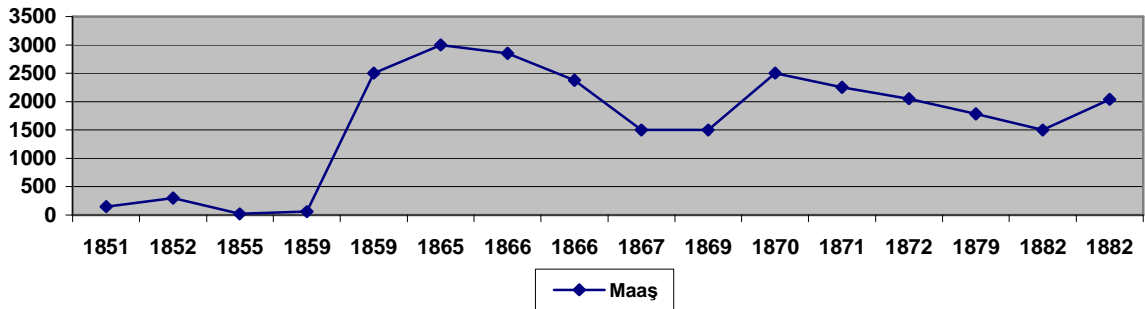

MEHMET KAŞIF EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Kaşif Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Necip Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1270 (1853)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	41	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Atama	
İlk işi:	Amasya Ladik Kazası Ser Tahsildarlığı	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1311(1893)-300, 1320(1902)-300	

MEHMET MAZHAR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Mazhar Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Reşit Efendi	
Babasının Mesleği:	Eşraftan	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1246 (1830)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	22	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Atama	
İlk işi:	Amasya Sancağı Mal-Tahrirat Kalemi	
İlk Maaşı:	150	
Son İşi:	Muhasebe Memurluğu	
İşten ayrılış şekli:	1305'de emekli oldu.	
Rütbe, Madalya, Nişan:	Rütbe-i Rabia, Rütbe-i Salise, Sınıf-1 Sani	
Görev Yerleri:	Amasya, Batum, İstanbul	

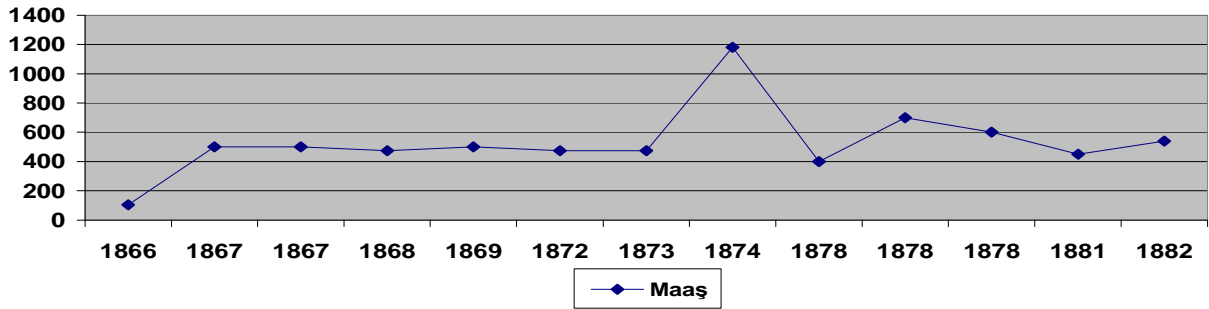

MEHMET MİKDAT EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Mikdat Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Dervişzade Bekir Sıtkı Efendi	
Babasının Mesleği:	Gümüşhacıköy Aşar ve Ambar Memuru	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1278 (1861)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	12	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Tahrirat Kalemî	
Son İşî:	Gümüşhane Tahrirat Müdürlüğü	
Maaşı:	1297(1879)-240, 1298(1880)-300, 1301(1883)-600, 1303(1885)-500, 1303(1885)-270,1311(1893)-800, 1314(1896)-720, 1324(1906)-900	
Görev Yerleri:	Amasya, Gümüşhane	

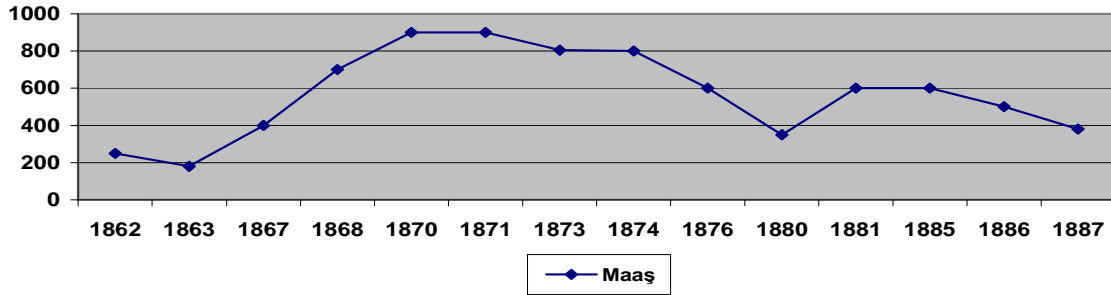
MEHMET MUHSİN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Muhsin Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Osman	
Babasının Mesleği:	Katip	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1261 (1845)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Medrese
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	23	
İlk işi:	Suriye Vilayeti Muhasebe Kalemî	
İlk Maaşı:	104	
Son İş:	Sertahsildarlık	
Görev Yerleri:	Akka, Beyrut, Suriye, Trablusşam,	

MEHMET NADİR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Nadir Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Ağa	
Babasının Mesleği:	Asakir-i Şahane Mülazımlarından	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1261 (1845)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	15	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Defter-i Hakani	
Son İş:	Tokat Nafia Komisyonu Kitabet	
Görev Yerleri:	Amasya, Tokat	

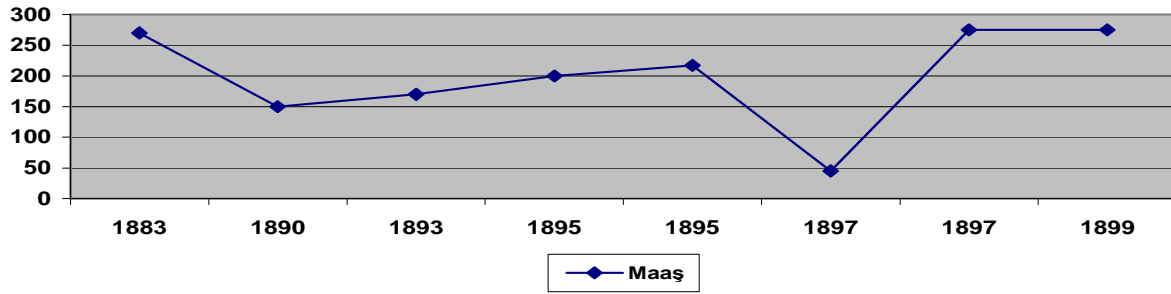

MEHMET NURİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Nuri Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Nimetullah Efendi	
Babasının Mesleği:	Amasya Nüfus Katibi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1289 (1872)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	15	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Meclis Kalemî	
Son İşî:	Amasya Kazası Sandık Eminliği	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1306(1888)-600, 1307(1889)-500, 1309(1891)-300	

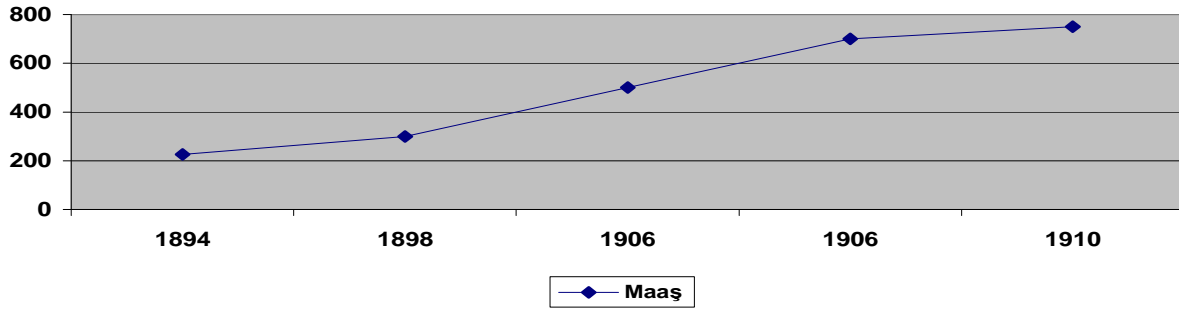
MEHMET NURİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Nuri Efendi (Hacı)	
Baba Adı-Statüsü:	Hacı İsa Ruhi	
Babasının Mesleği:	Ulemadan	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1273 (1856)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	28	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Bidayet Mahkemesi Azası	
İlk Maaşı:	270	
Son İş:	Amasya Şeriye Kitabeti	
Görev Yerleri:	Amasya	

MEHMET RAGIP EFENDİ

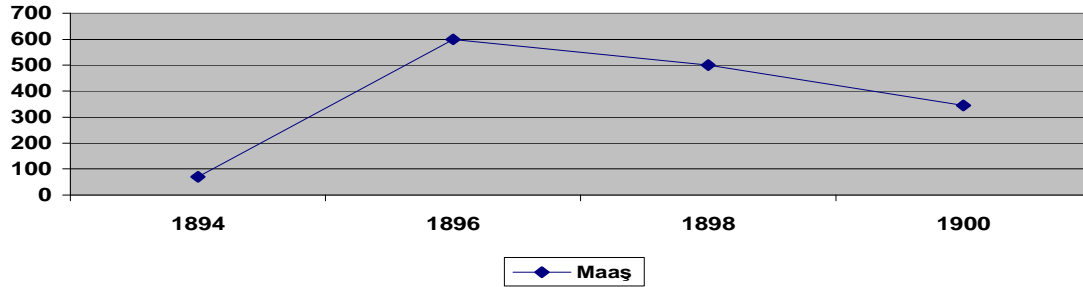
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Ragıp Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Cemalettin Efendi	
Babasının Mesleği:	Amasya Bidayet Mahkemesi Azası	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1292 (1875)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	14	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Bidayet Mahkemesi Kalemî	
Görev Yerleri:	Amasya	

MEHMET SALİH EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Salih Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Necip Kamil	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1292 (1875)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	17	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Muhasebe Kalemî	
Son İşî:	Merzifon Kazası Sandık Emaneti	
Görev Yerleri:	Amasya	

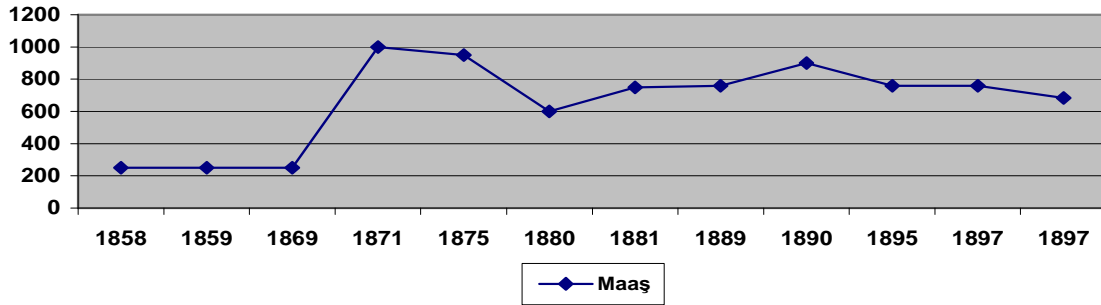

MEHMET SALİM

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Salim	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1300 (1882)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	İdadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Fransızca	
İlk işi:	Amasya Sancağı Tahrirat Kalemî Baş Kitabeti	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1325(1907)-550, 1326(1908)-550	

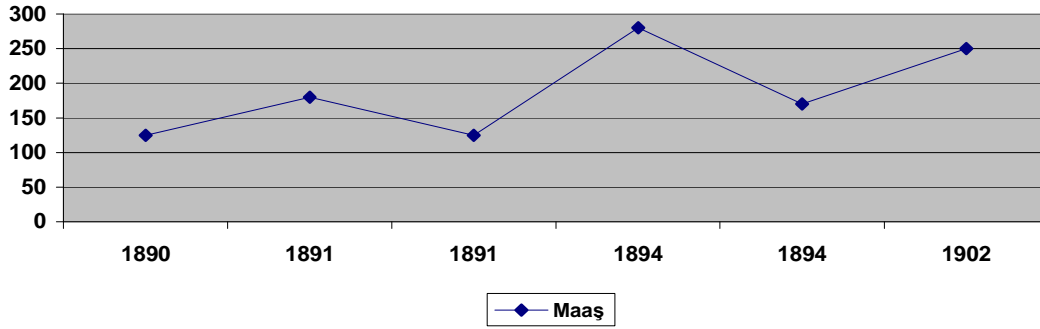
MEHMET SALİM EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Salim Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Kapıçuhadarı Derviş Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1245 (1829)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	30	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Defter-i Hakani Tapu Kalemî	
Son İşî:	Nablus Sancağı Defter-i Hakani Memuriyeti	
Rütbe, Madalya, Nişan:	Rütbe-i Salise, Rütbe-i sani sınıf-1 Sani	
Görev Yerleri:	Akka, Şehr-i Zor,	

MEHMET SAMİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Sami Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Şeyh Alizade Abdullah Efendi	
Babasının Mesleği:	Amasya Belediye Azası	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1293 (1876)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	15	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Amasya Muvakkat İdaresi	
Görev Yerleri:	Amasya	

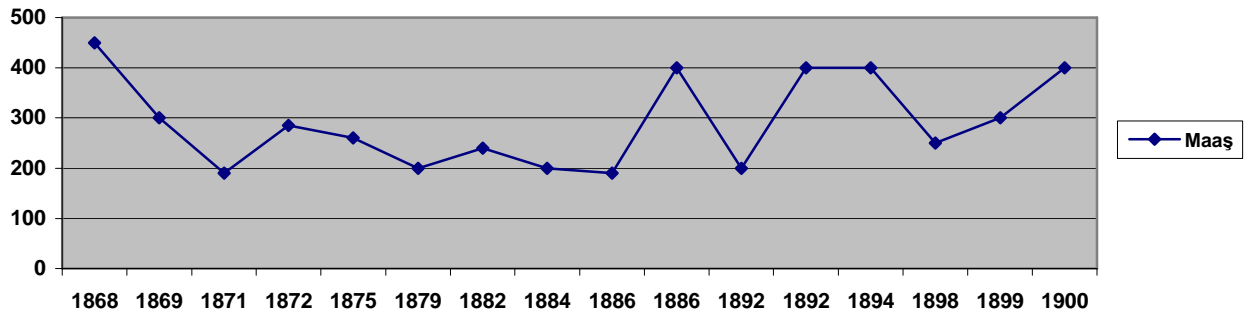

MEHMET ŞAKİR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Şakir Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Sarıömeroğlu Mehmet Ali Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1264 (1847)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	19	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Tahrirat Kalemî	
Görev Yerleri:	Amasya	

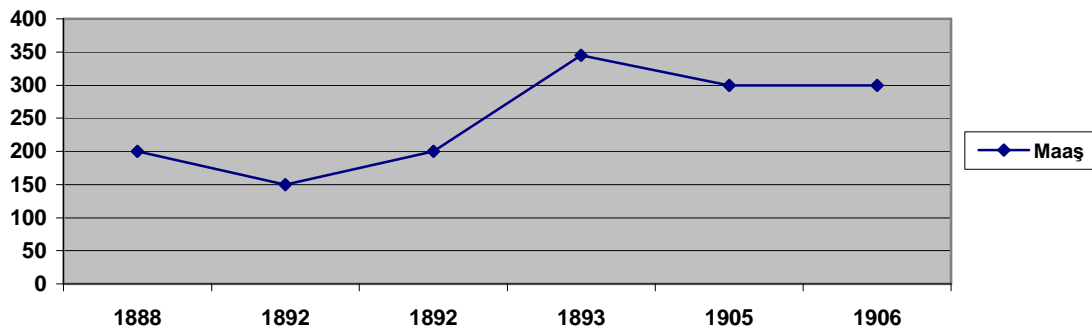
MEHMET ŞÜKRÜ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Şükrü	
Baba Adı-Statüsü:	Beşir Ağa	
Babasının Mesleği:	Arabistan Ahalisinden Amasya Jandarma Alayı Müstahdemi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1281 (1864)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Tahrirat ve Müdde-i Umumiliği Kalemi	
Görev Yerleri:	Amasya	

MEHMET RÜŞTÜ EFENDİ

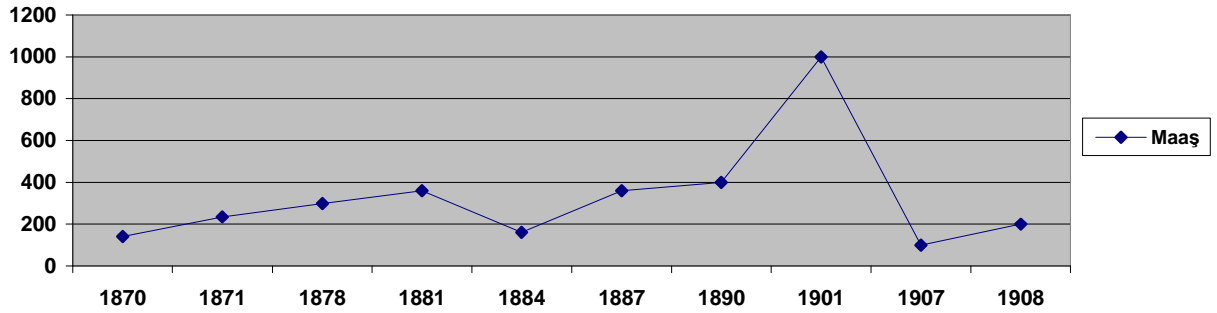
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Rüştü Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hacı Abdullah Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1299 (1881)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	İdadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:	24	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Telgrafhane Memuru	
İlk Maaşı:	300	
Son İş:	Şam-ı Şerif Telgraf ve Posta Merkezi Muhabere Memurluğu	
Görev Yerleri:	Amasya, Şam	

MEHMET RÜŞTÜ EFENDİ

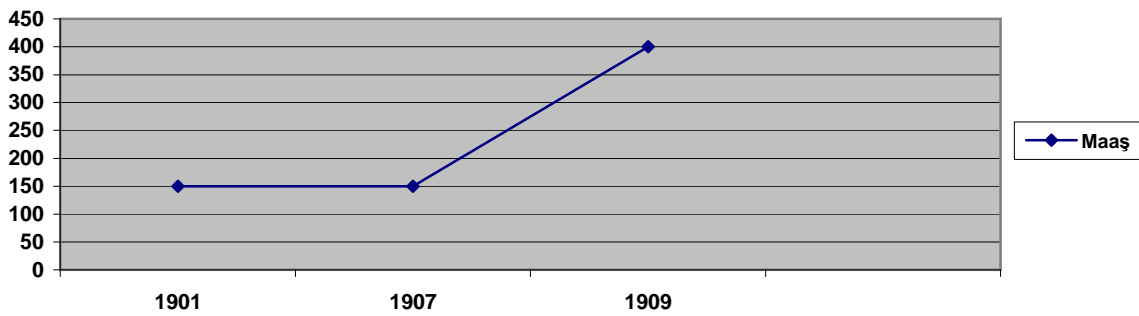
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:		Mehmet Rüştü Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Mustafa Ağa
Babasının Mesleği:		Dikici Esnafından
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1266 (1849)
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan, iptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		21
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Amasya Sancağı Tahrirat Kalemi
Görev Yerleri:		Amasya

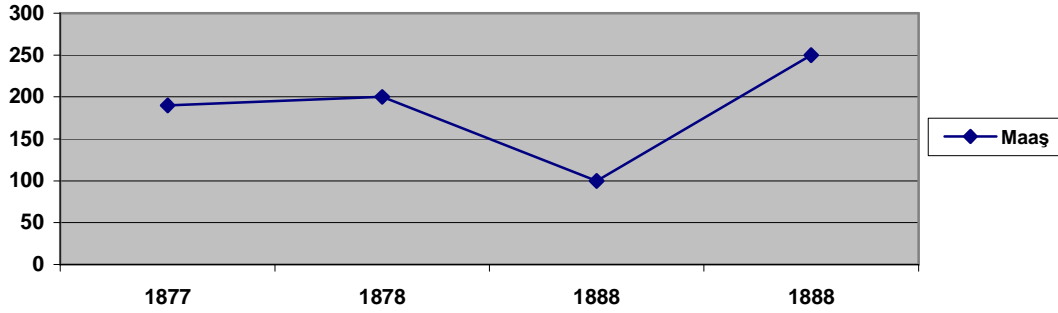
MEHMET RÜŞTÜ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Rüştü Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Şükrü	
Babasının Mesleği:	Mal Müdürü	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1291 (1874)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	28	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Sivas Vilayeti Polis Memurluğu	
İlk Maaşı:	150	
Son İş:	Sivas Vilayeti Polis Memurluğu	
Görev Yerleri:	Sivas	

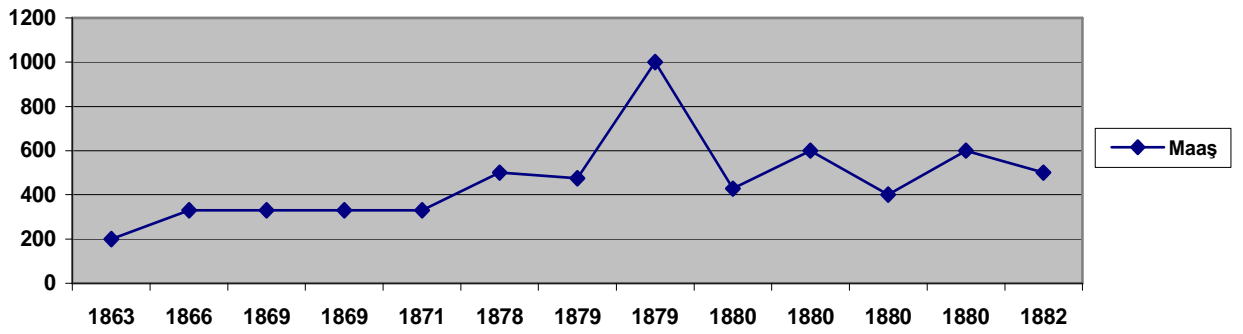
MEHMET RÜŞTÜ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Rüştü Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1276 (1859)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	16	
İlk işi:	Amasya Sancağı Emlak İdaresi	
Son İş:	Erbaa Vergi Kitabeti	
Görev Yerleri:	Amasya, Sivas	

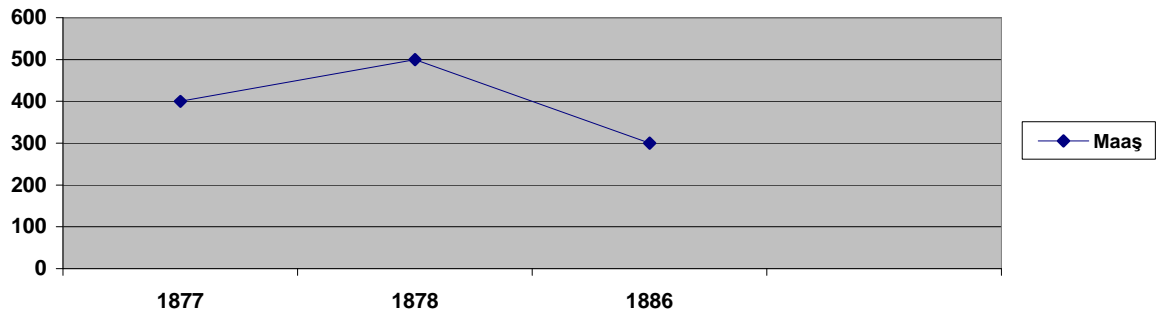
MEHMET TAHİR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Tahir Efendi (Seyyid)	
Baba Adı-Statüsü:	Seyyid Mehmet Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1261 (1845)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	13	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Tahrirat Kalemi	
İlk Maaşı:	200	
Son İş:	Amasya Evkaf Komisyonu Azalığı	
Görev Yerleri:	Amasya, Sivas	

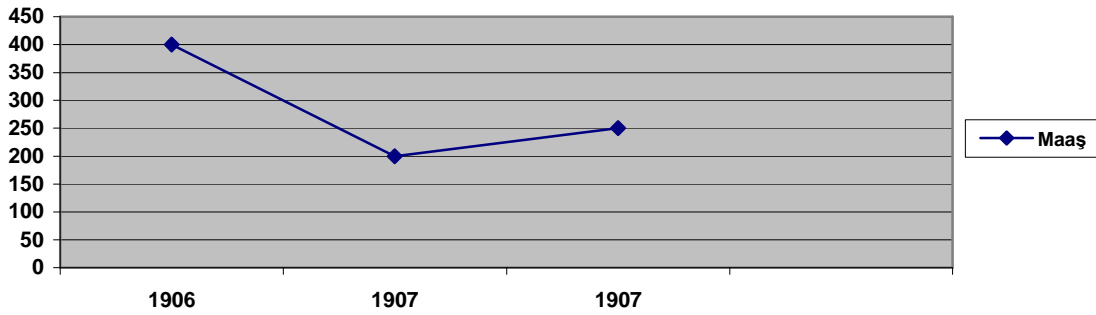
MEHMET TEVFİK EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Tevfik Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Saffet Efendi	
Babasının Mesleği:	Şehremaneti Meclis-i İdare Katibi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1274 (1857)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	19	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Dersaadet Telgrafhanesi Muhabere Umumi Odası	
İlk Maaşı:	400	
Son İş:	Gümülcine İcra İdaresi Zabıt Kitabeti	
Görev Yerleri:	Girit, Gümülcine, İzmir, Rodos	

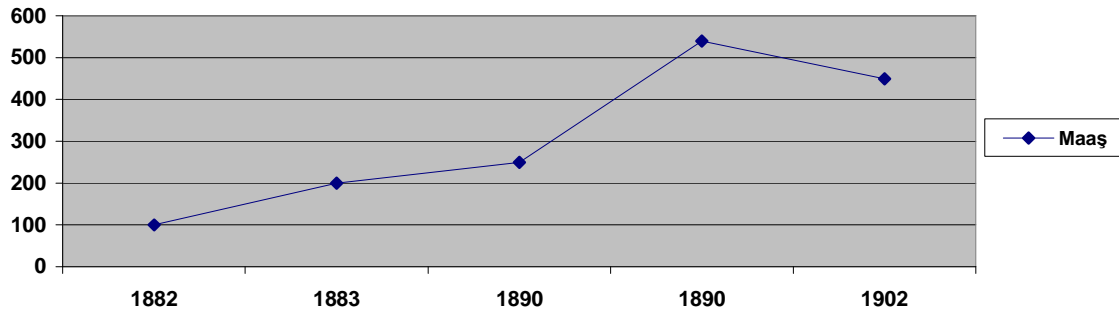
MEHMET ZİYA EFENDİ**SİCİL-İ AHVAL BELGESİ**

Adı-Statüsü:		Mehmet Ziya Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Ethem Efendi
Babasının Mesleği:		
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1292 (1875)
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:		
Memuriyete Başlayış Yaşı:		31
Memuriyete Başlayış Şekli:		Asaleten
İlk işi:		Amasya Ağnam Tağdat Kitabeti
İlk Maaşı:		400
Son İş:		Gümüşhacıköy Meclis Kitabeti Refakati
Görev Yerleri:		Amasya

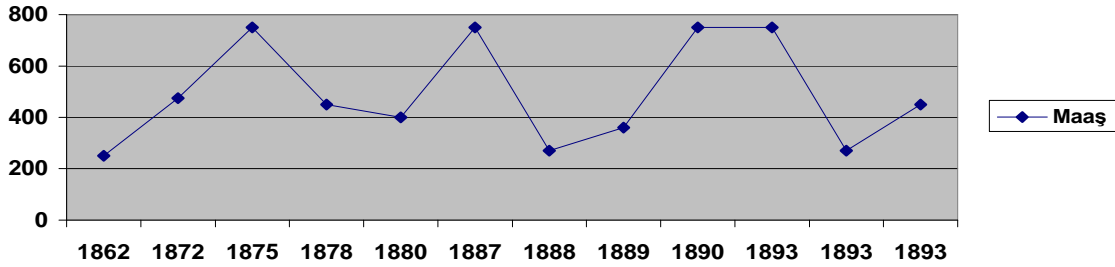
MEHMET VEHBİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mehmet Vehbi Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ali Rıza Efendi	
Babasının Mesleği:	Amasya Ser tahsildarı	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1277 (1860)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	10	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Muhasebe Kalemî	
Son İş:	Amasya Haznedar Eminliği	
Görev Yerleri:	Amasya	

MUHİDDİN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Muhiddin Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Topalağazade Ali Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1257 (1841)	
Eğitimi	İlköğretim	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Medrese
Bildiği Yabancı Diller:	Farsça, Arapça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	23	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Amasya Ticaret Mahkemesi Azalığı	
İlk Maaşı:	250	
Son İşi:	Amasya Sancağı Sandık Emaneti	
Görev Yerleri:	Amasya	

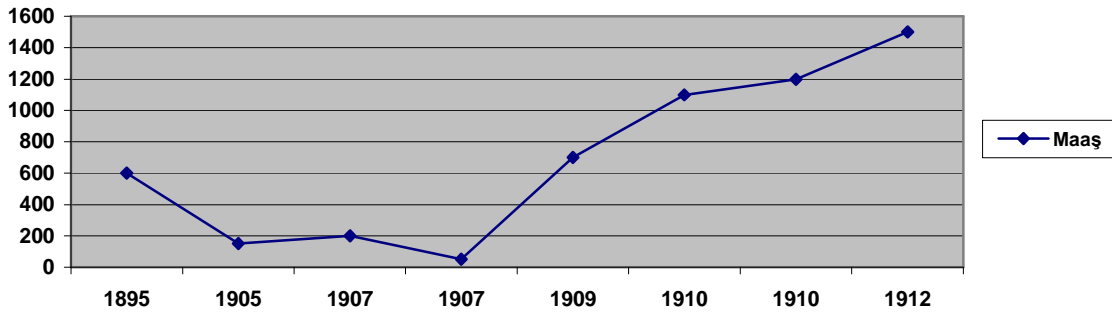

MUSTAFA EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mustafa Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Kamil Efendi	
Babasının Mesleği:	Attar esnafından	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1294 (1877)	
Eğitimi	İlköğretim:	
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Medrese
Memuriyete Başlayış Yaşı:	26	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Atama	
İlk işi:	Maliye tahsildarlığı	
İlk Maaşı:	200	
Son İşi:	Ziraat Bankası Sandık Tarih ve Muhabere Tahkik Kitabeti	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1320(1902)-200, 1326(1908)-200	

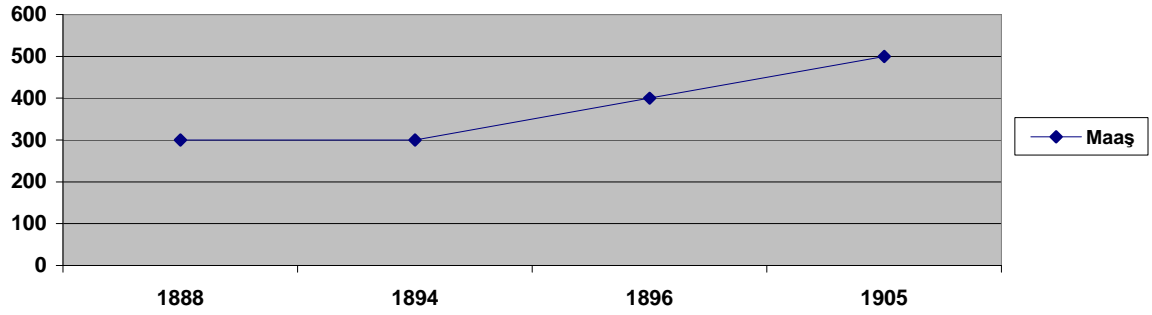
MUSTAFA ATIF EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mustafa Atıf Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Süleyman Efendi	
Babasının Mesleği:	Karaman Kazası Vergi Katibi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1294 (1877)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	14	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Bidayet Mahkemesi İstintak ve Ceza Daireleri	
İlk Maaşı:	600	
Görev Yerleri:	Amasya	

MUSTAFA MAHİR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mustafa Mahir Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hacı Bekir Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1272 (1855)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan, İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	33	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Muhasebe Kalemî	
Görev Yerleri:	Amasya	

MUSTAFA MAZHAR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mustafa Mazhar Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mehmet Yaşar	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1293 (1876)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Evkaf Muhabere Kalemi	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	1324(1906)-200	

MUSTAFA NECİP EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mustafa Necip Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ali Osman Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya (Köprü)	
Doğum Tarihi:	1285 (1868)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	21	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Atama	
İlk işi:	Amasya Şeriye Kitabeti	
Görev Yerleri:	Amasya	

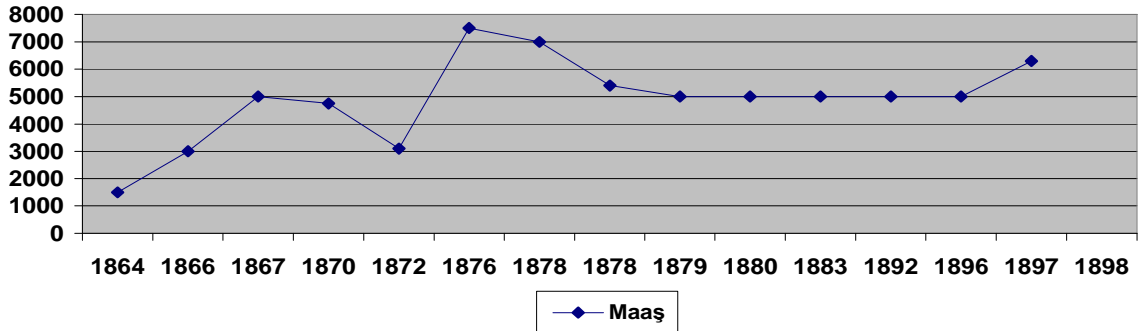
MUSTAFA NURİ EFENDİ**SİCİL-İ AHVAL BELGESİ**

Adı-Statüsü:		Mustafa Nuri Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Ömer Lütfü Efendi
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1274 (1857)
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		30
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Ergani Madeni Telgrafhanesi
Son İş:		Adana Vilayeti Telgraf ve Posta Merkezi Muhabere Memurluğu
Görev Yerleri:		Adana, Diyarbakır
Maaş:		1313(1895)-400

MUSTAFA NURİ BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Şirvanzade Mustafa Nuri Bey	
Baba Adı-Statüsü:	İsmail	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1213 (1798)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan, İstanbul Fatih Camii
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	14	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	İstanbul Taksim Dairesi'nde Bab-ı Mahkemesi	
Son İş:	Manastır Ticaret ve Nafia Nezareti Kalem	
Rütbe, Madalya, Nişan:	1284(1867)'de Rütbe-i Sani, 1285(1868)'de 3.sınıf Rütbe-i Sani, 24 Ş. 1302(8 Haziran 1885)'de Rütbe-i Evvel Sınıf-ı Evvel, 1314(1897)'de Rütbe-i Bala	
Görev Yerleri:	Amasya, İstanbul, Manastır, Selanik, Sivas	

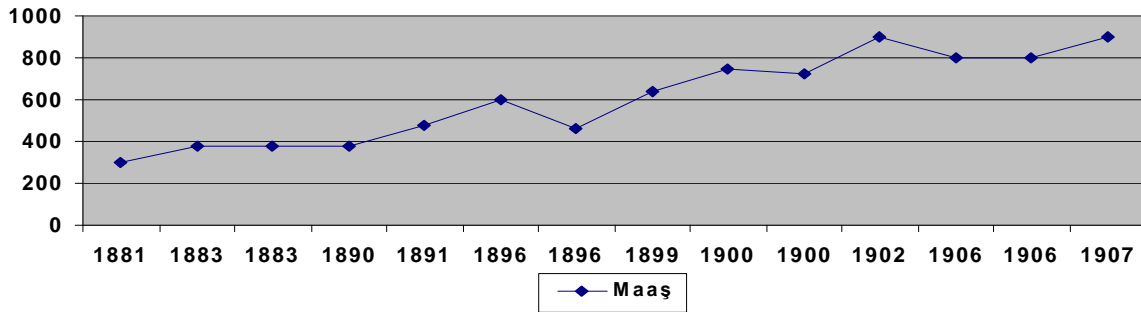

MUSTAFA RAHMİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mustafa Rahmi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmed Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1293 (1876)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan, İptidai
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Mekteb-i şahane-i mülkiye
Bildiği Yabancı Diller:	Fransızca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	29	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Yanya Vilayeti Umur-ı Nafia Ser Memurluğu	
İlk Maaşı:	650	
Son İş:	Yanya Vilayetinde Umur-ı Nafia Ser Memurluğu	
Maaşı:	1907-800 / 1908-1000 / 1909-1000 / 1910-1200	
Görev Yerleri:	Konya, Niğde, Yanya	

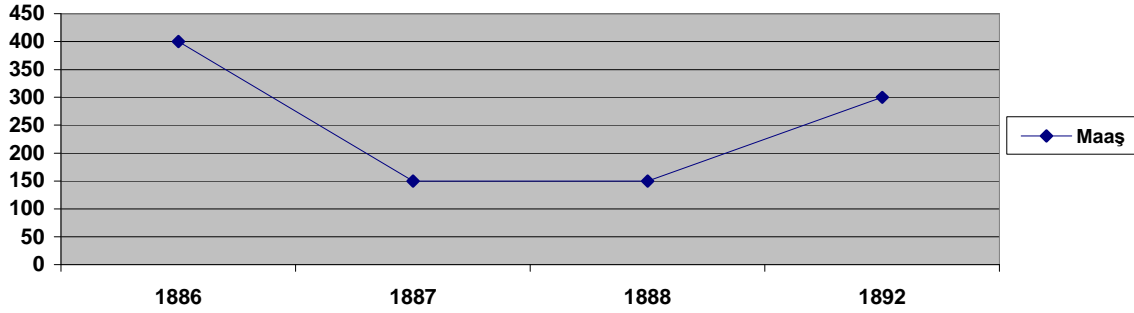
MUSTAFA REMZİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mustafa Remzi Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	İsmet Efendi	
Babasının Mesleği:	Amasya Sancağı Hesapçısı	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1271 (1854)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye / Askeri idadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	28	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Tayin	
İlk işi:	Keskin Kazası Bidayet Mahkemesi Müstantik Muavinliği	
İlk Maaşı:	300	
Rütbe, Madalya, Nişan:	5. Rütbeden Mecidi Nişanı	
Ceza, soruşturma:	23 Muharrem 1319 (12 Mayıs 1901) tarihli vukuat pusulasında emanet edilen 30.000 kuruşluk parça altının bir kısmı kayıp olunca hakkında soruşturma açıldı. Neticede gafletle bir kısmını aldığını kabul etmesiyle suçlu bulundu ve görevden el çektirildi. Ancak aldığı meblağı geri ödeyince cezası düştü ve göreve geri döndü.	
Görev Yerleri:	Ankara, İskenderun, Kırşehir	

MUSTAFA ŞAKİR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Mustafa Şakir Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Saraczade Ahmet Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1271 (1854)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Farsça	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Dava-i Temyiz Hukuk Kalemi	
Son İş:	Amasya Sancağı Divan-ı Umumiye Mukayyitlığı Katib-i Saniliği	
Görev Yerleri:	Amasya	

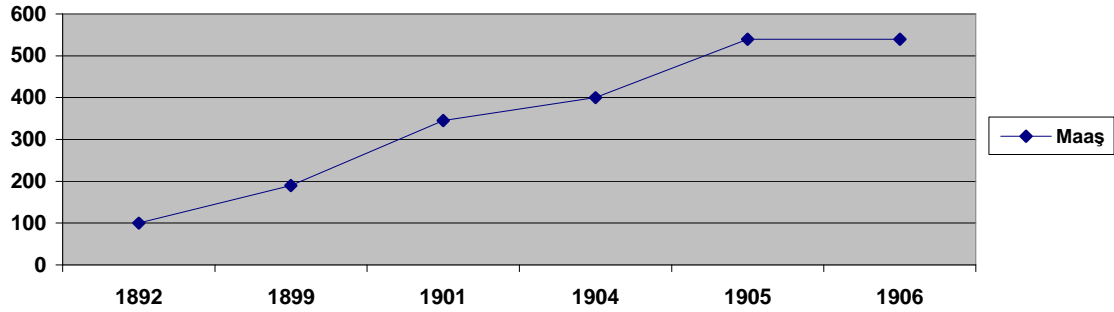
NECİP EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Necip Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	İsmail Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1288 (1871)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Mekteb-i Şahane-i Mülkiye
Bildiği Yabancı Diller:	Fransızca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	23	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Manastır Vilayeti Umur-u Nafia Mühendis Muavinliği	
İlk Maaşı:	650	
Son İş:	Hicaz Demir Yolu	
Rütbe, Madalya, Nişan:	1312 – Rütbe-i Rabia	
Görev Yerleri:	Hicaz, Manastır	

OSMAN FUAD EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

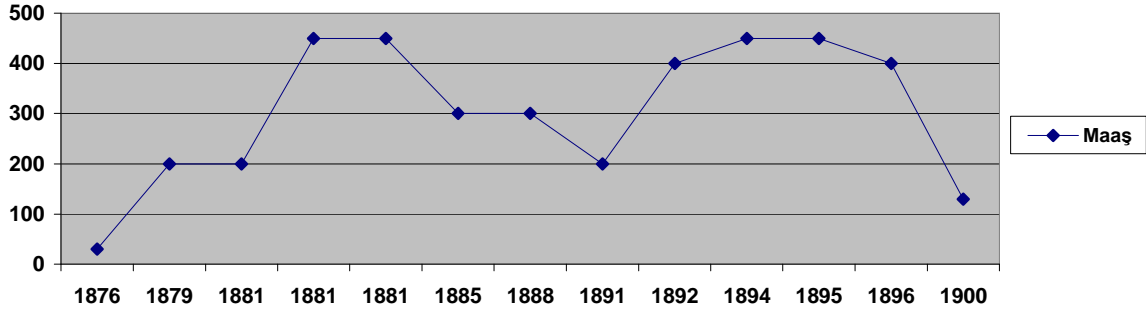
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Osman Fuad Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Kadızzade Mehmet Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1295 (1878)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	13	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Tahrirat Kalemi	
Son İş:	Ladik Kazası Mal Müdürlüğü	
Görev Yerleri:	Amasya	

OSMAN NURİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

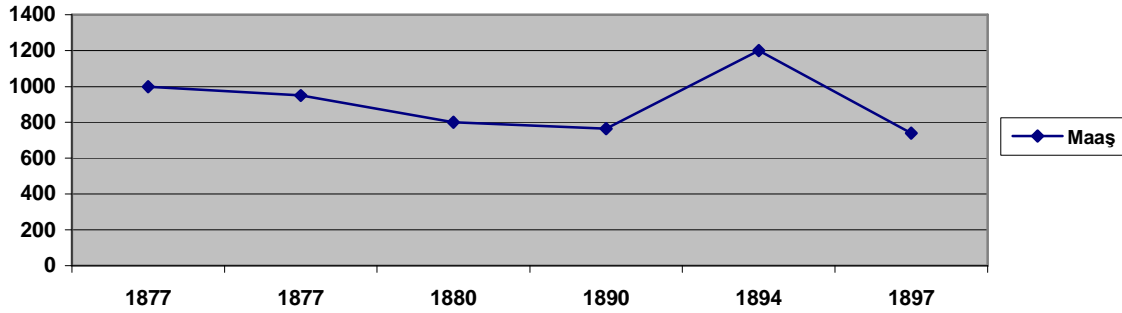
Adı-Statüsü:		Osman Nuri Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Yusuf Efendi
Babasının Mesleği:		Hoca
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1277 (1860)
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		17
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Amasya Sancağı Tahrirat Kalemî
Son İşi:		Sürmene Kazası Ziraat Bankası Sandığı Muhasebe Kitabeti Vekaleti
Görev Yerleri:		Amasya, Trabzon

OSMAN NURİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:		Osman Nuri Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Mustafa Efendi
Doğum Yeri:		Tokat
Doğum Tarihi:		1259 (1843)
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Medrese
Bildiği Yabancı Diller:		Arapça, Farsça
Memuriyete Başlayış Yaşı:		34
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Arapça ve Farsça Hocalığı
Son işi:		Arapça ve Farsça Hocalığı
Görev Yerleri:		Amasya

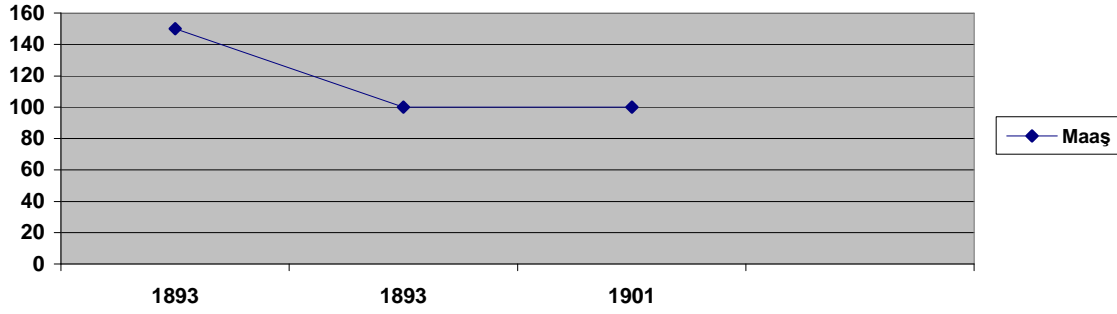

ÖMER EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ömer Efendi (Tefecizade)	
Baba Adı-Statüsü:	Hafız Abdurrahman Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1261 (1845)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	25	
İlk İşi:	Amasya Sancağı Mutasarrıflığı Vekaleti	
Son İş:	Gümüşhacıköy Kazası Nüfus Kitabeti	
Görev Yerleri:	Amasya, Samsun	
Maaş:	1291(1874)-302, 1303(1886)-125	

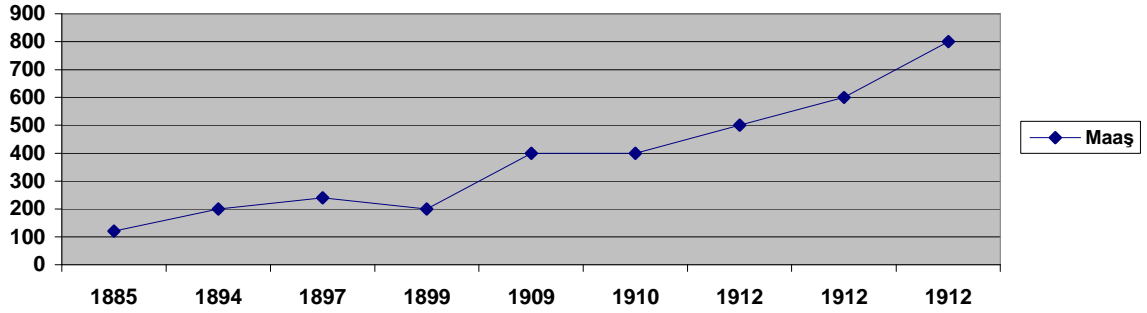
ÖMER HASAN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ömer Hasan Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Şakir Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1296 (1878)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	17	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Telgraf	
Görev Yerleri:	Amasya	

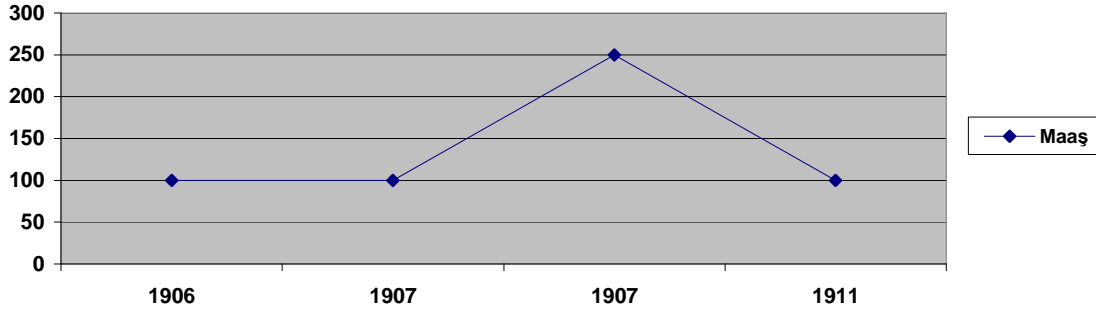
ÖMER MUSTAFA EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ömer Mustafa Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ali Şerif Efendi	
Babasının Mesleği:	Ekmekçi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1285 (1868)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Evkaf Kalemi	
Son İş:	Ziraat Ser Müfettişi	
Rütbe, Madalya, Nişan:	Rütbe-i Rabia	
Görev Yerleri:	Amasya	

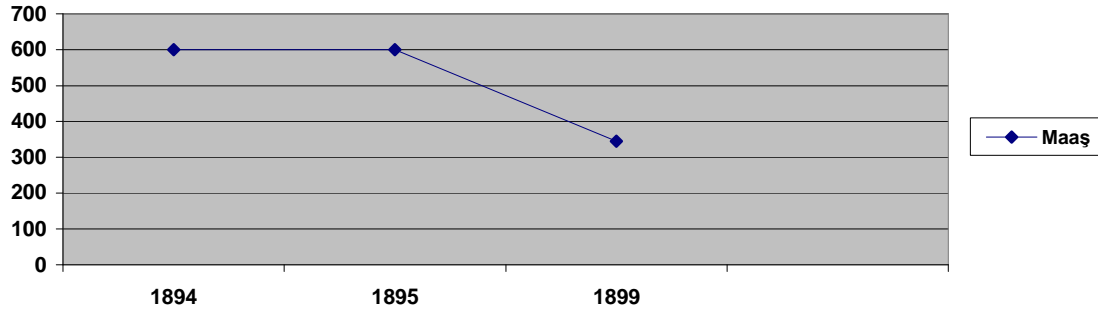
ÖMER NURİ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ömer Nuri Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Mustafa Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1299 (1881)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	İdadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	25	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Ziraat Bankası Sandık Odasına	
İlk Maaşı:	100	
Son İş:	Yeni Han Ziraat Bankası Sandık memurluğu	
Görev Yerleri:	Amasya	

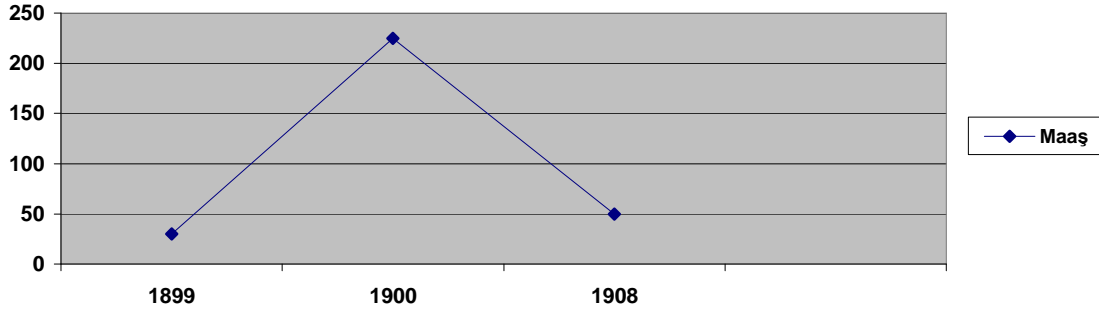
ÖMER TAHİR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ömer Tahir Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Tayyip Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1291 (1874)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	17	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Muhasebe Kalemî	
Son İşî:	Mecidözü Kazası Sandık Eminliği	
Görev Yerleri:	Amasya	

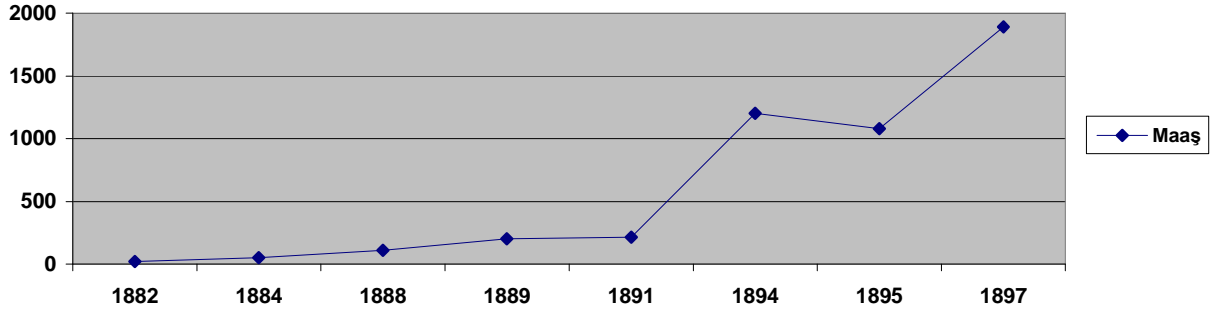
SALİH ZEKİ BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Salih Zeki Bey	
Baba Adı-Statüsü:	Hacı Mahmut Efendi	
Babasının Mesleği:	Ordu Muhasebecisi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1296 (1878)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Yabancı Diller:	Arapça, Farsça, Fransızca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	20	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Bidayet Mahkemesi Kalemine	
Son İş:	Amasya Tahrirat Kalemi	
Görev Yerleri:	Amasya	

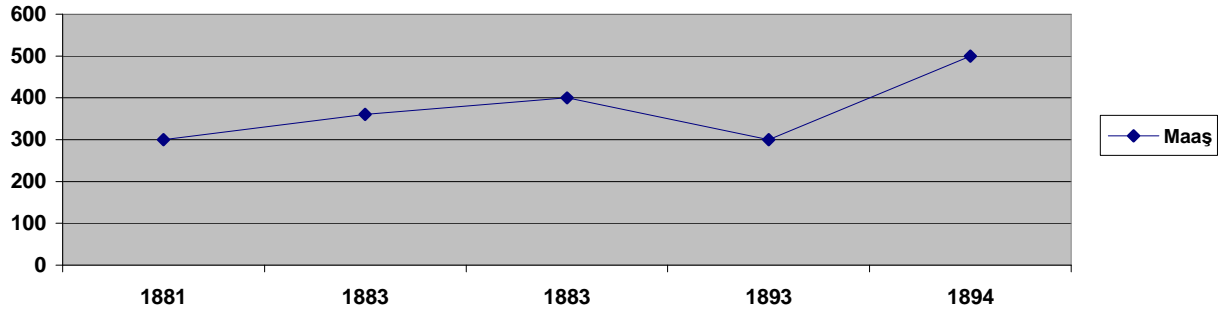
SÜLEYMAN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Süleyman Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Hasan Efendi	
Babasının Mesleği	Müezzin	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1282 (1865)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	18	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Adliye Nezareti Sicil-i Ahval Memuriyet Kalemi	
İlk Maaşı:	20	
Son İş:	Ortaköy Kazası Bidayet Mahkemesi Riyaseti	
Görev Yerleri:	Amasya	

VEYSEL NAİL EFENDİ

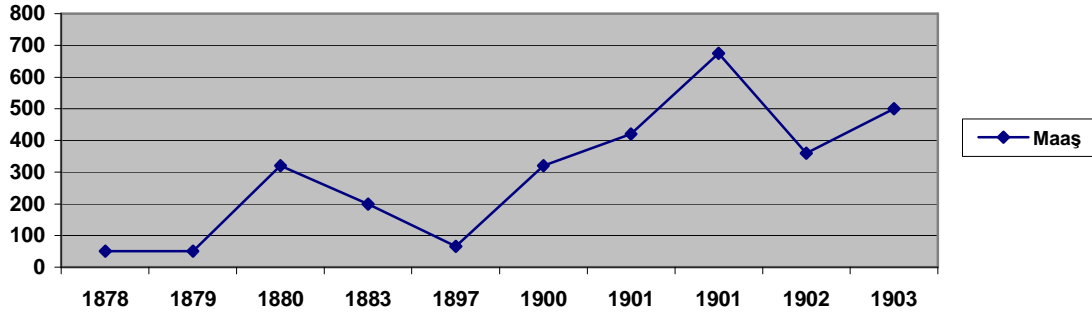
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Veysel Nail Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Efendi	
Babasının Mesleği:	Dava vekilliği	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1272 (1855)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	27	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Rüsumat Memuryeti	
Son İş:	1299(1881)'de Merzifon Dastar Fabrikası'na girdi. 1314(1896)'de emekli oldu.	
Görev Yerleri:	Amasya	

YUSUF CEMAL BEY

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

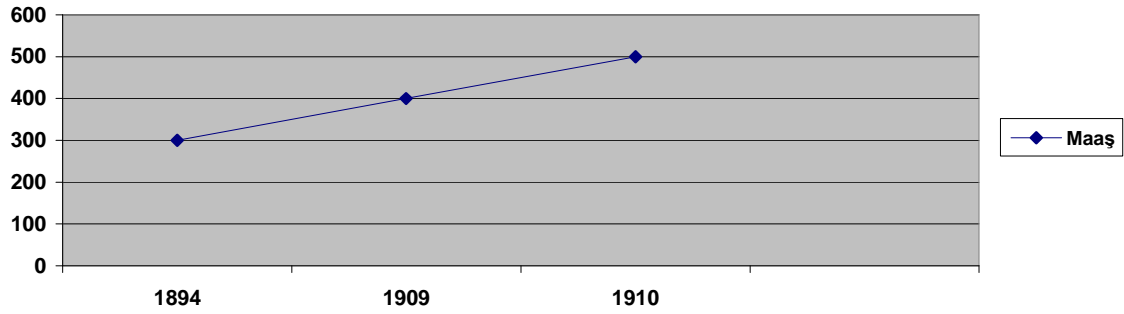
Adı-Statüsü:		Yusuf Cemal Bey
Baba Adı-Statüsü:		Mehmet Efendi
Babasının Mesleği:		Kaymakam
Doğum Yeri:		Amasya
Doğum Tarihi:		1279 (1862)
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		16
Memuriyete Başlayış Şekli:		Mülazemeten
İlk işi:		Amasya Meclis Kalemî
Son İş:		Orman Ser Müfettişliği
Görev Yerleri:		Amasya, Diyarbakır, Hüdavendigâr

YUSUF ZİYA EFENDİ

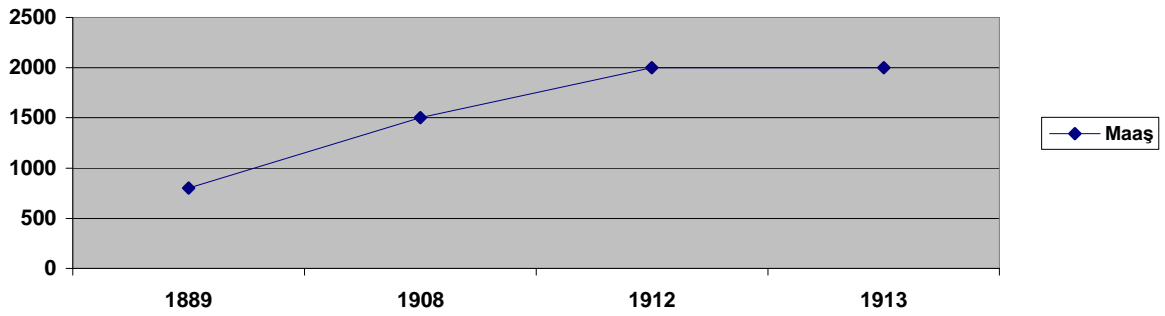
SİCİL-İ AHVAL BELGESİ

Adı-Statüsü:		Yusuf Ziya Efendi
Baba Adı-Statüsü:		Ali Efendi
Doğum Yeri:		1292 (1876)
Doğum Tarihi:		Amasya
Eğitimi	İlköğretim:	Rüştiye
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Medrese
Memuriyete Başlayış Yaşı:		19
Memuriyete Başlayış Şekli:		Asaleten
İlk işi:		İstanbul'da Polis Memuru
İlk Maaşı:		300
Görev Yerleri:		İstanbul

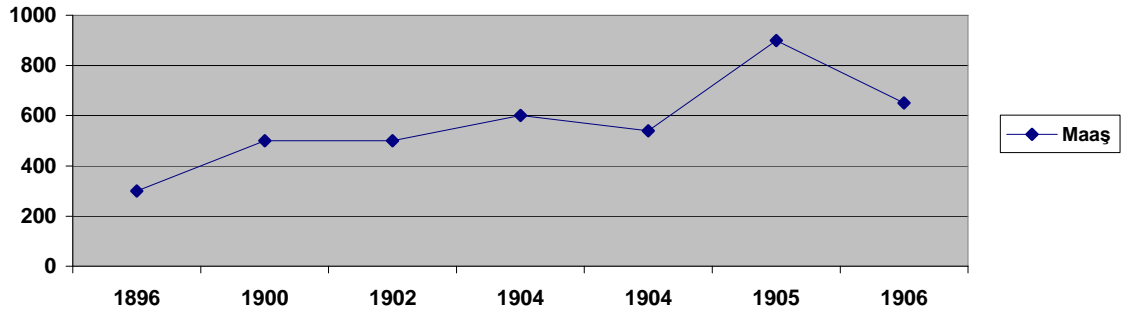
YUSUF ZİYAEDDİN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Yusuf Ziyaeddin Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Rüştü Efendi	
Babasının Mesleği:	Amasya Sancağı Meclis İdaresi Azası	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1293 (1876)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	Askeri Rüştüye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Mekteb-i Kanuni Hayriye 3. sınıfa kadar
Bildiği Yabancı Diller:	Fransızca	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	20	
İlk işi:	5. Orduda görevli	
Son İş:	Kaymakamlık	
Görev Yerleri:	Amasya	

ZİYA EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ziya Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	İzzet Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1293 (1876)	
Eğitimi	İlköğretim:	Sıbyan
	Ortaöğretim:	Rüştiye
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	9	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Adana Telgraf Hanesi	
Görev Yerleri:	Adana, Bergama, Beyrut, Gazze, Halep, İskenderun, Selahiye,	

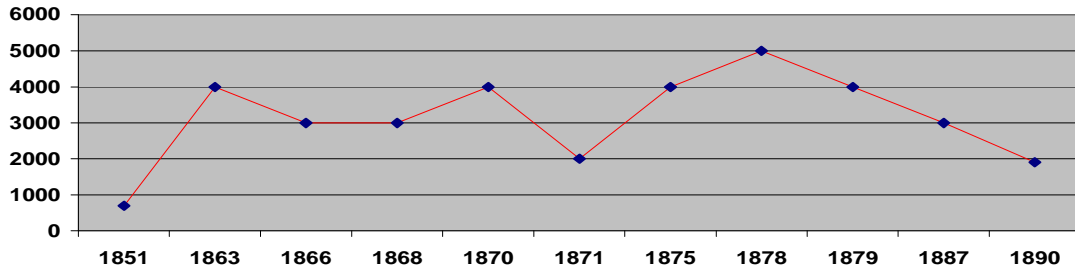
ZİYA HAMİD EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Ziya Hamid Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Ahmet Ömer Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1300 (1882)	
Eğitimi	İlköğretim:	İptidai
	Ortaöğretim:	İdadi
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Memuriyete Başlayış Yaşı:		
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Mecidözü Kazası Mal ve Tahrir Kalemî	
Son İşî:	Mecidözü Kazası 1.Derece Süvari Tahsildarlığı	
Görev Yerleri:	Amasya	
Maaş:	300	

Tablo.2 Gayrimüslim Memurların Hal Tabloları

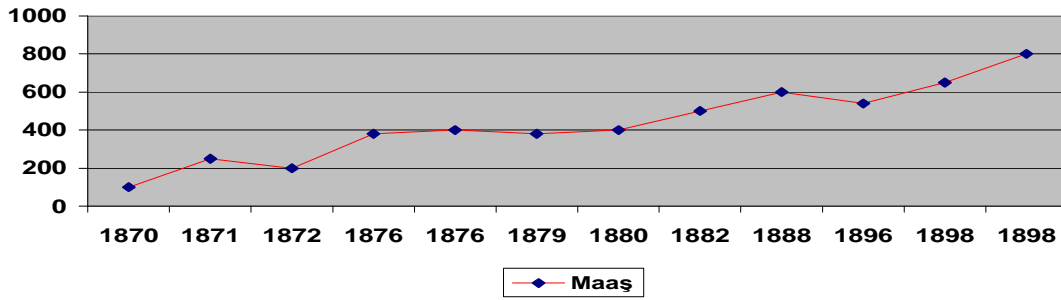
AGOB AMASYAN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Agop Amasyan Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Sarkis Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1240 / 1824	
Eğitimi	İlköğretim:	Ermeni Mektebi
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Ziraat Bankası Mektebi
Memuriyete Başlayış Yaşı:	27	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Sivas Harir Fabrikası	
İlk Maaşı:	700 kuruş	
Son İş:	Ticaret ve Nafia Nezareti İcra Tastik Kalemi Müdüriyeti	
Son Maaşı:	3000 kuruş	
İşten ayrılış şekli:	1904 Kuruş maaş ile emekli oldu.	
Rütbe, Madalya, Nişan:	Rütbe-i evveli Sınıf-ı Sani	
Çalıştığı Yerler:	Erzurum, Hüdavendigar, İstanbul, Ruscuk, Selanik, Sivas,	

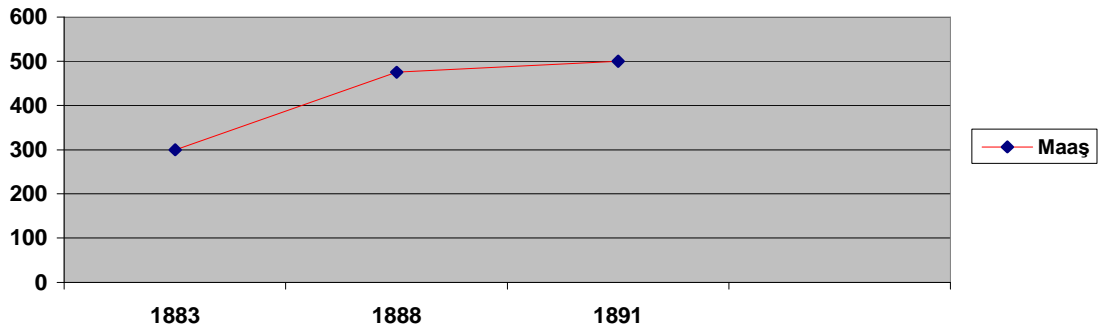
BEDROS EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Bedros Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Agop	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1268 / 1851	
Eğitimi	İlköğretim:	Ermeni Mahalle Mektebi
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	Muallim-i mahsusa
Memuriyete Başlayış Yaşı:	17	
Bildiği Diller	Türkçe, Ermenice	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Amasya Sancağı Muhasebe Kalemî	
İlk Maaşı:	100	
Son İş:	İstanbul Telgraf ve Posta Baş Müdüriyeti Muhasebe Baş Kitabeti	
Son Maaşı	800	
Çalıştığı Yerler	Halid-i Selatin, İstanbul, İzmir	

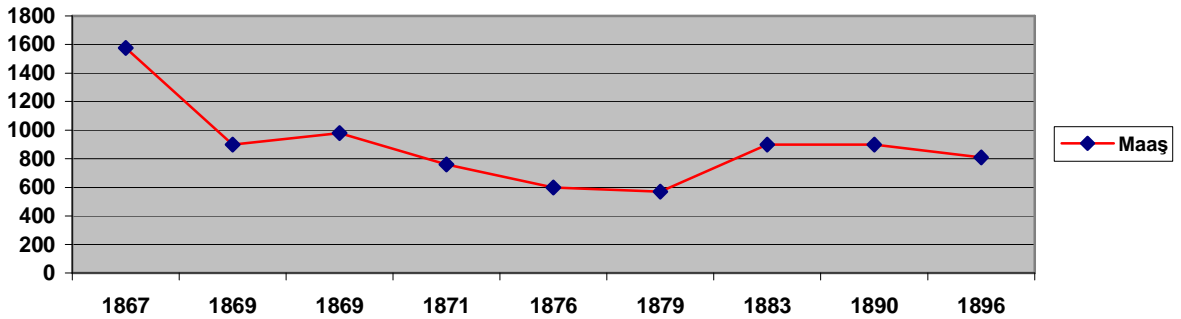
KIRIKOR EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Kirikor Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Agop Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1278 / 1861	
Eğitimi	İlköğretim:	Ermeni Mahalle Mektebi
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Diller	Ermenice, Fransızca, Türkçe	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	23	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Mülazemeten	
İlk işi:	Selanik Telgrafhanesi	
Son İş:	İşkodra Ecnebi Muhabere Memuriyeti	
Son Maaşı	475	
Çalıştığı Yerler	İşkodra, Selanik	

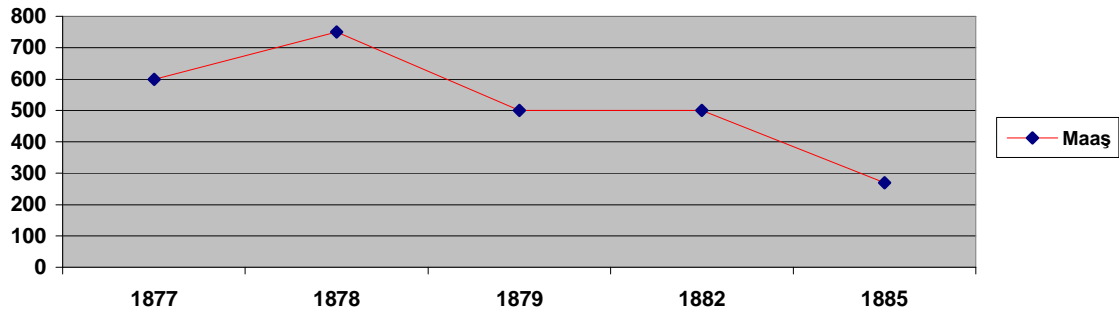
LEVEK AMASYAN EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Levek Amaysan Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Sarkis Ağa	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1251 / 1835	
Eğitimi	İlköğretim:	Mekteb-i Mahsusa
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Diller:	Ermenice, Fransızca, Türkçe	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	33	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Diyarbakır Telgrafhanesi Muhabere Memuru	
İlk Maaşı:	1576	
Son İş:	Diyarbakır Telgrafhanesi Muhabere Baş Memuru	
Son Maaşı	810	
İşten ayrılış şekli:	1323'de vefat etti.	
Çalıştığı Yerler	Diyarbakır	

SERVEÇ EFENDİ

SİCİL-İ AHVAL BELGESİ		
Adı-Statüsü:	Serveç Efendi	
Baba Adı-Statüsü:	Agop Efendi	
Doğum Yeri:	Amasya	
Doğum Tarihi:	1260 / 1844	
Eğitimi	İlköğretim:	Ermeni Mektebi
	Ortaöğretim:	
	Yüksek ve mesleki Öğretim:	
Bildiği Diller:	Ermenice, Türkçe	
Memuriyete Başlayış Yaşı:	34	
Memuriyete Başlayış Şekli:	Asaleten	
İlk işi:	Tahrirat Müdüriyeti	
İlk Maaşı:	600	
Son İşi:	Sakız Adası Bidayet ve İstinaf Mahkemesi Azalığı	
Son Maaşı	270	
Ceza, soruşturma:	Kuralları ihlal sebebiyle açığa alındı. Tahkikat neticesinde suçsuz bulunup tazminat verildi.	
Çalıştığı Yerler	Sakız	

Tablo. 3) Amasyalı Memurların Doğum Tarihlerine Göre Listesi

AMASYALI MEMURLAR		
	Memurun Adı-Lakabı	Memurun Doğum Tarihi
1	Abdullah Efendi (Hafız)	1289 (1872)
2	Abdülhalim Efendi (Hafız)	1267 (1850)
3	Abdülhalim Hami Efendi	1278 (1861)
4	Abdülkadir Bey	1279 (1862)
5	Abdülkadir Şükrü Efendi	1267 (1850)
6	Ahmet Efendi	1294 (1877)
7	Ahmet Daim Efendi	1268 (1851)
8	Ahmet Celaleddin Efendi	1305 (1887)
9	Ahmet Esad Bey	1300 (1882)
10	Ahmet Galip Efendi	1283 (1866)
11	Ahmet Hüsnü Bey	1301 (1883)
12	Ahmet Nuri Efendi	1268 (1851)
13	Ahmet Rasim Efendi	1268 (1851)
14	Ahmet Rıfat Bey	1276 (1859)
15	Ahmet Salim Efendi	1276 (1859)
16	Ahmet Ziya Efendi	1272 (1855)
17	Ali Efendi	1283 (1866)
18	Ali Hulusi Efendi	1289 (1872)
19	Ali Rıza Bey	1272 (1855)
20	Ali Rıza Efendi	1284 (1867)
21	Ali Rıza Efendi	1294 (1877)
22	Ali Rıza Efendi	1296 (1878)
23	Ali Osman Efendi	1268 (1851)
24	Ali Osman Efendi	1245 (1829)
25	Bekir Sami Efendi	1295 (1878)
26	Bekir Sıtkı Efendi	1274 (1857)
27	Cemaleddin Efendi	1273 (1856)
28	Eyüp Sabri Efendi	1276 (1859)
29	Eyüp Sabri Efendi	1266 (1849)
30	Ethem Efendi	1275 (1858)
31	Halil Efendi	1264 (1847)
32	Halil Ziyaeddin Efendi	1296 (1878)
33	Hasan Fehmi Efendi	1287 (1870)
34	Hasan Hüsnü Efendi	1271 (1854)
35	Hasan Sami Bey	1301 (1883)
36	Hasan Tahsin Efendi	1294 (1877)
37	Hasan Tahsin Efendi	1294 (1877)
38	İbrahim Ethem Efendi	1282 (1865)
39	İbrahim Ethem Efendi	1291 (1874)
40	İbrahim Ethem Efendi	1263 (1846)

AMASYALI MEMURLAR		
	Memurun Adı-Lakabı	Memurun Doğum Tarihi
41	İbrahim Ethem Efendi	1281 (1864)
42	İsmail Hakkı Efendi	1289 (1872)
43	İsmail Hakkı Efendi	1293 (1876)
44	İsmail Hakkı Efendi	1295 (1878)
45	İsmail Hakkı Efendi	1278 (1861)
46	İsmail Hakkı Efendi	1278 (1861)
47	Mehmet Efendi (Bekirefendizade)	1271 (1854)
48	Mehmet Adil Efendi	1289 (1872)
49	Mehmet Asaf Efendi	1271 (1854)
50	Mehmet Aşar Efendi	1285 (1868)
51	Mehmet Azmi Efendi	1243 (1827)
52	Mehmet Asım Efendi	1267 (1850)
53	Mehmet Hamdi Efendi	1284 (1867)
54	Mehmet Hamdi Efendi	1278 (1861)
55	Mehmet Hamza Efendi	1278 (1861)
56	Mehmet Hidayet Efendi	1249 (1833)
57	Mehmet Kamil Efendi	1276 (1859)
58	Mehmet Kazım Bey (Hacı)	1272 (1855)
59	Mehmet Kemal Bey (Seyyid)	1295 (1878)
60	Mehmet Kaşif Efendi	1270 (1853)
61	Mehmet Mazhar Efendi	1246 (1830)
62	Mehmet Mikdat Efendi	1278 (1861)
63	Mehmet Muhsin Efendi	1261 (1845)
64	Mehmet Nadir Efendi	1261 (1845)
65	Mehmet Nuri Efendi	1289 (1872)
66	Mehmet Nuri Efendi (Hacı)	1273 (1856)
67	Mehmet Ragıp Efendi	1292 (1875)
68	Mehmet Rüştü Efendi	1299 (1881)
69	Mehmet Rüştü Efendi	1266 (1849)
70	Mehmet Rüştü Efendi	1291 (1874)
71	Mehmet Rüştü Efendi	1276 (1859)
72	Mehmet Salih Efendi	1292 (1875)
73	Mehmet Salim	1300 (1882)
74	Mehmet Salim Efendi	1245 (1829)
75	Mehmet Şakir Efendi	1264 (1847)
76	Mehmet Sami Efendi	1293 (1876)
77	Mehmet Şükrü	1281 (1864)
78	Mehmet Tahir Efendi (Seyyid)	1261 (1845)
79	Mehmet Tefvik Efendi	1274 (1857)
80	Mehmet Ziya Efendi	1292 (1875)

AMASYALI MEMURLARI GÖSTERİR TABLO		
	Memurun Adı-Lakabı	Memurun Doğum Tarihi
81	Mehmet Vehbi Efendi	1277 (1860)
82	Muhiddin Efendi	1257 (1841)
83	Mustafa Efendi	1294 (1877)
84	Mustafa Atıf Efendi	1294 (1877)
85	Mustafa Mahir Efendi	1272 (1855)
86	Mustafa Mazhar Efendi	1293 (1876)
87	Mustafa Necip Efendi	1285 (1868)
88	Mustafa Nuri Efendi	1274 (1857)
89	Mustafa Nuri Bey	1259 (1843)
90	Mustafa Rahmi	1293 (1876)
91	Mustafa Remzi Efendi	1271 (1854)
92	Mustafa Şakir	1271 (1854)
93	Necip Efendi	1288 (1871)
94	Osman Fuad Efendi	1295 (1878)
95	Osman Nuri Efendi	1277 (1860)
96	Osman Nuri Efendi	1259 (1843)
97	Ömer Efendi	1261 (1845)
98	Ömer Hasan Efendi	1296 (1878)
99	Ömer Mustafa Efendi	1285 (1868)
100	Ömer Nuri Efendi	1299 (1881)
101	Ömer Tahir Efendi	1291 (1874)
102	Salih Zeki Bey	1296 (1878)
103	Süleyman Efendi	1282 (1865)
104	Veysel Nail Efendi	1272 (1855)
105	Yusuf Cemal Bey	1279 (1862)
106	Yusuf Ziya Efendi	1292 (1876)
107	Yusuf Ziyaeddin Efendi	1293 (1876)
108	Ziya Efendi	1293 (1876)
109	Ziya Hamid Efendi	1293 (1876)